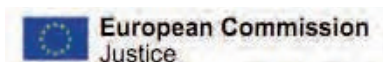

Voice OUT Toolkit

NISO project - Het tegengaan van homofobie door middel van actief burgerschap en media educatie.

Gefinancierd door het programma Fundamental Rights and Citizenship van de European Union DG Justice

Het NISO project is gecoördineerd door de Provincie van Rome

Redacteuren:

Eva Dumon
Ingrid Gillespie
Sven Spreutels
Geert Verelst

Auteurs:

Luca Casadio
Federica De Simone
Peter Dankmeijer
Marie Debicki
Eva Dumon
Geert Verelst
Fabrizio Marazzo
Reimo Mets
Antonella Passani
Marinus Schouten
Sven Spreutels
Katrien Vanleirberghe
Christian Veske

Vertalers:

Saskia Aerts
Peter Dankmeijer
Kris Delcroix
Marinus Schouten
Sven Spreutels
Kelly Vanbrabant

Augustus 2012

Copyright ligt bij het NISO consortium. Vermenigvuldiging en herdruk, ook gedeeltelijke vermenigvuldiging en herdruk, zijn alleen toegestaan onder vermelding van de bron.

Dit project is medegefinancierd door de Europese Commissie, DG Justice, Fundamental Rights and Citizenship Programme. Deze publicatie weerspiegelt alleen de mening van de auteurs. De Europese Commissie kan op geen enkele wijze verantwoordelijk worden gehouden voor enige informatie die deze publicatie bevat.

Voorwoord

Gedurende het laatste decennium heeft de Europese Unie haar zorg over homofobie geuit. Ze heeft strategieën ontwikkeld om intolerantie en homofobie te bestrijden en om LHBT kwesties meer zichtbaar te maken. Voor een goede aanpak van homodiscriminatie is het essentieel om heteronormatieve verwachtingen kritisch te bespreken en om in actie te komen om homonegatief gedrag en stereotypering te voorkomen. Voorbeelden van heteronormatieve verwachtingen kunnen we niet alleen vinden in wetten die homoseksuelen en transseksuelen benadelen, maar ook in meer impliciete sociale verwachtingen die tussen personen een rol spelen. We komen ze ook tegen in de media, die vaak – direct of indirect – LHBT personen als vreemd of extreem voorstellen. Ook het onderwijs is sterk heteronormatief en laat erg veel ruimte voor homovijandig gedrag (Takács, ILGA-Europe & IGLYO, 2006). Op Europees niveau blijkt dat 53% van homoseksuelen geweld in scholen ervaren heeft en dat 43% zich door de schoolboeken en de lessen gediscrimineerd voelt. Het ligt daarom voor de hand dat er iets gedaan moet worden tegen de homonegativiteit en de al te heteronormatieve verwachtingen in scholen..

Methoden tegen homodiscriminatie richt men vaak op jongeren, omdat zij nog midden in het proces van identiteitsvorming zitten en daarom makkelijker dan volwassenen kunnen leren over sociaal gedrag en stereotypen . Daarom zijn jongeren soms ook meer bereid om gevestigde normen en waarden kritisch te bespreken. Daarnaast wordt van jongeren wel gezegd dat zij nog "vrij zijn van politiek en maatschappij", en zij de burgerlijke vaardigheden en kennis moeten leren om ten volle als burgers in democratische maatschappijen te kunnen participeren (Bynner et al, 1997).

Dit handboek is ontwikkeld tijdens het NISO project, dat als doel had om homofobie te bestrijden door middel van actief burgerschap en media-educatie. Dit internationale project werd uitgevoerd in samenwerking van Gay Center (Italië), T6 Societa Cooperativa (Italië), Stichting Global Alliance for LGBT Education (Nederland), NGO SEKY (Estland) en Çavaria (België), onder coördinatie van de Provincie Rome.

Het handboek biedt suggesties voor hoe een docent of jongerenwerker in 6 tot 12 weken een serie bijeenkomsten met interactieve oefeningen over identiteit en mensenrechten kan organiseren: het Voice OUT spel. De kern van Voice OUT is het door jongeren zelf laten organiseren van een minicampagne tegen discriminatie en voor mensenrechten.

De handleiding beschrijft zowel het spel als de oefeningen die tijdens dit project werden gebruikt binnen de scholen in de vier genoemde landen. Je vindt hier ook een korte presentatie over de Voice OUT campagne en hoe de deelnemende landen dit project hebben ervaren. Je vindt er informatie over hoe je de campagne in je eigen school of omgeving kan opzetten. Al lezend zult je ook merken dat ieder deelnemend land andere moeilijkheden heeft ervaren, afhankelijk van school, regels of wetten, die per land verschillen. In hoofdstuk 5 kan je meer lezen over hoe je de oefeningen kan gebruiken. Als docent of begeleider van een groep, weet jij zelf wat voor jouw groep het beste is. Wij hopen dat dit handboek voor jou een nuttige gids is om homofobie tegen te gaan en mensenrechten voor iedereen te bevorderen.

INHOUDSOPGAVE

1. Wat is NISO?	1
2. Wat is Voice OUT?	2
3. Een contextbewust gebruik van deze handleiding	6
3.1. Verschillende culturele settings	6
3.2. Verschillende soorten groepen	7
3.3. Verschillende schoolstrategieën	8
4. Structuur van het handboek	10
5. Een praktisch gebruik van de handleiding	11
5.1. Niveaucode	11
5.2. Duur en frequentie	11
5.3. Onderwerp	12
5.4. Doelen	12
5.5. Vrije keuze	12
6. NISO Tools	13
Type 1 - IJSBREKERS	15
Type 2 - IDENTITEIT	27
Type 3 - LHBT	53
Type 4 – VOICE OUT	75
Type 5 – MENSENRECHTEN EDUCATIE	95
Type 6 – MEDIA EDUCATIE	113
Type 7 – MULTIMEDIA VOOR BEGINNERS	127

1. Wat is NISO?

Het NISO project ging over het bevorderen van mensenrechten en het tegengaan van homofobie door middel van actief burgerschap en media-educatie.

Het NISO project heeft willen bereiken dat jongeren een bredere kennis en begrip krijgen van fundamentele rechten, in het bijzonder in termen van het recht om niet gediscrimineerd te worden op grond van seksuele oriëntatie.

Aan het project hebben ongeveer 250 jongeren deelgenomen, participatief en met behulp van methodes rondom actief leren. Naast jongeren waren andere doelgroepen: docenten, begeleiders, scholen en beleidsmakers op zowel nationaal als Europees niveau.

In het NISO project werkten vier organisaties samen uit België, Estland, Italië en Nederland, onder leiding van de Provincie Rome. Zij ontwikkelden voor jongeren een trainingsmethode over mensenrechten en seksuele diversiteit, genaamd: Voice OUT. Die methode helpt jongeren om een stem te geven over mensenrechten en om homofobie en discriminatie op school en elders tegen te gaan.

Het NISO project is gebaseerd op actie en onderzoek. Voorafgaand aan de ontwikkeling van het Voice OUT spel onderzocht het project de situatie rond mensenrechten voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders (LHBT). Het projectteam onderzocht ook de meest voorkomende stereotypen en vooroordelen. Dat gebeurde zowel op Europees niveau als in de vier deelnemende landen. De onderzoeksresultaten kan je terugvinden op www.nisoproject.eu, en op www.lgbt-education.info, www.cavaria.be en www.edudivers.nl.

2. Wat is Voice OUT?

De NISO activiteiten zijn in beginsel ontwikkeld als methode voor middelbare scholen en zijn een combinatie van media educatie en burgerschapsvorming. Zoals eerder gezegd, hebben we de methode Voice OUT genoemd.

In elk land dat aan het projectteam deelnam, België, Estland, Italië en Nederland, hebben verschillende scholen of groepen van jongeren deelgenomen. In Estland was het niet mogelijk om in scholen te werken en is in jongerencentra gewerkt. In Nederland heeft een Gay/Straight Alliance deelgenomen aan Voice OUT en was er belangstelling vanuit het jongerenwerk en vanuit jongerengroepen bij migrantenorganisaties. In iedere school of jongerencentrum/groep is een Voice OUT groep gevormd en hebben jongeren deelgenomen aan activiteiten die samen uitmonden in een soort politieke campagne. De activiteiten begonnen met een fase van participatief leren.

Het belangrijkste aan Voice OUT is echter niet het mensenrechtenspel zelf, maar het feit dat de Voice OUT groepen een ruimte vormen waarbinnen jongeren vrij hun mening kunnen uiten over identiteit, seksuele oriëntatie, gender, sociale normen en stereotypen, mensenrechten en sociale in- en uitsluiting. Een veilige plaats waarbinnen zij de vrijheid van meningsuiting concreet ervaren door middel van de interactieve activiteiten, en waarbinnen de begeleiders, de jongeren vertrouwen en ze zien als competente burgers die in staat zijn om met goede suggesties te komen over hoe men discriminatie kan bestrijden.

In de Voice OUT groepen leren jongeren zowel over de juridische als sociale situatie van LHBT personen, ze discussiëren over hun identiteit en de rol die gender en seksuele oriëntatie kunnen hebben in hun dagelijkse leven en zij leren ook hoe zij een campagne kunnen organiseren die gelijke rechten voor allen bevordert.

De doelstellingen van Voice OUT zijn vanuit een onderwijskundig oogpunt:

- Een veilige en verwelkomende omgeving te creëren waarbinnen jongeren hun meningen vrij kunnen uiten, op hun identiteit kunnen reflecteren en ze te leren hoe ze een krachtige burger kunnen worden;
- Om de maatschappelijke kennis en vaardigheden van jongeren te bevorderen die democratisch kunnen handelen, en hoe ze discriminatie kunnen voorkomen door middel van respect;
- Om jongeren analytische en emotionele competenties bij te brengen om heteronormatieve en homonegatieve stereotypen te kunnen herkennen en uitleggen;
- Om jongeren de essentiële informatie te verschaffen over de juridische en sociale situatie van LHBT in verschillende historische en sociale situaties;
- Om jongeren te ondersteunen bij discussies, en ervoor te zorgen dat hun stem wordt gehoord en dat zij hun waarden en meningen kunnen uiten;

- Om jongeren te leren hoe zij uitdrukking kunnen geven aan hun ideeën door middel van visuele vormen (video) en hen te betrekken bij de productie van multiculturele producten die erop gericht zijn om homofobie aan te pakken en gelijke rechten voor LHBT en voor iedereen te bevorderen;
- Om jongeren te ondersteunen in de ontwikkeling van concrete voorstellen om homofobie te bestrijden en als peer-educators op hun school of sociale omgeving op te treden.

Het Voice OUT proces kan in 5 stappen worden onderverdeeld:

Stap 1 – De lancering van de activiteiten en de vorming van een Voice OUT groep

Stap 2 – Participatief leren

Stap 3 – De vorming van subgroepen en de ontwikkeling van minimaal twee mensenrechtencampagnes

Stap 4 – De verkiezing in de school/het jeugdcentrum van de beste campagne

Stap 5 – De verkiezing op stads- en nationaal niveau van de beste van de winnende campagnes

Bij **stap 1** presenteren docenten en begeleiders de Voice OUT benadering aan jongeren en creëren zij een kleine groep. Wij stellen voor dat er groepen van 20-25 jongeren gecreëerd worden om zo de participatieve en ervaringsgerichte aard van de Voice OUT activiteiten tot hun recht te laten komen. We komen er later (in hoofdstuk 3) nog op terug dat groepen gevormd kunnen worden vanuit vrijwillige jongeren of met jongeren in verplichte lessen, vanuit jongeren van dezelfde leeftijd of gevarieerde leeftijden en dat de groepen kunnen worden geworven uit verschillende klassen of groepen, of juist tot specifieke groepen beperkt blijven. Het is aan de docent of begeleider om te zien wat het beste bij de school, het jongerencentrum en de behoeften van de jongeren past. Wel is het belangrijk om zich te realiseren dat de Voice OUT activiteiten een relatief veilige omgeving vereisen en alle deelnemers gelijke kansen moet bieden voor deelname en leren. Wanneer de dynamiek van een enkele klas dit niet ondersteunt, kan het beter zijn om een gemengde groep te maken. Het vereist gerichte aandacht om een reeds bestaande groepsdynamiek te veranderen of aan te passen. Wanneer je een Voice OUT groep samenstelt, kan je daarvoor gebruik maken van de oefeningen die onder de categorie “Ijsbrekers” staan.

Stap 2 heeft als doel om jongeren te ondersteunen om te leren en met elkaar onderwerpen als identiteit, diversiteit, discriminatie, seksuele oriëntatie, gender, heteronormativiteit, sociale normen en genderstereotypen, mensenrechten, sociale insluiting, burgerparticipatie en burgerschap te verkennen. Onderdeel van stap 2 zijn ook activiteiten rondom media-educatie, die bedoeld zijn om zowel de beeldvorming in landelijke media kritisch te bekijken als om zelf een communicatiecampagne te ontwikkelen. Ook bij deze stap moeten docenten en begeleiders hun jongeren voorzien van de nodige informatie, maar tegelijkertijd moeten zij hierin niet te directief zijn. Ze moeten ruimte geven voor discussies in de groep en de uitwisseling van ervaringen.

Een goede slogan voor deze stap kan zijn: “Een beperkt aantal theoretische lessen en meer emotioneel betekenisvolle ervaringen”. In dit handboek zijn voorbeelden van mogelijke activiteiten opgenomen voor elk van de bovengenoemde voorbeelden.

Stap 3 gaat over de opzet van de mensenrechten campagnes. In de eerste plaats worden jongeren uitgenodigd om zelf een mening te vormen ten aanzien van discriminatie, de rechten en sociale participatie van LHBT en aanverwante onderwerpen. Jongeren worden niet alleen uitgenodigd om hun mening over deze thema's te vormen, maar ook om oplossingen te bedenken die de situatie in hun omgeving verbeteren. Dat kan zijn: de school, de peergroep, de familie of de stad of het land waarin men woont. De Voice OUT groep die bij stap 1 is gevormd, kan onderverdeeld worden in twee of meer subgroepen, al naar gelang hun meningen en ideeën over hoe men discriminatie wil bestrijden. De groepen zullen dan een “mensenrechtencampagne” ontwikkelen, inclusief promotiemateriaal, korte video's en ander communicatiemateriaal. De jongeren bedenken zelf wat zij nodig hebben om hun idee en voorstel op niveau van hun school, hun jongerencentrum, hun wijk of stad te verspreiden. De docenten en begeleiders ondersteunen hun jongeren bij deze stap bij het realiseren van de campagnes. Via hun begeleiding kunnen zij garanderen dat de campagnes ook praktisch kunnen worden uitgevoerd, en dat de jongeren hun ideeën op een veilige manier kunnen uiten binnen de schoolomgeving of in een andere setting.

In **stap 4** voeren de groepen hun campagne uit op schoolniveau of in een andere setting naar hun keuze. Samen met docenten en begeleiders organiseren ze onder meer een verkiezingsdag. Gedurende de verkiezingsdag vertonen de jongeren hun mediaproducten (vaak een video) en presenteren zij hun mening en voorstellen om homofobie, heteronormativiteit en discriminatie te voorkomen, op een creatieve manier. De hele school of het jongerencentrum wordt uitgenodigd om voor één van de groepen te stemmen.

Soms kiezen de jongeren er zelf voor om geen competitie aan te gaan en geen verkiezing te organiseren. Dan kan de verkiezingsdag vervangen worden door een eenvoudige presentatie van de Voice OUT uitkomsten. In beide gevallen is deze stap belangrijk en betekent zij een goede aanleiding voor peer-educatie. In feite betrekken de jongeren die bij de Voice OUT activiteiten betrokken waren, bij deze stap andere jongeren om na te denken over discriminatie op grond van seksuele oriëntatie, vooroordelen en stereotypen. Al naar gelang de bijzonderheden van de school of het jongerencentrum, kan beslist worden dat alleen de groep die bij de verkiezing wint, deelneemt aan de volgende stap of dat wie wint, een bonus krijgt voor de verkiezing op stads- of nationaal niveau.

Stap 5 is bedoeld voor de verkiezingen op stads- of nationaal niveau. Wanneer de Voice OUT activiteiten in meer dan één school en/of in meer dan één stad uitgevoerd zijn, zoals dit het geval was binnen het NISO project, kunnen alle groepen deelnemen aan een groter evenement, dat meer open staat voor algemeen publiek, waar de uiteindelijke winnaar van Voice OUT verkozen en beloond wordt.

In het geval van het NISO project, werd het Voice OUT proces afgesloten met een bijeenkomst op Europees niveau, die drie dagen duurde. De winnende jongerengroepen van de verschillende landen kwamen daar bij elkaar om een "white paper" tegen discriminatie op te stellen. Deze drie dagen durende workshop in Brussel vormden de beloning voor de Voice OUT activiteiten. Deze optie is begrijpelijkerwijs moeilijk te herhalen buiten een Europees gesubsidieerd project. Het is echter belangrijk om op te merken dat in dit geval het Voice OUT proces geen halt hield bij een competitieve stap als stap 4, maar een gedeelde uitkomst op basis van samenwerking opleverde.

Het tegengaan van homofobie vereist een kritisch begrip van de verschillende dimensies van het fenomeen: juridisch, sociaal, cultureel en emotioneel. Daarnaast gaat het om activiteiten die verandering teweeg brengen. Voice OUT is bedoeld als een kader om deze onderwerpen aangepast aan het niveau van jongeren op scholen en in jongerencentra uit te werken. De Voice OUT methode is wat betreft tijdsinvestering en qua niveau van de oefeningen zo flexibel dat het "spel" aan verschillende situaties kan worden aangepast. Het kan ook gecombineerd worden met andere onderwijskundige methoden en jeugdwerkaanbod, zoals methoden die betrekking hebben op diversiteit, multiculturalisme, interculturele communicatie, jongerenparticipatie, empowerment methoden en burgerschapsvorming.

3. Een contextbewust gebruik van deze handleiding

Zoals gezegd in het voorwoord, namen vier landen deel aan het NISO project. Ieder nationaal team paste de Voice OUT benadering aan, aan de eisen en bijzonderheden van hun eigen specifieke context. Beginnend bij een gemeenschappelijk concept, ontwikkelde Voice OUT zich in verschillende richtingen, niet alleen binnen de verschillende nationale contexten waar het project werd getest, maar ook op de verschillende scholen en jeugdgroepen in ieder land. In zijn algemeenheid had dit te maken met ten minste drie soorten van verschillen:

- verschillen in culturele context;
- verschillen in schooltype en jongerencentrum;
- verschillen in schoolbeleid en vormingsbeleid.

Deze verschillen moet men in gedachten houden bij het gebruik van deze handleiding.

3.1. Verschillende culturele settings

Voice OUT heeft veel voordelen als het gaat om de toepassing in verschillende culturele settings. Maar een dergelijke toepassing moet weloverwogen gebeuren. Vanwege de brede reeks aan thema's die Voice OUT in hun onderlinge samenhang aan de orde stelt (zie hoofdstuk 2), kan het project beginnen met een thema dat het dichtst ligt bij de beleving van de jongeren die aan het project deelnemen. Hoewel het handboek een logische volgorde heeft van thema's en oefeningen, betekent dit niet dat de thema's alleen maar in die volgorde aan de orde kunnen komen. Zo werkte het op één school in Nederland, die vooral uit Moslim jongeren bestond, beter om te beginnen met het thema "respect", voordat er specifiek over seksuele diversiteit werd gesproken. Dit soort aanpassingen is zinvol als men rekening wil houden met religieuze en culturele verwachtingen en mogelijkheden.

Onder sommige jongeren en binnen sommige scholen of jeugdcentra vindt men het gewoon om expliciet te praten over seksuele oriëntatie, maar er zijn ook situaties en groepen waarbinnen het onderwerp als enigszins gênant wordt ervaren. Zo hadden we een ervaring met een Belgische groep waarin men huiverde om direct te beginnen met het thema homofobie, terwijl de ervaring met een andere groep liet zien dat het makkelijk was om over te stappen naar LHBT onderwerpen nadat men van gedachten gewisseld had over onderwerpen zoals mensenrechten, diversiteit, identiteit en gelijke kansen. In Italië begonnen alle activiteiten met een gesprek over verschillen en discriminatie in het algemeen. De specifieke LHBT onderwerpen werden daarna behandeld. Het positieve daaraan was dat het mogelijk was om de schoolinitiatieven tegen discriminatie op grond van culturele achtergrond of religie met LHBT onderwerpen te verbinden.

Men dient weloverwogen om te gaan met het wedstrijdelement in het spel. In sommige culturele verbanden, zoals in Italië, zijn mensen meer gewend aan debatten en wedstrijden, ook om duidelijk te krijgen wat in de samenleving nagestreefd zou moeten worden. In andere landen, zoals België en Nederland, zijn mensen meer geneigd om naar consensus te zoeken, vooral wanneer het sociaal welzijn betreft. Gedurende de start van Voice OUT kwam men erachter dat dit consequenties heeft voor waar jongeren zich comfortabel bij voelen. In Nederland, vonden drie van de vier scholen het vreemd en afkeurenswaardig dat er binnen de school een verkiezing zou zijn. In dit land sloeg het wedstrijdelement alleen aan op een school met leerlingen met een bi-culturele achtergrond, zoals Nederlands-Marokkaanse en Nederlands-Turkse jongeren. De landelijke verkiezing tussen scholen onderling vond men wel interessant en spannend.

3.2. Verschillende soorten groepen

Naast de thematische diversiteit van Voice OUT, is het project ook uniek omdat er zowel denkwerk als zelfwerkzaamheid door de jongeren wordt verricht. Na de start bleek al snel dat Voice OUT verschillend uitpakte op verschillende locaties. Een voorbeeld uit Nederland: op een school voor audiovisuele vormgeving (Grafisch Lyceum) klaagden jongeren na drie lessen over seksuele diversiteit al dat zij liever wilden beginnen met het maken van een serie producten. Er waren geen negatieve gevolgen voor hun campagne, ondanks het gebrek aan training, omdat zij op een unieke manier productief bleken te zijn. Zij maakten niet alleen een film maar ook een digitaal game over homofoobie pesten en begonnen een intranet campagne om iedere student met het thema te confronteren. Hetzelfde gold voor een school voor voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs, waar jongeren moeite hadden met concentratie wat betreft de thema's van identiteit, respect en homoseksualiteit, ook al werden deze door middel van interactieve lessen aan de orde gesteld. Zij werden meer enthousiast op het moment dat ze konden samenwerken om films en computerpresentaties voor hun campagne te maken. Op een wat andere manier gold hetzelfde voor een school in België. Een groep van jongeren had er moeite mee om te filmen of gefilmd te worden en was erg onbekend met sociale media, terwijl een andere groep kunstleerlingen daarmee geen enkele moeite mee had.

In Italië was het media-aspect van Voice OUT vanaf het begin voor alle scholen aantrekkelijk. Het vormde een pluspunt en was een manier om jongeren die niet bekend waren met LHBT onderwerpen aan te trekken. Om die kansrijke situatie niet te verliezen, werden om deze reden alle bijeenkomsten verdeeld in twee delen: de één meer sociaal en de ander meer op media georiënteerd. De twee delen werden thematisch zoveel mogelijk met elkaar verbonden, wat voor de begeleiders een moeilijke opgave was maar voor de jongeren behulpzaam.

De waarde van de Voice OUT methode is dat hij nu is getest in verschillende culturele situaties, en uiteenlopende schooltypen en groepen van jongeren. In de werkvormen is daarom een variëteit aan leerperspectieven verwerkt: cognitief, wat betreft attitude en qua activiteiten en vaardigheid. Een Voice OUT programma moet altijd afgestemd worden op de competenties van de leerling op deze gebieden. Het project werkt het best als het de competenties benadrukt waarin de jongeren met een specifieke achtergrond kunnen uitblinken.

Met andere woorden: op een school voor beroepsonderwijs is het project waarschijnlijk meer succesvol door zo snel mogelijk te beginnen met praktische taken en door de kennisdimensie en bijbehorende attitudes daarbij op een cyclische of reflectieve manier aan te spreken. Terwijl in hogere onderwijstypen een grondiger voorbereiding op de achtergronden van mensenrechten wellicht meer aanslaat.

3.3. Verschillende schoolstrategieën

Het algemene doel van Voice OUT is om de school te mobiliseren om aandacht voor seksuele diversiteit op te nemen in haar curriculum, maar er ook zorg voor te dragen dat er een veilig leerklimaat ontstaat, waarvan seksuele diversiteit een belangrijk onderdeel is. Verschillende praktische zaken zou men vóór en tijdens een Voice OUT project moeten overwegen. We benoemen hier drie belangrijke aandachtspunten.

Implementatie

De innerlijke drive van Voice OUT is om jongeren hun stem te laten geven voor mensenrechten (respect voor andere identiteiten) en tegen homofobie. Of positiever: om op te staan voor seksuele diversiteit. Voorbeelden van een campagne zijn een zichtbaarheids- of een bewustwordingscampagne, maar campagnes zijn vooral succesvol als ze zich niet alleen beperken tot zichtbaarheid, maar ertoe leiden dat er naderhand op school iets verandert. Met de projectcoördinator binnen de school moet daarom besproken worden wat er feitelijk gedaan kan worden om de boodschap van de jongerencampagne goed te laten “landen”. Zo'n voorbereiding is respectvol naar de participatie van de jongeren.

De voorbereiding van de jongeren gedurende de eerste en tweede stap van het Voice OUT traject verschilde per land. In Italië en Estland zijn alleen begeleiders van buitenaf ingezet, terwijl in België en Nederland ook reguliere docenten werden betrokken. Deels is dit omdat in Italië de trainingen gedaan werden in de vrije tijd van de jongeren en in Estland werden ze alleen buiten de context van de school gedaan.

Om de implementatie van Voice OUT effectiever te laten verlopen, kan de docent het best inzetten op integratie van Voice OUT in het reguliere leerplan. Het is het best dit vóór de start van het project te bespreken, zodat men het project kan aanpassen aan de planning van het schooljaar. Het project kan veel investering van docenten en jongeren vragen, zoals het geval was op één school in Nederland. Deze school was te ambitieus en de leerlingen planden teveel producten die uiteindelijk niet allemaal tijdens de projectperiode haalbaar bleken te zijn. Er moest toen, tot teleurstelling van sommige leerlingen, besloten worden sommige producten niet af te maken. Er moet dus gekeken worden hoe Voice OUT aan de schoolcontext kan worden aangepast. In Italië was het bijna onmogelijk om Voice OUT tijdens de reguliere lessen uit te voeren. Maar in Italië zijn de meeste scholen 's middags open voor extra curriculaire onderwijsactiviteiten die ruimte geven voor politiek debat en onderwijsvernieuwing. Voice OUT is in deze vrije ruimte ingevoegd. Daarvoor was wel de toestemming van de schooldirecteur en het schoolbestuur nodig.

Jongerenparticipatie

De ruggengraat van Voice OUT is jongerenparticipatie. Wanneer dit met de schoolcontext wordt verbonden, kan het verschillend uitpakken, afhankelijk van in hoeverre de school met participatieve methoden werkt. De startfase van het spel liet hier verschillende ervaringen zien. Op één school in Nederland waren de docenten te dominant in de aansturing van jongeren; zij bepaalden daardoor wel erg sterk wat de jongeren in de campagne zouden moeten doen. Op een andere school werden de jongeren juist te weinig gestimuleerd om buiten het kader van de reguliere lessen te denken, waardoor de campagne zich uiteindelijk beperkte tot enkele prachtige video's - die echter niet vertoond werden aan andere leerlingen en daardoor geen effect op school hadden. Een derde school in Nederland was ambitieus en gaf veel ruimte aan haar leerlingen. Omdat de leerlingen hun eigen mogelijkheden overschatten, bleek de planning niet haalbaar en konden enkele producten niet afgemaakt worden. Denk daarom, als school of als coach van een groep jongeren, na over het systeem waarbinnen de jongeren normaliter participeren. Probeer daarbij de jongeren te stimuleren maar ook te bewaken dat zij hun eigen grenzen, of die van de school of het jongerencentrum, voorbij gaan. Onderzoek wat mogelijk is in uw schoolcontext of de context van uw jongerencentrum of –groep voordat u het Voice OUT programma start. Het is ook nuttig om vooraf te kijken naar het sociale klimaat in de instelling en de groep(en), naar de kennis en attitudes en naar de grenzen van de deelnemende jongeren.

Denk vanuit het einde naar het begin

De praktijk laat zien dat als men met sommige zaken niet vanaf het begin rekening houdt, zij mogelijk tot problemen kunnen leiden. Eén school in Nederland slaagde er bijvoorbeeld niet in om samen met de jongeren het idee om een schoolcampagne uit te voeren. Men wachtte met het ontwikkelen van een campagne tot de productie van hun video's al bijna af was. Het resultaat was dat het voor een school brede campagne door de leerlingen te laat was, zelfs al hadden zij wel de potentie om het te doen. In Estland werd niet voldoende voorzien op welke manier mediaonderwijs kon tegemoetkomen aan de behoeften van de jongeren en in Italië waren er problemen met filmcoaches die niet altijd in staat waren om hun onderwijsactiviteiten te verbinden met de Voice OUT thema's.

Als Voice OUT ingezet wordt door een onderwijsbegeleidingsorganisatie of door een LHBT-belangenorganisatie, moeten scholen in een zeer vroege fase voor het Voice OUT project geworven worden. De schoolplanning begint al vroeg (vaak in mei/juni voorafgaand aan het volgende schooljaar) en er is na de planning in de schoolroosters vaak geen tijd over als de planning al is afgerond. Het is ook aan te bevelen om vóór de planning samen met de school na te gaan hoeveel tijd er voor het project kan worden gereserveerd door externe begeleiders en door docenten.

Gezien de variatie aan situaties waarin men Voice OUT kan uitvoeren, adviseren wij dus om dit handboek niet als een kant en klare projectbeschrijving te hanteren. Men kan dit handboek gebruiken als een bron van inspiratie. Gebruik het niet lineair, maar probeer te bedenken wat het beste past bij uw groep leerlingen of jongeren. Verken voor iedere school of groep jongeren wat de specifieke behoeften zijn. Denk vanuit de einddoelen van het project terug naar de beginsituatie en het proces dat u nodig heeft.

4. Structuur van het handboek

Het handboek is ingedeeld in zeven categorieën met verschillende types van spellen en activiteiten:

1. IJsbrekers: korte oefeningen om het ijs in de deelnemende groep van jongeren te breken, om een veilige en vertrouwelijke omgeving te creëren. Deze oefeningen introduceren basisregels en zijn groepsversterkend.

2. Identiteit: activiteiten die de deelnemers laat nadenken over (hun) individuele identiteit, groepsidentiteit, stereotypen, vooroordelen, minderheids- en meerderheidsgroepen in de samenleving.

3. LHBT (Lesbisch, Homoseksueel, Biseksueel en Transgender): activiteiten waar deelnemers meer leren over LHBT onderwerpen en verhalen.

4. Voice OUT: verschillende oefeningen over actief burgerschap en vrijheid van meningsuiting. De deelnemers leren hoe zij hun stem kunnen laten horen, hoe ze hun meningen kunnen uitdrukken, hoe op te staan voor zichzelf (assertiviteitstraining), hoe te debatteren, hoe een communicatiecampagne op te zetten en hoe betrokken te raken in de politiek.

5. Mensenrechten: activiteiten waardoor de deelnemers meer leren over fundamentele mensenrechten in het algemeen en welke mensenrechten specifiek relevant zijn voor LHBT.

6. Media-educatie: deelnemers leren om kritisch te kijken naar beelden en boodschappen die zij vanuit de media ontvangen (televisie, radio, tijdschriften, kranten, internet).

7. Multimedia voor beginners: een basistraining in de technische aspecten van het maken van korte video's.

5. Een praktisch gebruik van de handleiding

Er zijn verschillende manieren om dit handboek te gebruiken bij de begeleiding van een groep jongeren. Het is afhankelijk van de tijd die er is, de frequentie van de bijeenkomsten, de setting, de moeilijkheidsgraad, het onderwerp waar de groep op dat moment over aan het leren is, de doelen, enzovoort. Het is belangrijk dat de begeleider een duidelijk beeld heeft van hoe lang de Voice OUT activiteiten zullen duren en wat de doelen per bijeenkomst zijn. Wij adviseren om de serie bijeenkomsten te beginnen met een of meer werkvormen uit het deel 'ijsbrekers'. Deze zijn bedoeld als opwarmer en maken de groep wat losser en veiliger.

5.1. Niveaucode

Iedere werkvorm in dit handboek heeft een code voor het niveau. Deze duidt de moeilijkheidsgraad van die oefening aan. Niveau 1 betekent dat de oefening toegankelijk is voor alle soorten groepen, dus het meest eenvoudige niveau. Niveau 3 is het moeilijkste niveau en betekent dat de begeleider de groep moet kennen om in te schatten of de jongeren het niveau aankunnen en of men de oefening zonodig aan deze groep moet aanpassen.

De begeleider kan de oefeningen in het handboek gebruiken afhankelijk van hun niveaucode. Als men een groep heeft die niets weet over diversiteit, gelijke kansen of LHBT onderwerpen, adviseren wij om met oefeningen te beginnen die de code van niveau 1 hebben. Als men merkt dat de groep de oefeningen aankan en erg open is over de verschillende thema's, kan men overgaan op oefeningen van niveau 2 en later op oefeningen van niveau 3. Bij het kiezen van de codes, is het ook goed om het volgende in gedachten te nemen: de achtergrond van uw groep, de capaciteit om als groep samen te werken, de interpersoonlijke competenties en in hoeverre de groepsleden in staat zijn om met participatieve methoden te werken.

5.2. Duur en frequentie

De tijd die voor het project gebruikt kan worden, is van verschillende factoren afhankelijk, zoals: of het project gedaan wordt binnen de context van een curriculum of daarbuiten. Om de lengte van een project weloverwogen aan te passen, kan men kijken naar welke selectie van thema's de instelling wil introduceren of naar de achtergrond van jongeren. In de pilots van het NISO team duurde het kortste Voice OUT project 6 weken en het langste ruim 12 weken.

Men kan ook zonder een specifiek Voice OUT traject op te zetten het handboek gebruiken. Een docent kan bijvoorbeeld gedurende het schooljaar tweewekelijks of maandelijks een oefening of methodiek gebruiken die beschreven staat. Op deze manier zijn de jongeren het hele schooljaar aan het werken rond deze thematiek. Een docent of jongerenwerker kan ook kiezen om van elke sectie vermeld in de toolbox enkele oefeningen te gebruiken.

5.3. Onderwerp

Het handboek is onderverdeeld in verschillende delen. Afhankelijk van het onderwerp dat men wil behandelen, kan men besluiten welke oefeningen men kiest.

5.4. Doelen

Als het doel is om de deelnemers te laten nadenken over (hun) identiteit, kan de begeleider de oefeningen in deel 2 (identiteit) van de toolbox gebruiken. Wanneer de aandacht meer uitgaat naar mensenrechten of LHBT onderwerpen, dan kan men respectievelijk deel 5 (mensenrechten) of deel 3 (LHBT) gebruiken.

5.5. Vrije keuze

Als docent of begeleider kan men kiezen welke oefeningen men met de groep wilt spelen. Het is erg gemakkelijk om de oefeningen te kiezen die de begeleider zelf het leukst vindt of waarvan u denkt dat uw deelnemers die leuk vinden. Maar denk ook na over wat de doelen zijn, hoeveel tijd het kost om de oefening te doen, de moeilijkheidsgraad, het thema, enzovoort. Dit geeft een stevigere basis om werkvormen te selecteren die het beste bij de opzet van het project en bij de competenties van de jongeren passen.

6. NISO Tools

Type 1 - IJSBREKERS

1. De Energiekring
2. De Machine
3. De Schreeuw
4. Bingo met mensen
5. De grootste gemeenschappelijke deler
6. Waar of niet waar?
7. We maken ons verhaal!
8. Wie ben ik?

1. De Energiekring

Bron: *"Theatre-Based Techniques for Youth Peer Education: A Training Manual."* Y-PEER, New York, 2005

Doelstellingen

De deelnemers ertoe aanzetten zichzelf fysiek uit te drukken.

De groep ontspannen en een speelse sfeer creëren.

De leden van de groep elkaars naam helpen leren kennen.

Duur: 15 minuten (een kleine groep, met minder dan 15 deelnemers)
25 minuten (een grotere groep, met meer dan 15 deelnemers).

Materialen

Geen

Instructies

1. Laat de deelnemers een kring vormen zodat ze naar elkaars rug kijken.
2. Vraag twee vrijwilligers die naast elkaar staan om het spel te beginnen. Laat ze naar elkaar kijken. Vraag een van de twee zijn/haar naam tegen de ander te noemen, terwijl hij/zij een gebaar maakt (bijv. met je arm zwaaien, met je been schoppen, je hoofd schuinhouden).
3. Laat nu de tweede persoon naam en gebaar van de andere persoon herhalen (in zijn/haar richting), maar nu moet de naam luider uitgesproken en het gebaar explicieter gemaakt worden.
4. De tweede persoon draait zich om en draait de deelnemer aan z'n/haar andere zijde naar zich toe. Hij/zij zegt nu zijn/haar eigen naam en maakt daarbij een nieuw gebaar. De derde persoon moet nu die naam luider en het nieuwe gebaar explicieter herhalen. Zo gaat het verder heel de kring rond.
5. Afsluiter: geef positieve bevestiging en stimuleer een applausje.

2. De Machine

Bron: *"Theatre-Based Techniques for Youth Peer Education: A Training Manual."* Y-PEER, New York, 2005

Doelstellingen

Experimenteren met groepsenergie, gelijktijdig bewegen en ritme, focus en focuspunten, geluiden en bewegingen.

Verkennen hoe beweging beïnvloed wordt door emotie.

Duur: 10 minuten

Materialen

Geen

Instructies

1. Vraag een vrijwilliger naar het midden van de zaal te komen, het geluid en de beweging van een onderdeel van een machine te maken en dat te blijven herhalen. Nodig andere vrijwilligers uit één voor één bij de machine aan te sluiten met een geluid en een beweging van een ander onderdeel van de machine.
2. Als alle deelnemers zich bij de machine hebben aangesloten, vraag je hen eerst trager te bewegen en daarna sneller.
3. Vraag de deelnemers vervolgens zich in te beelden dat de machine van stemming verandert (geef een paar suggesties), en vertel ze hun handelingen volgens die stemming te veranderen.
4. Afsluiter: geef positieve bevestiging (bijv. "Iedereen is echt goed aan het samenwerken"). Stel de groep tot slot de volgende vragen: hoe voelde het om een machine te zijn? Was het moeilijk om gefocust te blijven op je eigen geluid en beweging? Wat hielp daarbij? Welke veranderingen in tempo of emotie waren moeilijk? Welke waren gemakkelijk?

3. De Schreeuw

Bron: www.firststepstraining.com geraadpleegd op 30/07/2012

Doelstellingen

Opwarmen en energie geven.

Een open sfeer creëren.

Stress management.

Antonen dat elke persoon (in het spel d.m.v. een verschillende schreeuw) anders is en dat we dat moeten respecteren en daarmee geen problemen moeten hebben.

Duur: 10 minuten

Materialen

Geen

Instructies

1. Voorbereiding: maak de mensen buiten de zaal duidelijk dat ze luid geschreeuw zullen horen, dat het maar 2 à 3 minuten zal duren en dat ze zich geen zorgen hoeven te maken.
2. Laat iedereen naast elkaar in een kring staan. Opgelet: het is belangrijk dat iedereen de ogen van alle anderen kan zien!
3. Leg uit dat je herhaaldelijk twee instructies zal geven: “hoofd omlaag” en “hoofd omhoog”. Als je “hoofd omlaag” zegt, kijkt iedereen omlaag. Als je “hoofd omhoog” zegt, kijkt iedereen omhoog, **RECHT IN DE OGEN** van iemand anders in de zaal. Dan kunnen zich twee mogelijkheden voordoen:
 - als je kijkt naar iemand die zelf naar iemand anders aan het kijken is, gebeurt er niets;
 - als je kijkt naar iemand die recht naar jou aan het kijken is, moeten beiden heel overdreven naar elkaar wijzen en schreeuwen. De twee zijn ‘out’ en gaan samen buiten de kring zitten om de groep verder te observeren.
4. Als de schreeuwers de kring verlaten hebben, wordt de kring weer gesloten (zoals beschreven in stap 2) en stap 3 herhaald. Zo gaat het verder tot er twee personen overblijven. Zij moeten nog één keer verder spelen, ook al is de uitkomst op voorhand bekend.
5. Afsluiter: enkele vragen over het spelproces:
-Wat maakte dit spelletje leuk? Het antwoord op deze eerste vraag is, kort gezegd, de stress die je voelt tijdens het spel.

-Je kan de deelnemers vervolgens vragen na te gaan wat precies de stressfactoren in de oefening waren (zal mijn schreeuw dwaas overkomen? zal ik mezelf belachelijk maken?) en wanneer de stress zich leek te minderen of te verheven.

Variant:

Je kan deze oefening ook gebruiken wanneer je spelletjes over identiteit speelt.

4. Bingo met mensen

Bron: <http://adulted.about.com/od/icebreakers/tp/People-Bingo-Idea-List-No-1.08.htm> geraadpleegd op 04/07/2012

Doelstellingen

Een open sfeer creëren.

De groep leren kennen.

Ideaal als opwarmer voor een workshop over identiteit.

Duur: 20 minuten

Materialen

Voor iedere speler een bingokaart;

Schrijfmateriaal.

Instructies

Stap 1: bingokaarten maken

Als je de deelnemers kent, maak je een lijst van 25 interessante eigenschappen die verschillende aspecten van de deelnemers beschrijven. Bijv.: 'houdt van regendagen', 'speelt gitaar', 'heeft al minstens één Harry Potter-boek gelezen', 'is linkshandig', 'heeft een hond', 'is vegetariër'...

Als je de deelnemers niet kent, maak je een lijst van algemene eigenschappen. Bijv.: 'drinkt liever thee dan koffie', 'houdt van oranje', 'heeft twee katten', 'ging het voorbije jaar skiën'...

Je kan die eigenschappen moeilijker of makkelijker maken, afhankelijk van hoe lang je het spel wil laten duren. Dit kun je doen door algemene eigenschappen te beschrijven of net heel specifieke kenmerken.

Er zijn veel websites online waar je de eigenschappen kan intypen en je de bingokaarten op maat kan printen. Sommige daarvan zijn gratis, andere niet. Bijv.:

- Technology: met deze 'kaartmaker' kun je de eigenschappen op de verschillende kaarten met elkaar mengen.
- Print-Bingo.com: hier kun je zowel eigen materiaal op de kaarten aanbrengen als de aangegeven suggesties gebruiken.

Voor wie eigenhandig bingokaarten maakt: een bingokaart bestaat uit een rooster van 5x5 vakjes, met daarboven de letters B-I-N-G-O! Je kan zo'n rooster eenvoudigweg aanmaken met de functie 'tabel' in Word. Vul de eigenschappen in in de vakjes.

Maak de vakjes groot genoeg zodat er namen bijgeschreven kunnen worden (je vindt een voorbeeld onderaan de uitleg). Kopieer de bingokaart voor elke deelnemer.

Stap 2: bingo spelen!

Geef iedere deelnemer een bingokaart en een balpen.

De deelnemers krijgen 20 minuten om door elkaar heen te lopen en zich aan elkaar voor te stellen. Ze moeten medespelers zoeken die passen bij de eigenschappen op de bingokaart. Als ze iemand gevonden hebben, schrijven ze diens naam in het juiste vakje of vragen hem/haar het vakje te ondertekenen.

De eerste die vijf vakjes horizontaal/verticaal kan vullen, roept BINGO! Dan is het spel voorbij.

Laat tenslotte de deelnemers zichzelf voorstellen en een van de interessante eigenschappen noemen die ze van de ander te weten zijn gekomen.

Stap 3: Reflectiemoment

Vraag enkele vrijwilligers of/hoe ze nu anders over de deelnemers denken, nu ze enkele dingen over hen te weten zijn gekomen.

Wanneer we tijd maken om elkaar te leren kennen, verdwijnen barrières, worden mensen opener en kan er ook een vorm van leren plaatsvinden.

Maak ook duidelijk dat alleen al om de bingokaart te maken, je een diversiteit aan mensen nodig hebt, net zoals in het leven zelf.

Variant:

Om het langer te laten duren voordat iemand BINGO! roept, kun je het spel wat moeilijker maken: je mag alleen BINGO! roepen als je een horizontale/verticale rij van 5 verschillende namen/handtekeningen hebt. Zo kan iemand een broer hebben, maar ook van rockmuziek houden en voetbal spelen. Met deze extra moeilijkheid moeten de spelers dus kiezen waar ze een naam schrijven.

Voorbeeld:

B	I	N	G	O!
heeft 2 katten	speelt voetbal	danst graag	is vegetariër	speelt gitaar
ging het voorbij jaar naar een muziekfestival	heeft minstens al één Harry Potter-boek gelezen	Speelt graag gezelschapsspel en	heeft liever koffie dan thee	zingt graag onder de douche
speelt piano	houdt van zwart	houdt van skiën	houdt van rockmuziek	heeft twee zussen
houdt van dansmuziek	leest graag	is avontuurlijk	kookt graag	heeft een hond
houdt van regendagen	is linkshandig	heeft een broer	was al eens op tv	speelt tennis

5. De grootste gemeenschappelijke deler

Bron: Froukje Van Houten: www.werkvormen.info geraadpleegd op 04/07/2012

Doelstellingen

De deelnemers elkaar beter leren kennen.

Een open sfeer creëren.

Ideale opwarmer voor een les over identiteit.

Duur: 20 minuten

Materialen

Pen en papier

Instructies

1. Verdeel de deelnemers in groepjes van 3 of 4.
2. Iedere groep krijgt 5 à 10 minuten om een lijstje te maken van dingen die ze gemeenschappelijk hebben. Bijv.: we hebben allemaal één broer, we wonen allemaal in Gent, we zijn allemaal onzeker, we houden allemaal van hiphopmuziek...
3. Als de tijd voorbij is, stelt iedere groep z'n lijstje voor. De groep die de meeste gemeenschappelijke punten heeft gevonden, wint!

6. Waar of niet waar?

Bron: <http://wilderdom.com/games/descriptions/TwoTruthsAndALie.html>
geraadpleegd op 04/07/2012

Doelstellingen

De deelnemers elkaar beter leren kennen.

Een open sfeer creëren.

De deelnemers laten aanvoelen hoe het is om te liegen en hoe ze mensen kunnen overtuigen.

Ideale opwarmer voor een les over Voice Out.

Duur: 30 minuten

Materialen

Pen en papier.

Instructies

Geef iedere deelnemer pen en papier. Leg de deelnemers uit dat ze ieder twee waarheden en één leugen over zichzelf moeten bedenken en dat we daarna bij iedereen zullen raden wat de leugen is. Voorbeelden van waarheden en leugens: iets over de persoonlijkheid van de deelnemers, een verrassende anekdote of iets wat ze meegemaakt hebben...

Het is de bedoeling:

- a) de anderen te overtuigen dat jouw leugen waar is en dat één van jouw waarheden een leugen is;
- b) de leugens van de anderen goed te raden.

Geef de deelnemers 5 à 8 minuten om hun twee waarheden en de leugen te bedenken. Voor veel deelnemers kan deze opdracht moeilijk zijn door gebrek aan inspiratie; sommigen zullen dan ook eerst wat opschrijven en doorkrassen. De traagsten zullen wat aangemoedigd moeten worden om op te schrijven "wat hen ook maar te binnen schiet".

Ga vervolgens in een kring zitten. Laat een deelnemer zijn/haar drie uitspraken/anekdotes voorlezen. De andere deelnemers mogen vragen stellen. Laat de groep tenslotte voor elke uitspraak/anekdote stemmen:

- wie denkt dat de eerste uitspraak/anekdote een leugen is?
- wie denkt dat de tweede uitspraak/anekdote een leugen is?
- wie denkt dat de derde uitspraak/anekdote een leugen is?

Je kan deze oefening een competitief element geven: je telt hoeveel leugens iedere deelnemer juist geraden heeft en je trekt daarvan het aantal mensen af dat zijn/haar leugen juist geraden heeft.

7. We maken ons verhaal!

Bron: Luca Casadio voor Gay Center Italië

Doelstellingen

Een groep vormen die in staat is om samen te werken.

Duur: 60 minuten

Materialen

Foto's uit tijdschriften;
Pen en papier.

Instructies

1. De deelnemers gaan in een kring zitten. De begeleider legt de groep een aantal foto's voor.
2. De deelnemers staan elk om de beurt op en kiezen zonder veel nadenken of iets te zeggen een foto uit waarin ze iets van zichzelf herkennen.
3. Wanneer iedereen een foto heeft gekozen, toont elke deelnemer de foto die hij/zij gekozen heeft, aan de groep en legt kort uit waarom hij/zij die foto gekozen heeft.
4. De verantwoordelijke vraagt de deelnemers groepjes van 4 à 5 personen te vormen op basis van overeenkomsten tussen de gekozen foto's. De deelnemers nemen hun foto's mee per groep.
5. Elk groepje ordent z'n foto's en maakt dan op basis van die foto's samen een 'groepsverhaal'.

8. Wie ben ik?

Bron: *Big dog and little dog's performance juxtaposition 2011*
(<http://www.skillsworkshop.org/node/3742>)

Materialen

Papier voor iedere deelnemer;
Tijdschriften met veel foto's;
Lijm;
Stiften;
Kleurpotloden of waterverf;
Scharen.

Duur: 20-30 minuten

Doelstellingen

De deelnemers elkaar beter leren kennen.

Je identiteit proberen na te gaan.

Instructies

1. De deelnemers krijgen elk een blad papier en vouwen dat in tweeën (zodat het als een 'tentje' kan rechtstaan). Je kan ook een affiche maken in plaats van een naambordje.
2. Iedereen schrijft zijn/haar naam in het midden van een van de zijden van het papier.
3. De deelnemers vertellen over zichzelf door op het blad te tekenen en foto's te plakken die ze uit de tijdschriften kunnen knippen.
4. De deelnemers mengen in hun 'verhaal' één of twee dingen die de meeste andere deelnemers niet van hen weten.
5. Als alle deelnemers hun 'naambord' hebben afgewerkt, legt iedereen uit wat hij/zij erop getekend of geplakt heeft.

Variant:

De deelnemers schrijven hun naam niet op het blad. Als ze klaar zijn, worden alle bladen verzameld en aan de muur opgehangen. De deelnemers kunnen dan alle 'verhalen' lezen en raden wie erachter zit.

Je kunt dan afsluiten met volgende vragen:

- Waarom dacht je dat het die of die persoon was?
- Door wiens beschrijving werd je het meest verrast?

Type 2 - IDENTITEIT

1. Ruimteschip	Level 1
2. Identiteitssymbolen	Level 1
3. Ik heb nog nooit	Level 1
4. 10 jaar later	Level 1
5. Identiteit in beeld	Level 2
6. Gender onder de loep	Level 2
7. Hoe voelt het	Level 2
8. Degene die over schiet	Level 3
9. Labels	Level 3
10. Het Enveloppen spel	Level 3

1. Ruimteschip

Bron: *Geciteerd door Margherita Graglia in Briciole Trimestrale del Cesvot - Centro Servizi Volontariato Toscana, n. 17, Luglio 2008 - Sven Spreutels voor çavaria 2012*

Doelstellingen

Aantonen dat we op stereotypen terugvallen in situaties waar we over weinig informatie beschikken.

Duur: 30 minuten

Materialen

Bord
Markeerstiften

Instructies

1. De begeleider vraagt de deelnemers zich in de volgende situatie in te leven:

De aarde staat op het punt vernietigd te worden en moet geëvacueerd worden. Je bestuurt een NASA-ruimteschip met 6 zitjes waarmee je slechts 5 mensen kan evacueren. Hieronder vind je een lijst met mensen waaruit gekozen moet worden. NASA had slechts tijd om een minimum aan informatie te geven.

A. Een (zwarte) activist;	E. Een priester;
B. Een 16-jarig zwanger meisje;	F. Een muzikant;
C. Een kok;	G. Een gewapende politieagent;
D. Een dokter;	H. Een architect.

2. De begeleider vraagt elke deelnemer 5 mensen te kiezen die hij/zij wil redden. De begeleider schrijft de keuzes op het bord en kan hierbij de volgende vragen stellen:

- Waarom heb je voor deze 5 mensen gekozen?
- Was er iemand bij over wie je niet twijfelde om hem/haar te kiezen?
- Is er een persoon in de lijst bij die je nooit zou kiezen?
- Kan je de keuze van de andere deelnemers begrijpen? Waarom (niet)?

3. De begeleider gaat verder met het verhaal. "Na het vertrek van het ruimteschip stuurt NASA een profiel van de mensen op de lijst, waaruit blijkt dat:

- A. De zwarte activist Mauro heet, 25 jaar oud is en een terrorist is;
- B. Het zestienjarig meisje Lucy heet. Ze werd zwanger tijdens een one-night-stand zonder een condoom te gebruiken. Hierbij werd ze besmet met hiv;
- C. De kok heet Johan, is 42 jaar oud. Hij is een seriemoordenaar die zijn slachtoffers vergiftigd voedsel voorschotelt;
- D. De dokter heet Jef, hij heeft een diploma in moderne geschiedenis;
- E. De priester heet James, is 37 jaar oud en is een specialist in de satanische cultus;
- F. De muzikant heet Frank, is 51 jaar oud en speelt triangel. Men verdenkt hem er onterecht van homo te zijn, hij heeft vrouwelijke trekjes;
- G. De gewapende politieagent heet An, is 84 jaar, zij verzamelt explosieven die gebruikt werden tijdens oorlogen;
- H. De architecte heet Marie, is 38 jaar oud. Ze ontwerpt uitsluitend tuinen.

4. Nabespreking:

- Welke verwachtingen had je toen je 5 mensen uit de lijst koos?
- Op welke manier werden deze verwachtingen bijgesteld toen je meer te weten kwam over de reizigers die je koos?
- Zou je een andere keuze maken nu je deze extra informatie hebt?
- Als deze oefening echt zou zijn, welke soort mensen denk je dat gered moet worden?

Variant:

Je kan ook in verschillende stappen meer informatie geven over de mensen die gered kunnen worden.

Stap 1: De deelnemers kiezen 5 mensen op basis van één enkele eigenschap (zwarte activist - zwanger - kok - dokter - priester - muzikant - gewapende politieagent - architect).

Stap 2: Je geeft de deelnemers informatie over het geslacht van de mogelijke reizigers. (man, vrouw, transgender)

stap 3: Je vertelt de leeftijd van de reizigers.

stap 4: Je geeft alle informatie.

Bij elke stap kun je vragen waarop ze hun keuze baseren. Worden er andere keuzes gemaakt nadat het geslacht of de leeftijd gekend is?

2. Identiteitssymbolen

**Bron: Gebaseerd op ABC (Australian Broadcasting Corporation).
Sven Spreutels voor Çavaria**

Doelstellingen

Studenten denken na over identiteitssymbolen. Ze leren symbolen kennen van de LHBT-beweging.

Dit is een goede overgang van 'identiteit' naar 'LHBT'.

Duur: 60 minuten

Materialen

Papier om te schrijven, papier om te tekenen;

Pennen, kleurpotloden.

Instructies

In onze maatschappij zijn er een aantal officiële manieren waarop iemands identiteit (h)erkend wordt. Bijvoorbeeld: geboortecertificaat, paspoort, vingerafdrukken. Zijn er nog andere manieren waaraan je denkt? Welke daarvan heb jij?

Er zijn ook veel symbolen die aangeven dat je aspecten van je identiteit met anderen deelt: de nationale vlag, een voetbalvlag, religieuze symbolen,...

Vraag: Betekent dat dat alle mensen die dat identiteitsaspect delen dezelfde identiteit hebben?

Leg de betekenis uit van de regenboogvlag, het symbool van de LHBT-gemeenschap.

De meest bekende versie van de regenboogvlag, soms ook 'vredesvlag' genoemd, werd ruim gekend als symbool van de lesbische, homo, biseksuele en transgender (LHBT) fierheid en diversiteit in 1978, toen ontworpen door de kunstenaar uit San Francisco, Gilbert Baker. De verschillende kleuren symboliseren de diversiteit binnen de LHBT-gemeenschap. De kleuren symboliseerden: rood - leven, oranje - genezing, geel - zonlicht, groen - natuur, blauw - harmonie, paars/violet - levensvreugde.

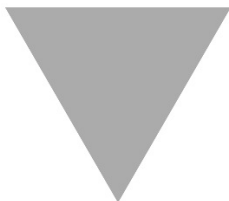
Vraag: Ken je nog andere symbolen die de LHBT-beweging gebruikt?

Ten eerste is er het 'Rode Lintje'. Dit symbool drukt solidariteit uit met mensen die leven met hiv of aids. Je ziet dit symbool vaak opgespeld op de kledij van mensen op 1 december, dan is het Wereld Aids Dag.

De omgekeerde roze driehoek was een 'markeringssymbool' voor homoseksuele mensen tijdens Wereldoorlog II. Homoseksuelen die gearresteerd werden of gevangen genomen kregen zo'n roze driehoek op hun kledij genaaid. Andere mensen kregen andere symbolen. Geschiedkundigen zeggen dat er een hiërarchie was onder deze symbolen en de roze driehoek onderaan te vinden was.

Oefening: De studenten ontwerpen hun eigen identiteitssymbool. Stel deze symbolen tentoon.

Symbolen:

3. Ik heb nog nooit

**Bron: Peter Dankmeijer voor EduDivers 2012 - Bank vooruit! – Çavaria 2009
Theatre-Based Techniques for youth peer education: a training manual**

Doelstellingen

Deelnemers leren elkaar beter kennen.

Een open sfeer creëren.

Deze oefening stelt deelnemers in staat te ervaren wat het betekent om op verschillende niveaus tot een minderheid te behoren.

De ideale opwarmer voor een les over identiteit.

Duur: 15 minuten

Materialen

Geen

Instructies

Inleiding:

Deelnemers krijgen stellingen voorgeschoteld over aspecten van hun identiteit. Ze ervaren hoe ongemakkelijk het is “de enige” te zijn, ze ervaren het risico gestigmatiseerd te worden en de behoefte in de kast te blijven om hun status te behouden in de groep. Dit is een korte maar krachtige oefening om een cursus of training te beginnen over diversiteit, meer specifiek over het LHBT-thema.

1. Leg het spel uit:

- Ik leg jullie zo meteen een aantal stellingen voor; als deze stelling voor jou opgaat, ga dan links in deze ruimte staan; als de stelling volgens jou niet klopt ga dan rechts staan.
- Praat niet tijdens dit spel, een discussie volgt achteraf.
- Het is niet mogelijk om niet te kiezen of in het midden te blijven staan, je moet links of rechts gaan staan.
- Als je je ongemakkelijk voelt, mag je liegen.
- Als je de vraag beantwoord hebt, kijk even wie er aan jouw kant staat en wie aan de andere kant.
- Onthoud wat je voelt bij elke vraag.

2. Lees de vragen luidop en laat de deelnemers een kant kiezen. Ook de begeleider neemt deel door telkens een kant te kiezen. Niemand is gedwongen de vragen eerlijk te beantwoorden, daarom is de laatste vraag: Heb ik minstens één keer gelogen tijdens dit spel? De begeleider kan “ja” kiezen om de deelnemers aan te moedigen ook deze kant te kiezen.

3. Bespreek wat de studenten opmerkten en voelden tijdens deze oefening:

- Wat viel je op tijdens dit spel?
- Was er iets dat je verbaasde?
- Wat voelde je tijdens dit spel?
- Op welke vragen vond je het moeilijk een antwoord te geven? Waarom?
- Waarom antwoorden mensen soms niet eerlijk op vragen?

4. Rond de oefening af door te concluderen dat het niet altijd makkelijk is om de enige te zijn in een groep, dat mensen soms het gevoel hebben zichzelf te beschermen of ‘in de kast’ te blijven. Simpelweg om te vermijden dat ze alleen komen te staan of gestigmatiseerd worden.

Vragen:

- Ik ben minder dan een half uur onderweg naar school;
- Ik help mijn moeder minstens één keer per week;
- Ik lust graag spruitjes;
- Ik ben dol op eten van Mc-Donald's;
- Ik werk om wat meer zakgeld te hebben;
- Ik heb een beperking;
- Ik ben een echte man;
- Ik ben een echte vrouw;
- Ik ben ooit in een LHBT-café geweest;
- Ik heb ooit al eens zwartgereden;
- Ik heb al eens een jongen of man gekust;
- Ik heb al eens een vrouw of meisje gekust;
- Ik denk dat seksualiteit een essentieel onderdeel van mijn identiteit is;
- Ik heb soms erotische fantasieën over iemand van het andere geslacht;
- Ik heb soms erotische fantasieën over iemand van hetzelfde geslacht;
- Ik zou het OK vinden om homo of lesbisch te zijn;
- Ik heb minstens één keer gelogen tijdens deze oefening.

Houd in het achterhoofd:

Deze oefening kan de deelnemers wat verlegen maken. Leg dus voordat het spel begint, duidelijk uit waar je naar op zoek bent, en geef enkele voorbeelden.

Variant

Dit spel kan ook met je tien vingers gespeeld worden. Elke deelnemers steekt zijn/haar tien vingers in de lucht. De deelnemers begint de zin met ‘ik heb nog nooit...’ en maakt de zin af met iets dat hij nog nooit gedaan heeft. De andere deelnemers die wat deze deelnemer zei, al gedaan hebben, doen een vinger naar beneden. Het spel stopt wanneer een speler geen vingers meer over heeft.

Een andere manier om het spel te spelen, is met wasknijpers. Elke keer dat je iets gedaan hebt wat een andere speler nog nooit gedaan heeft, speld dan een wasknijper op je kleren. Hiervoor is het nodig een groot aantal wasknijpers te hebben.

Vorm een cirkel met de deelnemers. Kies willekeurig een deelnemer die het spel start. Deze persoon zegt iets dat hij nog nooit gedaan heeft. Al de deelnemers die dit al gedaan hebben, gaan naar het midden van de kring. Na enkele keren zal je merken dat je sommige dingen gemeen hebt met mensen waarvan je het niet had verwacht. (voor deze variant is het nodig dat deelnemers zich op hun gemak voelen bij elkaar).

4. 10 jaar later

Bron: Luca Casadio voor Gay Center Italië

Doelstellingen

Nadenken over onderlinge verschillen en vooroordelen die we hebben.

Duur: 45 minuten

Materialen

Kopieën van verschillende biografieën.
Pen en papier.

Instructies

1. Verdeel de deelnemers in vier groepen. De begeleider geeft elke groep een blad met een korte beschrijving van een jongen/meisje van 18 jaar. Elke groep ontvangt dezelfde beschrijving/biografie; het enige verschil bestaat uit één adjectief: homo, zwart, transseksueel of drugsverslaafd.
2. Hoe ziet het leven van deze persoon er 10 jaar later uit? Vraag elke groep hierover na te denken en dit op te schrijven.
3. Vraag elke groep hun verslag voor te lezen. Vraag de deelnemers hoe het komt dat één adjectief een groot verschil in elke biografie kan uitmaken.

Bibliografie:

Francesca/o is een homo (of zwarte, transseksue(e)l(e) of drugsverslaafd(e))meisje/jongen van 18. Zij/hij heeft een diploma in het professioneel technisch onderwijs. Zij/hij houdt van rapmuziek. Zij/hij is zelfverzekerd en extravert en zij/hij spreekt graag af met vrienden op het einde van de straat. Zij/hij danst ook graag en luistert naar muziek op haar/zijn i-pod. Zij/hij weet niet welk beroep hij/zij wil uitoefenen in de toekomst. Gevraagd naar zijn/haar doelen, antwoordt zij/hij enkel "ik wil daar nu nog niet over nadenken".

5. Identiteit in beeld

Bron: Methode 'Mind Map' gebaseerd op een methode uitgewerkt door ABC (Australian Broadcasting Corporation).

Methode 'Identiteitstoren': "Omgaan met taboes" - Empowerment Lifestyle

Materialen

Pen en papier;
Post-its of kleine kaartjes;
Kopieën voor elke student van de 'identiteitstoren';
Een groot stuk tekenpapier;
Gekleurde pennen;
Plakband;
camera, TV of beamer, en kabels.
(optioneel)

Duur: 2 x 60 minuten

Doelstellingen

Deelnemers hebben meer inzicht in de vele aspecten van hun identiteit.

Deelnemers zijn zich bewust van de uniciteit van hun identiteit.

Deelnemers wennen aan het werken met filmmateriaal en aan het zichzelf voorstellen op het scherm.

Instructies

OPMERKING: Voordat je aan de filmopdracht begint, kun je het best de oefening "Groepsgevoel creëren" doen - zie deel 4: Voice OUT - om ervoor te zorgen dat iedereen zich op zijn/haar gemak voelt.

1. Inleiding

'Wie ben ik?' is een belangrijke vraag. Je identiteit ontwikkelt zich in relatie tot bepaalde mensen en tot bepaalde plaatsen. Je noemt jezelf Belg omdat je er woont, en wanneer je begint te studeren, noem je jezelf een student. Wanneer je lid wordt van een sportteam, wordt ook dit een deel van je identiteit. Wat is 'identiteit'? Hebben mensen die tot dezelfde groep behoren, dezelfde identiteit?

2. Reflecteren over je 'externe' identiteit

Geef elke deelnemer zeven kaartjes of post-its. Vraag hen zeven dingen op te schrijven die hun identiteit omschrijven. Laat ze niet te lang nadenken maar het eerste waar ze aan denken op te schrijven. Enkele voorbeelden die je kan geven: meisje/jongen, deel van de familie..., dochter/zoon van..., broer/zus van... vriend van..., enig kind, leerling van de school..., atleet, nationaliteit, matroos, arbeidersklasse, middenklasse, geïmmigreerd uit..., muzikant, Christen, Boeddhist, Moslim, Chinees, geadopteerd...

Geef de deelnemers een kopie van een lege identiteitstoren (zie figuur hieronder). Laat hen elk voor zich en anoniem de kaartjes op hun eigen toren leggen in de volgorde van belangrijkheid met de belangrijkste elementen bovenaan.

De begeleider neemt achteraf alle torens in en hangt ze zelf aan de muur om de anonimiteit van de deelnemers te garanderen.

Geef de deelnemers de kans een kijkje te nemen naar de verschillende torens. Hierna start de begeleider een discussie:

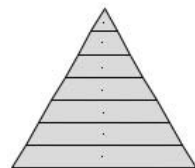
- Zijn de torens gelijk/verschillend?
- Waarom heb je een bepaalde eigenschap bovenaan geplaatst?
- Wanneer je naar je eigen toren kijkt, tot welke groepen behoor je? Noem ze op: (bv: Italiaans, hetero, jong, Moslim,...)
- Kan iemand met een andere identiteit tot deze groep behoren?
- Kun je iemand respecteren wanneer je aspecten van zijn/haar identiteit niet respecteert?
- Zijn alle aspecten van je identiteit zichtbaar?
- Hoe zou je je voelen als iemand je alleen maar benadert op grond van één van deze kenmerken?

Nabespreking

Identiteit is iets unieks. Iedereen heeft een andere persoonlijke identiteit, ook al behoor je tot een groep die beweert dezelfde identiteit te hebben. Sommige aspecten van een identiteit kunnen erg belangrijk zijn voor de één en onbelangrijk voor de ander.

Mensen trekken zeer snel conclusies op basis van de meest zichtbare aspecten van iemands identiteit (bijvoorbeeld etnische achtergrond, religie, seksuele geaardheid,...) maar voor de persoon zelf zijn dit niet altijd de meest relevante aspecten van zijn/haar identiteit. Deze 'snelle conclusies' noemen we vooroordelen.

Je kunt iemands identiteit respecteren, al begrijp je zijn of haar gedrag niet of keur je het niet goed. Bijvoorbeeld: misschien keur je homoseksueel gedrag af. Toch kun je iemand respecteren wiens seksuele geaardheid deel uitmaakt van zijn/haar identiteit. Identiteit is veel complexer en uitgebreider dan seksuele geaardheid. Je respecteert iemand(s identiteit) en niet slechts een deel van iemand(s identiteit).

Filmopdracht (optioneel)

Taakverdeling

Eén deelnemer bedient de camera. Eén deelnemer regisseert (houdt de tijd bij en zegt 'Actie' en 'Cut').

Proces

Laat de andere deelnemers zonder taak zich voor de camera voorstellen met de identiteitstoren in het achterhoofd. Laat de deelnemers dit doen in een aparte ruimte, onder toezicht. Elke deelnemer krijgt 30 seconden om zich voor te stellen. Tervrijl een deelnemer gefilmd wordt, kunnen de anderen zich creatief bezig houden door een grote identiteitsmuur te maken met de toren, verf en/of andere materialen

3. Nadenken over je 'innerlijke' identiteit

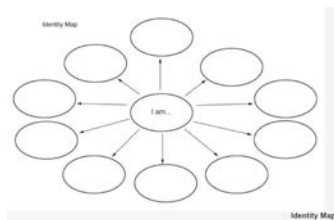
Leg de deelnemers uit dat jullie een gelijkaardige oefening gaan uitvoeren maar nu rond de 'innerlijke' identiteit. Met 'innerlijke' identiteit wordt bedoeld: hoe je je voelt, hoe je je gedraagt, wat je denkt en zegt; ze is subtieler en moeilijker om te identificeren. Ze gaat over:

- Persoonlijkheid
- Culturele achtergrond
- Gevoelens en gedachten over jezelf en anderen
- Emotionele handelingen in het dagelijks leven
- De manier waarop we reageren op en omgaan met stress en uitdagingen
- De manier waarop we communiceren
- De manier waarop we reageren op en omgaan met anderen in ons leven
- De mate waarin we ons verbonden voelen met anderen
- Onze vrienden en familieleden
- Onze relaties

Vraag de deelnemers een mindmap te maken van hun innerlijke identiteitskenmerken

Enkele kenmerken die je als voorbeeld kan geven zijn:

open, energiek, liefdevol, afstandelijk, koel, opvliegend, verlegen in grote groepen, eenzaam, pessimistisch, betrouwbaar, een roddelaar, iemand die veel vloekt, iemand die met iedereen vlot contact legt, mondig, stil, lawaaierig, sportief, (niet) romantisch, vriendelijk, benaderbaar, vol zelfvertrouwen, hardwerkend, lui, betrouwbaar, kunstzinnig, logisch, rebels, traditioneel, emotioneel, getalenteerd, goed in wiskunde, een goede vriend, loyaal, een pestkop, ik hou van ballet, ik hou van dieren, ik kijk graag televisie, ik lees graag boeken,...

Filmopdracht (optioneel)

Te verdelen taken

Laat de cameraman en regisseur voor deze oefening van rol wisselen.

Proces

Laat de deelnemers zonder taak zichzelf voor de camera voorstellen maar nu met hun innerlijke identiteitsmap als basis. Laat hen dit opnieuw in een aparte ruimte doen, onder toezicht. Elke deelnemer krijgt 30 seconden om zich voor te stellen.

Terwijl iemand gefilmd wordt, kunnen de anderen blijven werken aan een grote collectieve groepsmindmap door er innerlijke kenmerken aan toe te voegen.

4. Bekijk de filmpjes met de deelnemers (optioneel)

- *Wat denk/voel je wanneer je jezelf op het scherm ziet?*
- *Wat denk je dat anderen van je denken?*
- *Was het moeilijker om over je innerlijke kenmerken voor de camera te praten?*
- *Zo ja, hoe komt dit denk je?*
- *Waren er sommige filmpjes die exact hetzelfde waren?*
- *Hoe zou je je voelen wanneer iemand je benadert louter op basis van een van deze kenmerken?*
- *Conclusie: we zijn allemaal unieke individuen in een wereld met miljarden unieke mensen. Dat is ok.*

5. Achtergrondinformatie bij de presentatie (kan makkelijk in een PowerPoint presentatie gegoten worden)

Iedereen wil er goed uitzien op foto's of in filmpjes. Maar hoe definieer je 'er goed uitzien'? Er zijn veel dingen in de manier van communiceren die maken dat de ontvanger een bepaalde indruk krijgt. Er zijn veel verschillende manieren om te communiceren.

a) Communicatie via de camera

- a. Camerapositie: hoogte, hoek*
- b. Camera beweging: met statief, camera in de hand*
- c. Camera kadering: close up, overzichtsshot*
- d. Camera compositie: perspectief mogelijkheden, relatie tussen voor- en achtergrond*
- e. Technologie: brandpuntsafstand, focus, inzoomen tijdens opnames, effecten*
- f. Belichting: aanwezig licht (dag/nacht), studiobelichting, extra belichting*

b) Communicatie via de achtergrond

- a. Locatie: binnen, buiten*
- b. Achtergrond: bestaande achtergrond, gekleurde materialen, posters*
- c. Voorwerpen op de achtergrond: meubilair, mensen*

c) Non-verbale communicatie

- a. Lichaamshouding: zittend, staand*
- b. Expressie: gelaatsuitdrukking*
- c. Uiterlijk: kledij, kapsel, make-up*

d) Verbale communicatie

- a. Geluidskenmerken van de stem: hoogte, luidheid, ruwheid*
- b. Keuze en aantal woorden*
- c. Taalkeuze: moedertaal, vreemde taal, dialect, accent*

6. Gender onder de loep

Bron: Çavaria, België (2011) - Poster van: Crimethink.com aangepast door çavaria - Gender in de blender (2008)

Doelstellingen

Deelnemers laten nadenken over de manier waarop maatschappelijke normen onze genderidentiteit, genderexpressie en genderrollen beïnvloeden.

De studenten hun mening laten uiten.

De studenten laten reflecteren over hun eigen genderidentiteit.

Duur: 60 minuten

Materialen

Poster (zie hieronder);

Wit bord;

Post-its en pennen.

Instructies

(optioneel) Opwarming over Gender

Leg de deelnemers uit wat seksuele identiteit betekent. Er zijn vier onderdelen:

- Geslacht (bij je geboorte): je wordt als man of vrouw geboren, dit wordt bepaald op basis van de geslachtsorganen
- Genderidentiteit: Hoe voel je je? Voel je je mannelijk of vrouwelijk?
- Genderexpressie: Hoe druk je je uit?
- Seksuele geaardheid: word je verliefd op mannen? Vrouwen? Op beiden? Op niemand? Noem je jezelf homo, lesbisch, biseksueel, aseksueel, hetero?

Pas dit toe op jezelf. Je werd geboren als? Hoe voel je je? Hoe druk je jezelf uit? Tot wie word je aangetrokken?

- Ken je bepaalde typische vooroordelen over mannen en vrouwen?
- Waarom bestaan deze denk je? Hoe zijn deze vooroordelen ontstaan?
- Stel je voor dat je tot het andere geslacht zou behoren. Wat zou er veranderen in je leven? In het heden? In de toekomst? Geef enkele aanwijzingen: je relatie met je ouders, broers en zussen, vrienden, liefdespartners, wat verandert er in je vrije tijd, je kledij, je beroep?
- Vraag de meisjes feedback over wat de jongens opsomden en omgekeerd.
- Zijn er vooral positieve of negatieve veranderingen? Zeggen meisjes en jongens andere dingen?

Voorbeelden van wat zou kunnen veranderen:

Wat zou er voor meisjes veranderen	Wat zou er voor jongens veranderen
Geen zwangerschap	Meer aandacht voor het uiterlijk
Natte dromen	Sneller volwassen worden
Minder aandacht voor gevoelens	PMS
Meer vrijheid	Het moederschap ervaren
Minder gevaar	Sneller 'hoer' genoemd worden

Voorbeelden van vooroordelen:

Mannen hebben een hekel aan shoppen
Vrouwen zijn slechte chauffeurs
Mannen zijn minder emotioneel dan vrouwen
Vrouwen vinden seks minder belangrijk
Vrouwen en humor gaat niet samen
Mannen zijn minder vaak slachtoffer van geweld dan vrouwen

1. Laat de deelnemers de poster op de volgende bladzijde bekijken. Laat hen in enkele woorden omschrijven wat ze van deze poster denken en/of hoe ze zich hierbij voelen. Vraag of ze zich hierin kunnen vinden? Zijn ze soms ook de verwachtingen beu die bij hun geslacht hoort? Is het moeilijk deze normen te doorbreken?

2. Geef elke deelnemer twee post-its. Laat hem/haar op een post-it schrijven welke eigenschap van hem/haar het meest vrouwelijk is en welke het meest mannelijk ('mannelijk' en 'vrouwelijk' zoals het wordt gezien in onze maatschappij/cultuur). Maak intussen een onderscheid tussen twee categorieën op een wit bord, een roze categorie (vrouwen) en een blauwe categorie (mannen).

3. Vraag enkele deelnemers hun mannelijke en vrouwelijke kant luidop te lezen. Vraag hoe het is als je als jongen je vrouwelijke kant uit, vraag hoe het is als meisje hoe het is om je mannelijke kant te uiten. In welke mate kunnen ze deze kanten tonen, kunnen ze dat doen bij hun vrienden, familie, op school?

4. Plak alle post-its op het witte bord in de bijhorende categorie. Leg uit dat gender eerder een continuüm is dan twee aparte categorieën. Benadruk ook dat verschillen tussen man en vrouw extreem overschat worden in onze maatschappij. Vrouwen komen niet van Venus, mannen niet van Mars. Er zijn veel meer verschillen binnen een groep vrouwen onderling en een groep mannen onderling dan dat er tussen de twee groepen verschillen zijn. De maatschappij legt ons deze grenzen op.

Voorbeeld van een bordschema:

Mannen	Vrouwen
Mannen en hun post-its met hun meest mannelijke eigenschap	Vrouwen en hun post-its met hun meest vrouwelijke eigenschap
Vrouwen en hun post-its met hun meest mannelijke eigenschap	Mannen en hun post-its met hun meest vrouwelijke eigenschap

Instructies bij de nabespreking

- Was het moeilijk een eigenschap van je eigen sekse te schrijven? Waarom wel of waarom niet?
- Was het moeilijk een eigenschap van de andere sekse te schrijven? Waarom wel of waarom niet?
- Vond je het moeilijk je eigenschap van je eigen sekse te delen met de anderen? En de eigenschap van het andere geslacht? Waarom wel? Waarom niet?
- Schreven zowel vrouwen als mannen dezelfde dingen als hun meest mannelijke eigenschap? En als hun meest vrouwelijke eigenschap? Waarom, denk je?

VOOR ELK STERK MEISJE DAT HET BEU IS TE DOEN ALSOF ZE ZWAK IS, IS ER EEN KWETSBARE JONGEN DIE BEU IS TE DOEN ALSOF HIJ STERK IS. VOOR ELKE JONGEN DIE LAST HEEFT VAN DE NIET AFLATENDE VERWACHTING ALLES TE MOETEN WETEN, IS ER EEN MEISJE DAT HET BEU IS DAT MENSEN HAAR INTELLIGENTIE IN TWIJFEL TREKKEN. VOOR ELK MEISJE DAT HET BEU IS OVERGEVOELIG GENOEMD TE WORDEN, IS ER EEN JONGEN DIE BANG IS OM LIEF TE ZIJN EN TE WENEN. VOOR ELKE JONGEN DIE ZIJN MANNELIJKHEID ENKEL KAN BEWIJZEN DOOR DE BESTE TE ZIJN, IS ER EEN MEISJE DAT VERWETEN WORDT NIET VROUWELIJK GENOEG TE ZIJN ALS ZE WIL PRESTEREN. VOOR ELK MEISJE DIE HAAR SPIKSPLINTERNIEUWE OVEN DE DEUR UITGOOIT, IS ER EEN JONGEN DIE ER GRAAG EEN ZOU HEBBEN. VOOR ELKE JONGEN DIE ERMEE WORSTELT OM ZIJN VERLANGENS NIET TE LATEN DICTEREN DOOR DE RECLAMEWERELD, IS ER EEN MEISJE WIENS ZELFBEELD AANGEVALLLEN WORDT DOOR RECLAMEBEELDEN. VOOR ELK MEISJE DAT EEN STAP ZET IN DE RICHTING VAN HAAR BEVRIJDING, IS ER EEN JONGEN DIE DE WEG NAAR DE VRIJHEID IETS MAKKELIJKER VINDT.

7. Hoe voelt het

Bron: www.safeschoolscoalition.org geraadpleegd op 04/07/2012

Doelstellingen

Deelnemers zich laten inleven in de pijn, frustratie en gevolgen die iemand ervaart als iemand zijn/haar identiteit verstopt en ontkent.

Duur: 30 minuten

Materialen

Groot bord of een aantal flip-overs.

Instructies

1. Teken twee kolommen, "Identiteit" en "Expressie". Laat ruimte vrij voor twee andere kolommen of zorg ervoor dat je de pagina kan omdraaien naar een volgende witruimte.
2. Stel de deelnemers de vraag 'uit welke elementen zijn onze identiteiten opgebouwd'. Noteer de inbreng van de deelnemers in de kolom "Identiteit". Hou de volgende lijst in het achterhoofd, gebruik deze enkel als de inbreng stilvalt: GENDER, RAS, LEEFTIJD, OPLEIDING, BEROEP, KLASSE, ETNICITEIT, RELIGIE, RELATIE TOT ANDEREN (of ouder, zus, zoon, vriend, echtgenoot, etc.), WOONPLAATS, (NIET) FYSIEK BEPERKT, GEZONDHEID, etc.
3. Negen op tien keer zal je iemand moeten vragen naar diens 'SEKSUELE GEAARDHEID'. Het is mogelijk dieper in te gaan op het feit dat je meestal moet vragen naar dit aspect van iemands identiteit.
4. Vraag de deelnemers vervolgens te brainstormen over de verschillende manieren waarop deze vormen van identiteit uitgedrukt kunnen worden. Antwoorden kunnen bijvoorbeeld zijn ETEN, MUZIEK, KUNST, LITERATUUR, KLEDIJ, KAPSEL, MANIEREN, TEMPO VAN LEVEN, GEKOZEN BEROEPEN OF BEROEPEN DIE JE KAN KIEZEN, MET WIE JE JE VERBONDEN VOELT, TAAL/DIALECT, DAGELIJKSE ROUTINE, TYPE WONING, MET WIE JE OMGAAT, DE MANIER WAAROP JE JE GODSDIENST UIT (Katholicisme in Engeland kan anders geuit worden dan in Brazilië), DE VAKANTIEDAGEN DIE JE VIERT, OVER WIE JE PRAAT, etc.

5. Vraag de deelnemers vervolgens twee identiteiten te kiezen die voor hem/haar het belangrijkste zijn. (Mogelijke uitbreiding: vraag de deelnemers deze identiteiten neer te schrijven en deze gedurende enkele minuten te bespreken met een buur. Suggereer dat ze per twee nadenken over andere manieren waarop identiteit kan geuit worden. Dit is namelijk iets erg subtiels en een onbewust proces dat we als vanzelfsprekend ervaren.)

6. Laat de deelnemers weten dat er een verbod is uitgevaardigd. Er zit niks anders op dan dit verbod na te komen. Je kan zeggen dat het parlement deze wet gestemd heeft. Als je dit niet naleeft, riskeer je twee jaar loon en je opgebouwd pensioen te verliezen. Je kan ook zeggen dat de directeur van het scholennet deze regel ingevoerd heeft en dat het niet naleven ervan je je job kan kosten, een job die je broodnodig hebt.

De wet/het verbod/reglement luidt als volgt: De komende twaalf maanden mogen de deelnemers op geen enkele manier de twee identiteiten uiten die ze zonet gekozen hebben. Ze zijn verplicht elk aspect van deze twee vormen van identiteit te verstoppen. (Deelnemers zouden zich tegen delen van deze oefening kunnen verzetten. Het is misschien nodig toe te geven dat dit een moeilijke en oncomfortabele oefening is. Vraag hen hun uiterste best te doen.)

7. Stel de vraag “Wat zou jij doen?” (Schrijf “DOEN” bovenaan de derde kolom op het bord en “VOELEN” bovenaan de vierde kolom.)

Mogelijke antwoorden voor deze categorie zijn VERHUIZEN/WEGGAAN, WEIGEREN, REBELLEREN. Als eerste reactie zijn dit goede antwoorden. Vraag de deelnemers echter ook om verder te denken. Wat als ze niets anders kunnen dan instemmen, wat als ze niet kunnen verhuizen? Wat als ze nog maar acht jaar oud zijn? Wat als ongehoorzaamheid inhoudt dat je kan sterven, of op z'n minst lastig gevallen of aangevallen wordt, gediscrimineerd?

Hierna zijn mogelijke antwoorden ZICH VERBERGEN, ZICH ISOLEREN, STIEKEM GELIJKGESTEMDEN OPZOEKEN, HET TEGENOVERGESTELDE WORDEN VAN WIE IK BEN, MIJN UITERLIJK VERANDEREN, MENSEN ZOALS IK MIJDEN IN PUBLIEKE RUIMTES, MIJN IDENTITEIT ONTKENNEN, MIJN GEVOELENS ONDERDRUKKEN, etc. (Het is mogelijk tegelijkertijd met de kolommen “DOEN” en “VOELEN” te werken. Als je weinig antwoorden krijgt, ga naar het volgende deel en werk met beide kolommen.)

8. Stel vervolgens de vraag “Wat zou je voelen?”. Mogelijke antwoorden zijn: DROEVIG, BOOS, EENZAAM, DEPRESSIEF (hier kan gedacht worden dat woede die in jezelf gekeerd wordt, kan leiden tot een depressie en depressie tot zelfmoord en ander ‘pre-suïcidaal’/riskant gedrag.) Deze vraag kan ook enkele antwoorden opleveren voor de “DOEN” kolom zoals VERSLAVING AAN ALCOHOL EN ANDERE DRUGS, RISKANT SEKSUEEL EN ANDER GEDRAG, ANGSTIG, SCHULDIG, WANHOPIG, ONGEWENST, JEZELF HATEN, SUICIDAAL, GEFRUSTREERD, VOL WOEDE, VERSLAGEN, EEN LEUGENACHTIG LEVEN LEIDEN, etc.

9. Lok een discussie uit door de vraag te stellen “Wat heeft deze oefening te maken met jongeren die homo, lesbisch, biseksueel of transgender zijn of met jongeren die homo’s, lesbiennes, biseksuelen of transgenders in hun vrienden- of familiekring hebben?” Deelnemers vallen vaak wat stil bij deze oefening en moeten wat aangemoedigd worden om meer te praten. Leg uit dat deelnemers het recht hebben op een veilige schoolomgeving om ervoor te zorgen dat ze een goede opleiding krijgen en dat ze het recht hebben op ontplooiing.

Overloop de kolommen “DOEN” en “VOELEN” met de leerlingen en vraag hen hoe waarschijnlijk het is dat jongeren die homo, lesbisch, biseksueel of transgender zijn of jongeren die homo’s, lesbiennes, biseksuelen of transgenders in hun vrienden- of familiekring hebben een goede opleiding krijgen wanneer hij of zij dit DOET en, als gevolg, dit VOELT.

8. Degene die over schiet

Bron: *Educatief packet "all different - all equal", Directoraat van Jeugd en Sport, Council of Europe, 2de editie*

Doelstellingen

Een discussie starten over verschillende groepen in onze maatschappij.

Bewustzijn creëren over vooroordelen en discriminatie.

Deelnemers doen inleven in situaties waarbij mensen zich uitgesloten of afgewezen voelen.

Duur: 30 minuten

Materialen

Gekleurde kleine stickertjes. Voor 16 mensen heb je 4 blauwe, 4 rode, 4 gele, 3 groene en 1 wit stickertje nodig.

Instructies

1. Plak een stickertje op het voorhoofd van elk van de deelnemers. De deelnemers weten niet welke kleur stickertje er op hun voorhoofd plakt.
2. De deelnemers gaan per kleur stickertje in een groep staan.
3. Er mag niet gepraat worden, alleen non-verbale communicatie.

Nabespreking en evaluatie

Hoe voelde de groep zich tijdens dit spel, wat hebben ze wel en niet ervaren? Enkele mogelijke vragen:

- Hoe voelde je je toen je voor het eerst iemand anders met dezelfde kleur stickertje ontdekte?
- Hoe voelde de persoon met de witte stip zich?
- Hielpen de deelnemers elkaar om hun groepje te vinden?
- Van welke groepen maak je deel uit in het echte leven, bv: voetbalploeg, school, kerk..?
- Mag iedereen hier lid van worden/of bij komen?
- Wie zijn degenen die in onze maatschappij overschieten?

Tips voor de begeleider

Geef de witte stip aan iemand waarvan je denkt dat hij/zij hiermee overweg kan.

Je kan ervoor kiezen de samenstelling van de groepjes te beïnvloeden, maar maak het niet te voor de hand liggend. Laat de deelnemers geloven dat de stickertjes willekeurig uitgedeeld worden.

Deze activiteit kan ook gebruikt worden als ijsbreker en om mensen in groepjes in te delen voor een andere activiteit.

Variant:

1. Gebruik geen zonderlinge witte stip, op het einde van het spel is iedereen ingedeeld in groepjes.

2. Ga op dezelfde manier te werk als in de originele versie. Vraag de deelnemers zich in groepjes in te delen. Elk groepje bestaat uit mensen met een andere kleur stickertje. Je eindigt dus met 'multi' groepjes.

9. Labels

Bron: *Educatief packet "all different - all equal", Directoraat van Jeugd en Sport, Raad van Europa, 2de editie*

Doelstellingen

De relatie onderzoeken tussen wat van je verwacht wordt en hoe je je gedraagt.

Deelnemers zijn zich bewust dat hun gedrag effect heeft op anderen

Een discussie starten over het effect van stereotypes.

Duur: 45 minuten

Materialen

Witte stickers van 5 x 2 cm, een per persoon in de groep.

Schrijf één eigenschap op elk label bv. Onverantwoordelijk, grappig, dom, slim, onhandig.

Instructies

1. Plak op ieders voorhoofd een sticker met daarop een eigenschap, maar laat deze persoon niet weten wat erop geschreven staat.
2. Bepaal een groepstaak bv: Ontwerp samen een poster, plan een evenement, verplaats het meubilair of houd een discussie (vraag bijvoorbeeld: 'Als we een grote artiest zouden kunnen vragen om te komen spleen in onze stad, wie zouden we vragen?')
3. Leg de groep uit wat de taak inhoudt. Maak duidelijk dat ze de ander tijdens uitvoering van deze taak moeten behandelen volgens wat er op de sticker staat. Bijvoorbeeld, als iemand het label 'lui' heeft, moet iedereen hem/haar behandelen alsof deze persoon altijd lui is (maar zonder dit woord te gebruiken! De persoon met de sticker mag het woord niet kennen!)
4. De deelnemers doen hun best de opdracht tot een goed einde te brengen terwijl ze de anderen 'stereotiep' behandelen volgens het label dat de ander heeft.
5. Op het einde van de activiteit kunnen de deelnemers raden welk label ze hebben. Maar dit is geen hoofddoel van dit spel.

Nabespreking en evaluatie

Het is erg belangrijk tijd over te laten zodat de deelnemers hun mening kwijt kunnen. Vraag of de deelnemers hun label konden raden. Ga vervolgens verder met vragen stellen:

- Hoe voelde je je tijdens deze activiteit?
- Was het moeilijk mensen te behandelen volgens hun label?
- Waren er mensen die zich begonnen te gedragen volgens hun 'label'? Bv. Begon iemand met het label 'grappig' grapjes te vertellen en zich zelfverzekerder op te stellen? Of stopte de persoon met het label 'lui' met helpen?
- Welke labels plakken we in het echte leven op mensen? Welk effect heeft dit op mensen? Beïnvloedt het de manier waarop we over hen denken?
- Welke mensen krijgen labels die we tijdens deze activiteit gebruikten in het echte leven?
- Kloppen deze labels?

Tips voor de begeleider

Wees voorzichtig bij het linken van labels met mensen. Als iemand in de groep bijvoorbeeld wat lui is, is het beter om deze persoon niet dit label op te plakken. Het doel van dit spel is niet om persoonlijke meningen over mensen te uiten. Integendeel, dit kan erg negatief uitdraaien en wordt best vermeden.

Wees je ervan bewust dat dit spel sterke emoties kan oproepen.

10. Het Enveloppenspel

Bron: Omgaan met taboes - Empowerment Lifestyle Services/EduDivers 2009

Doelstellingen

Aantonen hoe weinig de deelnemers weten over LHBT personen

Zich proberen in te leven in de situatie van LHBT personen

Duur: 45 minuten

Materialen

Een enveloppe met een vraag, voor elke deelnemer minstens één vraag.

Instructies

Op voorhand: maak enveloppen met vragen. Voorzie er voor elke deelnemer minstens één. Onderaan vind je mogelijke vragen.

Bij het begin van het spel: maak duidelijk dat dit een spel is en dat jij degene bent die niks weet. De deelnemers spelen de alwetende homo's en lesbiennes. Het spel bestaat uit vragen, die in enveloppen steken. Een enveloppe kan pas op het aangegeven tijdstip geopend worden. Je kan het spel starten door een deelnemer aan te wijzen die het spel start door zijn/haar enveloppe te openen. Hij/zij kiest vervolgens een andere speler en stelt hem/haar de vraag die hij/zij in zijn/haar enveloppe vindt. Wanneer de andere speler de vraag beantwoordt, kan hij/zij de enveloppe in haar/zijn hand openen. Deze deelnemer kiest opnieuw een andere deelnemer om de vragen te beantwoorden. Dit gaat door totdat elke persoon vragen gesteld en beantwoord heeft. De begeleider stelt enkel verduidelijkende vragen en informatie op basis van het antwoord van de deelnemers.

Na het spel: stel de deelnemers de volgende vragen:

- o Zijn er vragen waarover de groep wil discussiëren?
- o Hoe voelde het om de vraag te beantwoorden als 'homo' of 'lesbiëne'?
- o Zou je altijd eerlijk op de vragen antwoorden als je echt homo of lesbisch was? En als je hetero was?

Mogelijke vragen voor in de enveloppe:

Hoe weet iemand of hij/zij homo/lesbisch/biseksueel is?
Hoe kunnen ouders reageren wanneer hun kind hen vertelt dat hij/zij homo/lesbisch/biseksueel is?
Kan je homo/lesbisch/biseksueel worden? Komt dit door opvoeding?
Wat willen biseksuelen werkelijk?
Hebben homoseksuele mensen andere hormonen dan hetero's?
Waar staat de regenboogvlag voor?
Waarom noemen sommige homoseksuelen zichzelf Janet of een mietje?
Hoe komt het dat er vandaag de dag meer homo's, lesbiennes en biseksuelen zijn?
Waarom trouwen sommige homoseksuele mensen?
Kan iemand homo/lesbisch of biseksueel worden wanneer hij/zij ouder is?
Denk je dat koppels van hetzelfde geslacht afspreken wie van hen 'de man' is en wie 'de vrouw' in de relatie?
Waarom zijn sommige homomannen vrouwelijker dan andere?

Type 3 - LHBT

1. Een lesje linkshandigheid	Level 1
2. Wedstrijdje terminologie	Level 1
3. Stereotypen	Level 1
4. Wereldgeschiedenis Match	Level 1
5. Zinnen afmaken	Level 2
6. Een Sociometrie van onderdrukkingen	Level 3
7. Uit de kast komen tijdens het diner	Level 3

1. Een lesje linkshandigheid

Bron: GLSEN Lunchbox 2007-2008

Doelstellingen

Deelnemers laten inzien dat seksuele oriëntatie hetzelfde is als linkshandigheid, een natuurlijk, menselijk kenmerk dat niet veranderd kan worden en niet bestraft of moreel veroordeeld moet worden.

Ideaal als opwarmer voor LHBT thematiek.

Duur: 20 minuten

Materialen

PowerPoint presentatie
(www.nisoproject.eu)

Instructies

Volg de PowerPoint presentatie. Deelnemers moeten raden over welk kenmerk het gaat. Deelnemers zullen ongetwijfeld denken dat het over seksuele oriëntatie gaat, maar het gaat over linkshandigheid.

Richtvragen:

- Waarom dacht je dat het over seksuele oriëntatie ging?
- Was je verrast om te zien dat het over linkshandigheid ging?

Vanaf hier kun je een discussie beginnen over vooroordelen en verwachtingen.

2. Wedstrijdje terminologie

Bron: Van GLSEN Safe Space Kit en de GLSEN Lunchbox 2007-2008

Doelstellingen

Deelnemers meer inzicht laten krijgen in LHBT-gerelateerde terminologie.

Deelnemers laten reflecteren waarom zij wel of niet bepaalde terminologie gebruiken.

Duur: 45 minuten

Materialen

Kopies van tabellen (hieronder)

Instructies

Let op: wanneer er deelnemers zijn met verschillende culturele achtergrond, kan het LHBT-idee gezien worden als een gedrag in plaats van een identiteit. Hierover kunnen vragen opduiken.

Stap 1 – Verdeel de kaarten

Maak jezelf vertrouwd met de terminologie. Verdeel de 26 kaarten die je gemaakt hebt, één per deelnemer. Sommige kaarten bevatten termen, andere definities. Als alle kaarten uitgedeeld zijn, vraag de deelnemers dan om in het rond te lopen om zo hun 'match' te vinden.

Stap 2 – Wanneer iedereen zijn/haar match heeft gevonden, roep de groep dan bij elkaar en bespreek de terminologie

Sommige termen zijn voor de hand liggend en vragen weinig toelichting. Andere zullen echter opheldering en uitleg nodig hebben. Help deelnemers om de verschillen tussen de termen te begrijpen. Wijs op de verschillen tussen homofobie en heteronormativiteit en beantwoord de vragen met betrekking tot transgender mensen die ongetwijfeld zullen opkomen. Benadruk de impact die taal heeft op de manier waarop we ideeën internaliseren en het belang om mensen met behulp van accurate en respectvolle terminologie te beschrijven. Wijs erop dat taal zich constant ontwikkelt en dat in taal vaak nieuwe termen worden geïntroduceerd. Benadruk dat veel mensen labels verwerpen en dat het cruciaal is om aannames en generalisering te vermijden in de taal waarmee we anderen beschrijven.

Stap 3 – Discussie

Waarom is het belangrijk om accurate en inclusieve terminologie te gebruiken wanneer we anderen beschrijven?

Welke vragen of verwarring heb je met betrekking tot de taal die homoseksuele, lesbische, biseksuele of transgender mensen beschrijft?

Is de LHBT terminologie volgens jou goed begrepen en gebruikt op jouw school?

Als alternatief kun je aan de deelnemers vragen om per persoon de termen te verbinden met de juiste beschrijving. Ga daarna verder met stap 2.

Kopieer de volgende twee tabellen:

1. Seksuele oriëntatie
2. Lesbisch
3. Gender identiteit
4. Gender expressie
5. Transgender
6. Homo
7. Non-conformistisch gender
8. Androgynie
9. Biseksueel
10. Transfobie
11. Homofobie
12. Heteronormativiteit
13. Queer

A. De irrationele angst of afkeer voor transgender mensen of personen van wie men denkt dat ze de maatschappelijke normen voor gender identiteit of gender-expressie door breken of vervagen.
B. De innerlijke gevoelens van degenen tot wie we ons seksueel en emotioneel aangetrokken voelen. Er zijn verschillende soorten: homo, lesbisch, hetero, biseksueel en asexueel.
C. Verwijst naar een irrationele angst of afkeer voor homoseksualiteit of lesbische, homoseksuele of biseksuele mensen.
D. Een identiteit van een persoon van wie de gender identiteit niet in lijn is met haar of zijn sekse zoals bij geboorte vastgesteld en/of van wie de gender expressie non-conformistisch is.
E. De psychische kenmerken, het gedrag en de zelfpresentatie van een individu die traditioneel verbonden zijn met hetzij mannelijkheid of vrouwelijkheid, zoals: voorkomen, kleding, manieren, spreekgewoonten en sociale interacties. Hoe je jezelf naar de buitenwereld toe uitdrukt.
F. Een seksuele oriëntatie en/of identiteit van een persoon die als vrouwelijk is geïdentificeerd en die zich seksueel en emotioneel tot andere vrouwen aangetrokken voelt.
G. Een seksuele oriëntatie en/of identiteit van een persoon die zich seksueel en emotioneel tot mannen en vrouwen aangetrokken voelt.
H. Is van toepassing op houding, vooroordeel en discriminatie ten gunste van heteroseksualiteit en heteroseksuele relaties. Het sluit aan bij dat iedereen heteroseksueel is of dat mannelijke/vrouwelijke aantrekkingskrachten en relaties de norm zijn en daarom superieur zijn. Het is het geloof dat iedereen hetero is of zou moeten zijn en dat andere seksuele oriëntaties abnormaal zijn.
I. Een seksuele oriëntatie en/of identiteit van een persoon die zich seksueel en emotioneel aangetrokken voelt tot leden van hetzelfde geslacht.
J. Hoe we onszelf identificeren in termen van onze gender. Het innerlijke gevoel van man of vrouw zijn. Het is onafhankelijk van je geslacht.
K. Identiteit van een persoon die gender kenmerken en/of gendergedrag heeft die niet overeenkomen met traditionele of maatschappelijke verwachtingen rondom gender. Een overkoepelende term die travestie, transgenderisme en transsexualisme insluit.
L. Een persoon die mensen niet wil labelen. Hij verwerpt de verschillende soorten van labels die er zijn met betrekking tot seksuele oriëntatie: homoseksueel, lesbisch, biseksueel, hetero. Hij houdt ook niet van de scheiding in gender, tussen man en vrouw.
M. De kenmerken bezitten van zowel man-zijn als vrouw-zijn, noch specifiek vrouwelijk, noch specifiek mannelijk.

Oplossing:

1	B
2	F
3	J
4	E
5	K
6	I
7	D
8	M
9	G
10	A
11	C
12	H
13	L

3. Stereotypen

Bron: Gebaseerd op verschillende soortgelijke oefeningen

Doelstellingen

Een veilige omgeving creëren om te spreken over hoe gender stereotypen en kenmerken zich verhouden tot waarnemingen over homoseksuele, lesbische en biseksuele mensen.

Deelnemers laten nadenken over hoe stereotypen onze mogelijkheden beperken, ongeacht seksuele oriëntatie of gender identiteit.

Duur: 30 minuten

Materialen

4 grote vellen papier;
Schrijfmateriaal.

Instructies

1. Teken 2 mannelijke en 2 vrouwelijke lichamen op een groot stuk papier (u kunt de achterkant van behangpapier gebruiken). Eén man representeert de heteroman, de andere de homoseksuele man; en één vrouw representeert een heteroseksuele vrouw, de andere een lesbische vrouw.
2. Gebruik een vrije ruimte waar iedereen zoveel stereotypen kan schrijven, als hij/zij ook wil, en plaats deze stereotypen op de getekende lichamen waar ze bijhoren.
3. Vanaf dan kun je spreken over hoe gender stereotypen en kenmerken zich verhouden tot waarnemingen over homoseksueel, lesbisch of biseksueel zijn.

Nabespreking:

Probeer uit te leggen waar deze stereotypen vandaan komen en hoe zij een eigen leven leiden. Niet alle homoseksuele mensen zijn hetzelfde, laat de diversiteit zien.

4. Wereldgeschiedenis Match

Bron: De GLSEN LUNCHBOX 2 (GLSEN) 2008 - Sven Spreutels voor çavaria 2012 - www.homogeschiedenis.nl geraadpleegd op 30/07/2012

Doelstellingen

Een interactieve en participatieve sfeer bekomen.

Deelnemers bewust laten worden over de onzichtbaarheid van LHBT personen in de wereldgeschiedenis.

Duur: 20 minuten

Materialen

Wereldgeschiedenis spelkaarten (zie onder)

Instructies

Geef, om de onzichtbaarheid en stilte rond LHBT historische figuren uit te dagen, iedere deelnemer één wereldgeschiedeniskaart. De helft van de kaarten bevat namen van historische figuren; de andere kaarten bevatten biografische gegevens over die historische figuren. Geen van de kaarten laten de seksuele oriëntatie of gender identiteit van de figuur zien. Vraag de deelnemers om met elkaar te onderhandelen totdat zij de bio-kaarten en naamkaarten hebben gevonden die met elkaar matchen. Vraag de partners, als ze elkaar hebben gevonden, om na te denken over de seksuele oriëntatie of gender identiteit van hun historische figuren. (Als je deze activiteit werkelijk visueel wilt maken, hang dan op verschillende muren van de ruimte een vel papier op, dat elk een ander woord bevat: homoseksueel, lesbisch, biseksueel, transgender, heteroseksueel, anders, onzeker. Vraag de bio/naamkaart partners die met elkaar matchen, om naar het muurgebied te lopen die overeenkomt met hun historisch figuur.) Wanneer iedereen klaar is, laat de groep dan weten dat alle figuren inderdaad zijn wat we vandaag de dag zouden noemen: lesbische, homoseksuele, biseksuele of transgender mensen.

Discussie:

Waarom ben je verrast om te ontdekken dat al deze figuren lesbisch, homoseksueel, biseksueel en/of transgender zijn/waren? Welke persoon verrast je het meest? Waarom?

Waarom denk je dat de identiteiten van LHBT mensen zo vaak uit de geschiedenis zijn weggevaagd?

Welke andere groepen zijn stevast uit de geschiedenisboeken gelaten of daarin verkeerd beschreven?

Hoe zou het voelen om onzichtbaar te zijn? Wat zou het gevolg ervan zijn dat LHBT historische figuren onzichtbaar zijn voor deelnemers die zelf LHBT zijn of deelnemers die ouders, familieleden of vrienden hebben die LHBT zijn?

Waarom is het voor Europese deelnemers belangrijk om iets over historische figuren uit andere delen van de wereld te weten? En waarom zou het voor heteroseksuele deelnemers belangrijk kunnen zijn om zich bewust te worden wie LHBT figuren in de wereld geschiedenis waren?

Alexander de Grote	Deze koning van Macedonië was de leider van het Korinthische verbond van Griekse stadsstaten.
Pedro Almodovar	Deze Spaanse filmmaker was, commercieel gezien, tot nu toe het meest succesvol.
Hans Christian Anderson	Deze Deense schrijver werd geboren als zoon van een arme schoenmaker.
Federico Garcia Lorca	Deze Spaanse dichter en dramaturg was een intieme vriend van Salvador Dali.
Hadrianus	Deze Romeinse keizer reisde door zijn keizerrijk en was een bewonderaar van Griekenland.
Jeanne d'Arc	Deze Franse verzetsleidster werd bekend als de maagd van Orléans.
Elton John	Deze populaire rockzanger en pianist is erg bekend vanwege zijn liedje 'Sorry seems to be the hardest word'.
Frida Kahlo	Deze beroemde Mexicaanse schilder trouwde met de kunstenaar Diego Rivera.
Leonardo Da Vinci	Deze Italiaanse architect, kunstenaar, uitvinder, beeldhouwer en wetenschapper creëerde een schilderij dat enorm populair is, bekend als de Mona Lisa.
Tchaikovsky	Deze Russische componist was vatbaar voor suïcideneigingen
Michelangelo	Deze Italiaanse beeldhouwer, schilder, architect en dichter werd bekend door het maken van een beeldhouwwerk van meer dan 5 meter hoog, beter bekend als 'David'.
Oscar Wilde	Deze Ierse schrijver en criticus werd het onderwerp van een schandaal.

Informatie:

In het oude Griekenland waren seksuele handelingen door personen van hetzelfde geslacht gebruikelijk als ritueel bij het bereiken van een volwassen leeftijd, en tussen vrienden. Jonge jongens werden aan oudere mannen toegewezen om onderwezen te worden. Het onderwerp van vrije lust was altijd een jongen in zijn tienerjaren (14-19 jaar). In Griekse legers waren er vaak gepassioneerde vriendschappen tussen volwassen mannen, die ook seksueel waren.

Mannelijke homoseksualiteit werd in het klassieke Rome geaccepteerd als gebruikelijk gedrag. Maar er was een verschil tussen actieve en passieve mannen. Het was voor een man schaamtevol om passief te zijn. Alleen kinderen kunnen passief zijn. Keizer Nero was de eerste keizer die, naar men zegt, voor het eerst een man trouwde. In het jaar 342 werden huwelijken tussen twee mannen verboden door de eerste christelijke keizers en gingen homoseksuelen de brandstapel op.

Er is weinig bekend over homoseksualiteit in de Middeleeuwen. In sommige delen van Europa konden jongemannen die seks hadden met andere mannen of van andere mannen hielden dit vrij open doen. Maar in andere delen, of op bepaalde gelegenheden, vervolgde en strafte de kerk hen door middel van wurging of verbranding (het Engelse woord “faggot” (“flikker”) is afkomstig van het soort hout dat gebruikt werd om mensen te verbranden). Tussen 1650 en 1750 vonden in verschillende Europese landen, gedurende de crisis die volgde op de eerste economische vlucht van het koloniale tijdperk, hevige vervolgingen tegen “sodomieten” en honderden mensen werden veroordeeld. Het volk gaf de sodomieten de schuld van de crisis.

Veel moslims denken dat seks hebben met iemand van hetzelfde geslacht, een keuze is. Ze denken soms ook dat het voorkomt uit influistering van boze geesten, of de media. Volgens de Islam krijgt iedere persoon een opdracht van God. Voor mensen die zich aangetrokken voelen tot hetzelfde geslacht, is dat om hun seksuele aantrekkingskracht te boven te komen. Er wordt gezegd dat een goede moslim geen homoseksueel kan zijn. Er zijn echter anderen die zeggen dat moslims niet mogen oordelen, maar dat alleen Allah kan oordelen. Er wordt ook gezegd dat Allah volmaakt is en dat daarom ook zijn schepping volmaakt is. Sommige moslims zeggen daarom: “Allah heeft mij op deze manier gemaakt”. Er is ook nog een andere visie die verband houdt met mannen als actieve seksuele partij en mannen die passief zijn. Passieve mannen worden gewoonlijk als vrouwen gezien vanwege hun rol als ontvanger. Afgezien van deze visies, zijn er veel algemene, bevooroordeelde beschuldigingen: het is een ziekte, homoseksuelen zijn de verspreiders van aids.

Ook in het Christendom wordt verschillend over homoseksualiteit gedacht. De meeste Christenen zeggen dat de Bijbel zegt dat God mannen en vrouwen geschapen heeft en dat alleen zij seksueel contact binnen het huwelijk dienen te hebben. De meeste delen van de Christelijke kerken zeggen dat we homoseksuelen dienen te respecteren maar dat zij in onthouding moeten leven, maar er zijn ook overwegend Christelijke landen, zoals Oeganda, waar men de doodstraf voor homoseksualiteit overweegt in te voeren. Volgens de Rooms-Katholieke Kerk is alleen het huwelijk tussen man en vrouw met als doel voortplanting, volgens de orde van de natuur. In steeds meer Christelijke kerken in West-Europa is homoseksualiteit geaccepteerd en worden homoseksuele relaties ook ingezegend.

Boeddhisten streven ernaar om bevrijding van materiële noden en verlangens te bereiken. In het boeddhistische ideaal is seksuele hunkering afwezig. Maar hoewel sensueel genot gezien wordt als een hindernis tot verlichting, is het boeddhisme ook tolerant en wordt homoseksualiteit door veel boeddhisten niet verworpen.

De Thora (het heilige boek van de Joden) zegt dat er doodstraf is voor mannen die seks hebben met andere mannen. Wanneer mannen omgang met elkaar hebben begaan zij een gruweldaad en zouden zij gestraft moeten worden met de doodstraf. Door de jaren heen is deze tekst gebruikt tegen anale seks, maar niet tegen andere seksuele relaties tussen mannen. De Talmoeed zegt dat vrouwen die seksuele relaties met elkaar hebben, van het huwelijk zijn uitgesloten. Later zou dit alleen van toepassing zijn geweest op vrouwen die samen liggen op de manier zoals vrouwen en mannen gemeenschap hebben en hun genitaliën tegen elkaar aanschuren met de wens voor seks. Jonge Joodse homo's, lesbiennes en biseksuelen zien vaak meer ruimte om hun seksuele oriëntatie en godsdienst te combineren.

Tussen de landen onderling zijn veel verschillen te zien over relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht. In sommige landen kun je met iemand van hetzelfde geslacht trouwen, kinderen adopteren, maar er zijn ook landen waar je de doodstraf kan krijgen of waar je gevangen wordt genomen. Om meer te weten te komen over de verschillende landen en hun visie op relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht kun je de volgende website bezoeken: <http://ilga.org>.

Zie voor meer informatie over de homogeschiedenis: www.homogeschiedenis.nl

5. Zinnen afmaken

Bron: Gale - Toolkit working with schools 1.0 (2011)

Doelstellingen

Deelnemers een dieper begrip tonen van hoe mensen zich voelen over LHBT onderwerpen.

Deelnemers laten inzien dat iedereen anders denkt over LHBT onderwerpen.

Duur: 30 minuten

Materialen

Hand-out: 'maak de zinnen af'

Instructies

1. Geef aan elke deelnemer een versie van de handout en vraag ze om de zinnen af te maken. Ze kunnen kiezen welke ze willen afmaken, zodat, als ze zich niet comfortabel voelen om er één te doen, ze een andere kunnen kiezen. Benadruk dat het geen test is, maar slechts een manier om een overzicht van meningen over LHBT onderwerpen te krijgen.
2. Begin met de eerste zin en vraag wie die deze heeft afgemaakt. Laat iemand vertellen hoe hij/zij de zin heeft afgemaakt. Vraag daarna ook aan andere deelnemers wie deze zin heeft afgemaakt en concludeer of iedereen het met het antwoord eens is of dat er verschillende meningen en definities zijn. Druk niet je eigen mening door (hoewel je die natuurlijk wel kenbaar kunt maken).
3. Bespreek een paar andere zinnen die door leerlingen zijn beantwoord. Als dit zinnen zijn die elk door één leerling is afgemaakt, vraag dan hoe anderen die zinnen zouden afmaken. Bespreek de gegeven antwoorden kort en vat ze samen. Benadruk dat iedere persoon het recht heeft om zijn of haar eigen mening te geven.
4. Sluit de oefening af door te concluderen dat mensen verschillende opvattingen over LHBT onderwerpen hebben en dat het interessant is om deze visies te delen.

Hand-out: Maak de zinnen af
Maak één of meer van de volgende zinnen af:

- Geef een korte definitie van LHBT. LHBT is...
- Als een man make-up draagt, denk ik...
- Ik kan LHBT mensen (niet) herkennen, omdat...
- Iemand die getrouwd is met een LHBT persoon is...
- Als een 12-jarige jongen/meisje zegt dat hij/zij homo/lesbienne/biseksueel/transgender is, denk ik...
- HIV is / is niet een ziekte die veroorzaakt is door LHBT, omdat...
- Als ik aan twee vrouwen denk die samen de liefde bedrijven, voel ik...
- Als iemand denkt dat ik een LHBT persoon ben, voel ik...
- Lesbische en biseksuele vrouwen lijden aan dubbele discriminatie, omdat...
- Kinderen die door twee personen van hetzelfde geslacht opgevoed worden, zullen...
- Als ik denk aan twee mannen die de liefde bedrijven, voel ik...
- Als iemand zegt dat homo-zijn modieus is, dan zeg ik...
- Als ik erachter kom dat mijn docent homo/lesbienne/biseksueel/transgender is, dan...
- Als ik hoor "Dat is zo gay", dan denk ik...
- Ik denk dat gevoelens voor iemand van hetzelfde geslacht aangeboren of veroorzaakt zijn door iemand anders, omdat...
- Wat ik zou willen weten over LHBT is...

6. Een sociometrie van onderdrukkingen

Bron: Susan Diane RN, BA, MA, and GALE BC

Doelstellingen

Het introduceren van het concept privilege, onderdrukking en de invloed op individuen.

Deelnemers de complexiteit van individuen binnen de samenleving laten inzien.

De bewustwording en begrip van de betekenis van macht en controle is toegenomen.

Een begrip laten ontstaan van hoe en waarom onze cultuur de status quo hanteert.

Empathie voor anderen ontwikkelen.

Duur: 60 minuten

Materialen

Gekopieerde en gesneden identiteitskaarten;

Gekopieerd papier met de “sociometrie van onderdrukking” om aan de groep voor te lezen;

Een tamelijk grote open ruimte.

Instructies

Deel aan iedere deelnemer kaarten uit. Leg uit dat ze de kaarten niet aan andere deelnemers mogen laten zien. Het kan zijn dat je een paar deelnemers individueel moet helpen als zij over hun identiteitskaart vragen hebben.

Plaats de deelnemers in een rij tegen een muur. Begin zo dat alle deelnemers met hun gezicht naar de muur staan. Vraag degenen die open kunnen zijn over hun seksualiteit om zich om te keren en voor zich uit te kijken.

Lees de overige vragen. Deelnemers die “ja” als antwoord geven, doen een stap vooruit. De rest blijft staan. Deelnemers die met hun gezicht naar de muur kijken, zetten telkens een stap achteruit als ze de vraag beantwoorden met ‘ja’. Iedereen loopt in dezelfde richting.

Nadat alle vragen zijn voorgelezen en de deelnemers verschillende keren stappen vooruit hebben gezet, blijven ze staan in de uiteindelijke positie van privilege op het moment dat de vragen beëindigd zijn. Vraag iedere deelnemer om de beurt zijn of haar identiteit voor te lezen en te bespreken hoe hij of zij dit ervaren heeft. Wees er, zoals bij iedere ervaringsoefening, op voorbereid dat iemands persoonlijke ervaringen worden geprikkeld zodat verdere nabespreking nodig is.

Bespreek, nadat iedere deelnemer met de anderen heeft gedeeld hoe het was, hoe privilege werkt en hoe degenen die zo'n privilege hebben, succesvol kunnen zijn, terwijl degenen die ze niet hebben, in de samenleving achterop kunnen raken. Spreek over "dubbele en drievoudige onderdrukkingen". Dit laatste is het geval wanneer bij een persoon een aantal factoren die met elkaar verbonden zijn, hem achterhouden (zoals kleur, gender en seksuele oriëntatie). Bespreek de reden waarom dit in de samenleving gebeurt. Waarom worden groepen onderdrukt? Wat is het doel ervan om een groep mensen te onderdrukken? Aan wiens behoeften komt het tegemoet? Is het acceptabel? Wettig? Eerlijk? Moreel verantwoord? Wat kunnen we doen om het te veranderen? Hoe kunnen we het doen? Wie is verantwoordelijk voor wat er in onze samenleving gebeurt? Wat leerden we van deze discussie?

Vragen bij Sociometrie van Onderdrukking

Deze vragen worden gesteld zodra de individuen hun pseudo-identiteitskaart hebben (die ze niet aan anderen mogen laten zien) en met hun gezicht naar de muur staan opgesteld.

1. Als je over je seksualiteit vrij en open bent met degenen die dichtbij je staan (voorbeeld van de meeste situaties van uit de kast komen), keer je dan om met je gezicht naar het midden van de ruimte?
2. Verwacht je dat je op school of op je werk open en gemakkelijk over je seksuele oriëntatie en/of gender identiteit kunt spreken zonder angst voor intimidatie of negatieve gevolgen?
3. Voel je je veilig als je in het donker alleen over straat loopt?
4. Verwacht je dat je door de politie eerlijk behandeld zult worden?
5. Verwacht je dat jij en je lichaam op school of op je werk met respect en waardigheid behandeld zullen worden, , zonder angst of intimidatie?
6. Kun jij snel en gemakkelijk te voet naar de winkel om de hoek?
7. Kun jij langs een groep tieners lopen zonder angst voor aanvallen of intimidatie?
8. Verwacht jij dat je kinderen naar school zullen gaan zonder discriminatie of intimidatie?
9. Kun jij wettig trouwen?
10. Verwacht jij dat je financieel goed af zult zijn en in staat zal zijn na je pensioen te reizen?
11. Je komt in aanmerking voor een promotie. Ben je er zeker van dat je persoonlijke leven of identiteit een hindernis zal zijn?
12. Je bent in een nieuwe sociale situatie en je wordt gevraagd of je getrouwd bent. Voel je je er comfortabel bij om de waarheid te vertellen?

13. Voel je jezelf er comfortabel bij om je partner mee te nemen naar het schoolfeest?
14. Verwacht je dat je in staat bent om gemakkelijk een grote lening van de bank te krijgen?
15. Zou het gemakkelijk voor je zijn om je partner aan de hele familie te introduceren?
16. Denk je dat jouw kansen goed zijn wanneer je door een sociaal werker voor adoptie wordt geïnterviewd?
17. Voel je jezelf er comfortabel bij om in het openbaar de hand van je partner vast te houden?
18. Zouden sommige mensen zeggen dat je een onschuldig slachtoffer bent in plaats van dat je het verdiend hebt als je door aids ziek zou worden?
19. Verwacht je dat je een religieus leider in je gemeenschap kan worden?
20. Kun je op je werk of op school openlijk je religieuze praktijken en vakanties bespreken zonder angst voor intimidatie?
21. Kun je gemakkelijk met anderen communiceren die je nog maar net hebt ontmoet?
22. Als je partner zou komen te overlijden, zou jij dan automatisch herkend worden als dichtstbijstaand familielid?

Identiteitskaarten:

18-jarige, donkergetinte, gehandicapte vrouw, die een rolstoel gebruikt en een praktiserend christen is.	14-jarige, geadopteerde, Japanse lesbienne, die hogeschool- of universiteitsstudente is.	17-jarige witte heteroseksueel, die sportfanaat is en erg populair is binnen de school.
16-jarige, hoge school- of universiteitsstudente, die lesbisch is en doof is. Ze gebruikt gebarentaal om te communiceren.	16-jarige vrouw die uitgaat met een witte man. Ze praktiseert traditionele inheemse spiritualiteit.	16-jarige vrouw die bij een bakkerij werkt om haar geïmmigreerde familie te kunnen helpen. Ze is katholiek opgevoed. Haar moeder spreekt een klein beetje Engels.
19-jarige witte heteroseksuele vrouw die een relatie heeft met een oudere Turkse man.	16-jarige witte man die samenleeft met zijn moeder. Zij heeft drugsproblemen. Hij is recent door haar vriendje in elkaar geslagen.	16-jarige homoseksuele man die in de kast zit. Hij date met meisjes en doet aan sport. Recent heeft hij een jongen ontmoet die hij leuk vindt.

16-jarige heteroseksuele hippie man die openlijk dope rookt. Hij is thuisgeschoold.	17-jarige zwarte vrouw die op straat leeft. Ze is verslaafd aan crack.	19-jarige lesbische vrouw, die een praktiserende heks is.
15-jarige witte man die school meestal overslaat en in het winkelcentrum rondhangt. Hij is begonnen met drugs te gebruiken.	17-jarige witte lesbische thuisblijfmoeder van twee kleine kinderen, die op kosten van sociale voorzieningen leeft. Ze studeert via onderwijs op afstand.	19-jarige vegetarische, vrouwelijke rock muzikant, met een lesbische relatie. Beschouwd zichzelf als biseksueel.
17-jarige vrouw met een baby van één jaar, die bij haar ouders woont. Ze probeert haar laatste jaar aan de hogeschool/universiteit af te ronden.	Transseksueel, van man naar vrouw. Wil vrouwelijke kleding dragen, make-up naar school en gebruik maken van de vrouwelijke toiletten.	Iemand met leermoeilijkheden die erover nadenkt om school te verlaten. Zijn ouders verwachten eigenlijk niet dat hij zal afstuderen.
Lesbienne uit de kast. Haar vrienden proberen een docent te vinden die de oprichting van een GSA op hun school ondersteunt.	17-jarige witte, depressieve vrouw, die twijfelt over haar seksualiteit en al vier keer geprobeerd heeft om suïcide te plegen.	15-jarige witte vrouw die een relatie heeft met een oudere man, waarbij geweld te pas komt. Ze is bang om het iemand te vertellen.
Gothic geklede witte man die een relatie heeft met een zwarte vrouw. Zijn familie heeft armoedeproblemen.	Witte man, skater. Hij heeft een nauwe groep van vrienden om zich heen, zowel mannen als vrouwen.	Vrouw die zich zorgen maakt over de omgeving en met anderen twist over het eten van vlees, etc.
17-jarige witte heteroseksuele vrouw van wie de vader rijk is. Ze skiet in Stockholm en verblijft in de weekenden in hun buitenverblijf in Parijs	16-jarige vrouw. Haar familie negeert haar en zij loopt op school twee jaar achter. Ze is altijd op zichzelf en ze ziet er eenzaam uit.	Turkse vrouw, die een witte man date. Haar familie is tegen de relatie. Ze denkt dat ze zwanger is.
19-jarige homoseksueel die een vriendin heeft maar in het geheim seks met jongens heeft. Zijn vriendin denkt dat zij moeten gaan trouwen.	16-jarige witte vrouw die vorig jaar voor het eerst seks had. Ze is net te weten gekomen dat ze HIV-positief is.	17-jarige vrouw die getalenteerd is in basketbal en graag basketbal speelt. Ze is vaak laat voor de training omdat ze voor haar broertjes en zusjes moet zorgen.

7. Uit de kast komen tijdens het diner

Bron: Education Pack “All different, all equal”, directoraat van Youth and Sport, Raad van Europa, 2e editie, aangepast door Cavaría (België)

Doelstellingen

De boodschappen die we van onze familie ontvangen over mensen die anders zijn, leren analyseren.

De waarden achter deze boodschappen leren analyseren.

Men zich bewust laten worden van de rol van de familie in de overdracht van maatschappelijke waarden.

Duur: 45 minuten

Materialen

Kopieën van rollenkaarten;
Papier en pennen voor de specifieke waarnemers;
Voor een video opdracht (optioneel):
Video camera, afspeelmateriaal (TV of projector) en kabels.

Instructies

Noot: In de groep moet iedereen zich met elkaar comfortabel voelen.

Zorg ervoor dat iedereen tijdens de opdracht een rol heeft. De één bedient de camera, er zijn vier spelers en vier specifieke waarnemers die kijken naar één persoon en de bewegingen die hij maakt. De andere deelnemers kijken naar het totaalplaatje.

1. Leg aan de groep uit dat dit een rollenspel is om de rol van de familie in de overdracht van beelden over mensen die anders zijn, te onderzoeken.

2. Vraag vier vrijwilligers (het liefst twee van ieder geslacht) die de rollen spelen en vier anderen om waarnemers te zijn. De rest van de groep zijn algemene waarnemers.

Als u deze oefening doet als een video-oefening, vraag dan één vrijwilliger om het rollenspel te filmen.

3. Maak iedere specifieke waarnemer duidelijk dat hij of zij één van de spelers moet bekijken en notities moet maken van alle argumenten die ze gebruiken. Leg ze ook uit om te kijken naar hun gedrag, hun houding, de non-verbale communicatie. Bepaal wie welke persoon waarneemt.

4. Geef één rollenkaart aan elk van de spelers en geef ze 3 tot 5 minuten om vertrouwd te raken met hun rol.

5. Bereid de scene voor. Plaats 4 stoelen in een halve cirkel en leg aan iedereen uit dat dit de woonkamer is van een huis en dat ze een familiegesprek zullen waarnemen. Geef een signaal, bijvoorbeeld door in de handen te klappen, om het rollenspel te starten.

6. Besluit hoe lang je het rollenspel laat voortduren, afhankelijk van de manier waarop het loopt. 15 minuten is een goede tijdslimiet. Geef een duidelijk signaal om het einde af te roepen.

Nabespreking en evaluatie

Begin de evaluatie met een ronde waarin de acteurs kunnen zeggen hoe ze zich voelden. Vraag daarna iedere waarnemer om de beurt de argumenten voor te lezen die door elk van de acteurs zijn gebruikt om de anderen van hun standpunt te overtuigen. Wanneer je het rollenspel alleen over voetbal laat gaan (zie de variant), maak dan de verbinding met het als homoseksueel of lesbische uit de kast komen.

Wanneer je deze oefening als een video oefening doet, is een alternatief om delen van de opname terug te kijken en de deelnemers te laten reflecteren op wat er gebeurt.

Tips voor de begeleider

Als de groep al bekend is met rollenspelen, zijn er geen extra instructies nodig. Anders is het belangrijk om te benadrukken dat een rollenspel iets anders is dan acteren.

In een rollenspel blijven we onszelf terwijl we een vooraf bepaalde rol of houding vertegenwoordigen. Wanneer we acteren moeten we een karakter weergeven dat van onze eigen persoonlijkheid verschilt. Het gaat daarom niet om drama of acteren, maar om het representeren en onderzoeken van een rol of houding.

Als je ziet dat de rollen te zeer voorgeschreven zijn of dat ze niets hebben te maken met de werkelijkheid, kun je je eigen rollenkaarten maken die een samenvatting geven van vier gebruikelijke houdingen die typisch zijn voor families in je cultuur. Je kunt ook het idee aanpassen en meer rollen beschrijven.

De activiteiten zijn gemakkelijk aan te passen aan de culturele en sociale werkelijkheid van de deelnemers.

Variante:

Het rollenspel gaat over een jongen die voetbal wil spelen in een wereld waarin dit zeer ongebruikelijk is. In plaats van dit voorbeeld, kun je ook kiezen om een werkelijk coming-out verhaal te spelen, waarin de rol is om als homo of lesbienne uit de kast te komen. Of je kunt ervoor kiezen om het rollenspel twee keer te doen: de eerste keer met voetbal, de tweede keer met homo-zijn.

ROLLENKAARTEN (kopieer ze voor de deelnemers)

ZOON

Je hebt besloten om je familie het hoofd te bieden en ze te vertellen dat je wil voetballen. Anders dan in werkelijkheid, leef je in een wereld waarin voetballen iets is waarvoor je je schaamt. Het is iets dat jongens nooit doen.

Jij begint het rollenspel. Je vertelt aan je familie dat je gaat voetballen. Probeer je beslissing te verdedigen en te beargumenteren en dat je een standpunt wilt maken om vooroordelen tegen voetballen tegen te gaan.

MOEDER

Je zoon heeft besloten om te voetballen. Anders dan in werkelijkheid, leef je in een wereld waarin voetbal iets is om je voor te schamen. Het is iets wat jongens nooit doen.

Je houdt heel erg van je zoon maar je begrijpt niet hoe hij je zoiets kan aandoen. Je steunt je man in alles dat hij zegt. Je voelt je niet door je zoon bedreigd, maar je bent geneigd om medelijden met jezelf te hebben vanwege de pijn die hij je aandoet. Je vraagt je af hoe lang hij al weet dat hij wil voetballen. Je denkt dat de samenleving je zoon niet zal accepteren en dat hij veel zal moeten lijden.

OUDERE BROER

Je broer heeft besloten om te voetballen. Anders dan in werkelijkheid, leef je in een wereld waarin voetbal iets is om je voor te schamen. Het is iets wat jongens nooit doen.

In principe maakt het je niet uit als je broer voetbalt en in feite verdedig je het recht van mensen om vrij te zijn in hun beslissing om te voetballen. Toch toon je je bezorgdheid wanneer je moeder zegt dat zij zich er zorgen over maakt dat de samenleving je broer niet zal accepteren en wil je je broer beschermen.

VADER

Je zoon heeft besloten om te voetballen. Anders dan in werkelijkheid, leef je in een wereld waarin voetbal iets is om je voor te schamen. Het is iets wat jongens nooit doen.

Je bent de autoriteit thuis en je bent het er niet mee eens dat je zoon voetbalt. Je vertegenwoordigt de morele hoofdstroom en het gaat je ter harte wat mensen zeggen. Je beschouwt jezelf niet als een radicaal iemand, maar dat je zoon voetbalt is toch iets anders. Denk aan een strikte vader en beargumenteer zoals hij zou argumenteren.

Hoe de **groepsdiscussie** te leiden:

Hoe voelden de acteurs zich na het spelen?

Mag de zoon voetballen?

Welke soort argumenten gebruikten vader, moeder, broer, zoon?

Wat kun je zeggen over hun houdingen en non-verbale communicatie?

Wat zagen de andere waarnemers?

Was het moeilijk om in je rol in te komen?

Hoe moeilijk was het voor de zoon om te zeggen dat hij wil voetballen?

Kun je je voorstellen hoe het is om in werkelijkheid tegen je ouders te zeggen dat je homo of lesbienne bent?

Type 4 – VOICE OUT

1. Groepsgevoel creëren	Level 1
2. Mijn verhaal	Level 1
3. Vier hoeken	Level 2
4. Beslissingen nemen	Level 2
5. Verbanden leggen	Level 3
6. Laat je stem horen	Level 3
7. Voice OUT Campagne	Level 3

1. Groepsgevoel creëren

Bron: http://www.advocatesforyouth.org/for-professionals/lesson-plans-professionals/221?task=view_geraadpleegd op 30/07/2012

Doelstellingen

Een gedeelde gedragscode opstellen voor de groep zodat elke deelnemer zich veilig voelt en het gevoel heeft dat hij of zij de andere groepsleden kan vertrouwen.

Duur: 30 minuten

Materialen

Papier en stiften;

Een doos voor suggesties en opmerkingen.

Instructies

Leg aan de deelnemers uit dat de groep met elkaar zal moeten overeenkomen over een aantal basisregels, omdat er gevoelige onderwerpen besproken zullen worden. Vraag ze om zelf enkele regels voor te stellen waarover ze het allemaal eens kunnen zijn. Noteer deze basisregels op het papier. Vraag indien nodig aan de deelnemers wat extra uitleg over de regels om er zeker van te zijn dat iedereen alle ideeën begrijpt. Indien enkele van de aanbevolen basisregels (zie hieronder) door de jongeren zelf niet voorgesteld werden, stel ze dan zelf voor, want ze zijn belangrijk om een veilige ruimte te creëren.

Zorg ervoor dat de lijst met basisregels goed zichtbaar is tijdens alle activiteiten, zodat veiligheid gewaarborgd is. Verwijs naar de basisregels als iemand ze niet naleeft en herinner iedereen eraan dat ze er akkoord mee zijn gegaan om zich aan deze regels te houden. Uiteindelijk zullen de deelnemers elkaar zelf aan de regels herinneren als er respectloos of storend gedrag vertoond wordt.

Aanbevolen basisregels

Respect—Geef onverdeelde aandacht aan de persoon die aan het woord is (spreekrecht).

Vertrouwelijkheid—Wat gezegd wordt in deze groep, zal in deze groep blijven.

Openheid—Wees zo open en eerlijk mogelijk zonder persoonlijke informatie over anderen (familie, burens of vrienden) vrij te geven. Het is oké om concrete situaties te bespreken, maar gebruik geen namen of andere herkenbare verwijzingen. Zeg bijvoorbeeld niet “Mijn oudere broer...”, maar zeg in de plaats daarvan “Ik ken iemand die...”.

Recht om te passen—Je mag altijd zeggen dat je liever niet wilt antwoorden.

Niet veroordelen—Je mag het oneens zijn met iemands mening, maar je mag die persoon niet afkraken.

Spreek vanuit de ik-vorm—Geef je mening in de eerste persoon en vermijd om “jou” te gebruiken. Bijvoorbeeld: “Ik vind vriendelijkheid belangrijk” en niet “Jij bent gemeen”.

Diversiteit respecteren—Denk eraan dat de groepsleden kunnen verschillen in culturele achtergrond, seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit of genderexpressie en wees voorzichtig met het geven van harde of onbedachtzame opmerkingen.

Anonimiteit— Via de ideeëndoos kun je om het even welke vraag dan ook stellen.

Aanvaarding—Het is oké als je je ongemakkelijk voelt, volwassenen voelen zich ook ongemakkelijk als ze praten over gevoelige en persoonlijke onderwerpen zoals seksualiteit.

Amuseer je—Het is oké om je te amuseren. Een veilige plek creëren gaat over het samenkomen als een gemeenschap, wederzijdse steun verlenen en elkaars kwaliteiten waarderen.

2. Mijn verhaal

Bron: Dan Smith voor studentsorg -
<http://studentorgs.umich.edu/downloads/handouts/icebreakers.pdf>
geraadpleegd op 30/07/2012

Doelstellingen

Een open omgeving creëren.

Voor je mening opkomen en anderen overtuigen.

Inleiding op de Voice OUT activiteiten.

Duur: 30 minuten

Materialen

Geen

Instructies

Stuur drie deelnemers uit het lokaal. Zij kiezen een situatie die één van hen heeft meegemaakt. De persoon die de situatie meegemaakt heeft, moet het volledige verhaal in detail aan de twee andere deelnemers vertellen.

De drie deelnemers komen voor de groep staan. Eén voor één vertellen ze het verhaal alsof ze het zelf hebben meegemaakt. De andere deelnemers moeten raden wie de situatie echt heeft meegemaakt. Ze mogen de vertellers over de situatie vragen stellen. Daarna stemmen de deelnemers over wie ze denken dat de situatie echt heeft meegemaakt.

Tips

- Kies drie mensen uit die goede sprekers zijn en erom bekend staan dat ze vlot kunnen praten en anderen kunnen overtuigen.
- Zeg tegen de vertellers dat ze een grappig verhaal met veel details moeten uitkiezen.
- De twee vertellers die de situatie niet zelf meegemaakt hebben, zullen onvermijdelijk geconfronteerd worden met vragen waar ze niet op kunnen antwoorden. Ze zullen dan zelf een antwoord moeten verzinnen en het zo geloofwaardig mogelijk moeten vertellen.
- Zeg de vertellers dat ze moeten proberen om het verhaal zo geloofwaardig mogelijk te maken.

Richtvragen:

- Was het moeilijk om er achter te komen wie de waarheid sprak?
- Wat voor soort vragen stelde je om te weten te komen wie er aan het liegen was en wie de waarheid vertelde?
- Waren er fysieke tekenen (zoals: non-verbale signalen en zenuwachtigheid) die je deden twijfelen aan iemands eerlijkheid?
- Heb je gegokt of wist je zeker wie de waarheid vertelde? Waarom heb je op die persoon gegokt?
- Was het als leugenaar moeilijk om de vragen te beantwoorden? Was het moeilijk voor degene die de waarheid vertelde? Wat was het moeilijkste?
- Was het moeilijk om het volledige verhaal met alle details op korte tijd te vertellen? Hebben de leugenaars om meer details gevraagd?

3. Vier hoeken

Bron: van: <http://www.advocatesforyouth.org/for-professionals/lesson-plans-professionals/243?task=view>. **Aangepast door çavaria voor NISO. Geraadpleegd op 30/07/2012**

Doelstellingen

Het aanmoedigen van deelnemers om hun eigen houding en waarden te verkennen en duidelijk te maken en het comfortabel maken van het luisteren naar andere meningen verschillend van hun eigen mening.

Deelnemers leren om een opinie te formuleren met respect voor anderen.

Duur: 60 minuten

Materialen

Een kopie van de uitspraken;

Drie bordjes (akkoord, niet akkoord, weet niet)

Instructies

Eerst en vooral

Waardeneducatie bestaat uit vier belangrijke stappen, namelijk de jongeren helpen om: hun waarden te identificeren; zich vrij te voelen om over hun waarden te praten; zich te gedragen op een manier die met hun waarden samen hangt; andermans waarden te respecteren. Waardeneducatie kan een gevoelig onderwerp zijn om mee te werken. Als jongeren hun waarden uitdrukken en leren over de waarden van anderen, kunnen ze zich ongemakkelijk voelen en zullen ze steun zoeken bij de begeleider.

De activiteiten in deze methodiek bieden de deelnemers mogelijkheden om hun eigen waarden te identificeren en met de groep te delen. Dit is een belangrijke activiteit, dus biedt genoeg tijd voor de deelnemers om alles wat ze geleerd heb, rustig te kunnen verwerken.

Herinner de deelnemers voordat het spel start, aan de afspraken die ze in een vorige oefening met elkaar hebben gemaakt.

Maak 3 verschillende borden met de volgende woorden: AKKOORD – NIET AKKOORD – WEET NIET. Hang de bordjes op in verschillende delen van de kamer.

Werkwijze

Deze methodiek geeft de deelnemers de kans, niet alleen om hun eigen waarden te bespreken, maar ook om te bespreken wat goed is aan andere waarden.

Vertel de groep dat ze in deze activiteit hun gevoelens over bepaalde waarden zullen moeten uitdrukken. Laat de deelnemers zien waar je de drie verschillende bordjes hebt opgehangen (akkoord, niet akkoord, weet niet). Leg uit dat je verschillende uitspraken gaat voorlezen en dat ze hierover zullen moeten nadenken. Daarna zullen ze hun keuze aan de groep duidelijk moeten maken door bij het juiste bordje te gaan staan.

Vertel ook dat je soms zult vragen om hun gevoel te beschrijven bij een bepaalde uitspraak. Een kenmerk van een waarde is dan ook dat je dit aan anderen kan vertellen. Verduidelijk dat er geen goede of foute antwoorden zijn, enkel meningen. Iedereen heeft het recht een opinie uit te drukken, en niemand zal naar beneden gehaald worden omdat je een andere waarde hebt. Vermeld dat de deelnemers mogen weigeren een standpunt in te nemen bij bepaalde uitspraken als ze dit liever niet willen. Verduidelijk ook dat het weigeren een standpunt in te nemen niet hetzelfde is als onzeker over je standpunt zijn. Deelnemers mogen steeds van plaats veranderen als ze tijdens het spel van standpunt veranderen over bepaalde uitspraken. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer iemand die niet akkoord gaat, van plaats verandert omdat hij een goede uitleg heeft gehoord om wel akkoord te gaan.

Na iedere uitspraak vraag je aan de deelnemers om terug naar het midden te gaan, zodat je daarna een nieuwe stelling kan lezen. Hieronder vind je nog enkele richtvragen terug om deze methodiek af te ronden.

Richtvragen:

1. Wat heb je over jezelf geleerd? En over anderen?
2. Was het moeilijk om je verschil van mening met de waarde van iemand anders te uiten? Waarom wel of waarom niet?
3. Waren er momenten dat je je oncomfortabel of onveilig voelde? Wat heeft erbij geholpen om op dat moment bij je standpunt te blijven?
4. Waren er momenten dat het niet mogelijk was om voor je standpunt uit te komen? Waarom denk je dat dat zo was?
5. Wat zou mensen kunnen helpen om toch voor hun mening op te komen wanneer ze het gevoel hebben dat ze hiertoe niet in staat zijn?

Tips voor de begeleider

Schenk aandacht aan de deelnemers die een niet-populaire of minderheidspositie innemen. Steun de deelnemer zijn moed om op te komen voor zijn waarden door naast deze persoon te gaan staan en hem ervoor te prijzen. Doe dit zonder je eigen voorkeur te laten merken.

Verduidelijk de kernwaarden die in de spelregels zijn opgesomd. Bijvoorbeeld:

- Iedereen heeft waarden
- Discriminatie is altijd fout

- Niemand zou ooit geforceerd mogen worden om iets te zeggen of te doen tegen zijn/haar wil
- Eerlijkheid is belangrijk
- Probeer er voor te zorgen dat het niet altijd dezelfde persoon die aan het woord is.

Steun een positie dat een kernwaarde belichaamt als niemand van de deelnemers dit ondersteunt. Bijvoorbeeld, als de hele groep het oneens is met de stelling dat “iedereen dezelfde rechten zou moeten hebben ongeacht, ras, sekse, geaardheid...”, dan kun je sommige basis mensenrechten verduidelijken, zoals het recht om zich veilig te voelen en de vrije meningsuiting.

Blijf als begeleider neutraal. Wanneer dat kan, verduidelijk dan je eigen opinie, maar zeg er ook bij dat dit je eigen mening is en dat ze niet de enige of de meest voorkomende is. Herinner de deelnemers eraan dat waarden individueel zijn en dat er nooit maar één mening is. Wees spaarzaam met je eigen waarden te verduidelijken. Het doel is dat de deelnemers hun eigen waarden ontdekken en hoe ze hiermee moeten omgaan, ze hoeven niet akkoord te gaan met jouw waarden.

Als de sessie uit de hand loopt, herinner de deelnemers dan aan het doel van deze methodiek. Het doel is om hun eigen waarden te ontdekken en het leren luisteren naar andermans opinie. Het is NIET de bedoeling om de groep in tweeën te verdelen of om anderen te overtuigen van de juistheid van jouw waarden.

Waardenuitspraken

Hier is een lijst van verschillende uitspraken. Wanneer je een uur de tijd hebt, kies er dan zes of zeven waarvan je denkt dat ze belangrijk zijn om met deze groep te behandelen.

Het stoort mij wanneer een jongen zich als een meisje gedraagt.
Jongens die graag aan ballet doen, zijn vreemd.
Het stoort mij wanneer een meisje zich gedraagt als een jongen.
Het is voor iedereen het beste dat de vrouw thuis werkt vanaf het moment dat ze kinderen heeft.
Het beste voor een man is om nooit van iemand anders afhankelijk te zijn om zijn doelen te bereiken.
Het is normaal dat een vrouw meer aandacht besteed aan haar uiterlijk dan mannen.
Een echte man wordt niet omvergeduwd, hij vecht terug wanneer hij zich bedreigd voelt, indien nodig met fysiek geweld.
Er zijn beroepen die alleen maar door mannen uitgeoefend kunnen.
Jongens zijn intelligenter dan meisjes.
Meisjes zijn intelligenter dan jongens.
Meisjes hebben minder de behoefte om te bewegen en om aan fysieke activiteiten mee te doen dan jongens.
Meisjes die vuil praten zijn niet normaal.
Een man houdt van af en toe wat gevaar.
Een meisje dat al veel partners heeft gehad kan mijn vriend(in) niet zijn.

Het is normaal dat meisjes hun uiterlijk gebruiken om iets van jongens gedaan te krijgen.
Jongens denken alleen maar aan seks.
Een jongen die veel leest, over kunst praat en geen voetbal kan spelen, vind ik vreemd.
Homoseksualiteit is maatschappelijk gezien geaccepteerd.
Transgenderisme is maatschappelijk gezien geaccepteerd.
Biseksualiteit is maatschappelijk gezien geaccepteerd.
Openlijke homoseksuelen zullen op deze school geplaagd of gepest worden.
Twee mannen of twee vrouwen zouden de mogelijkheid moeten hebben om te kunnen trouwen.
LHBT personen die zeggen dat ze worden gediscrimineerd, overdrijven.
Een lesbisch koppel kan goede ouders zijn.
Een homokoppel kan goede ouders zijn.
Het feit dat er LHBT-café's bestaan druist in tegen de wens van LHBT personen om maatschappelijk te integreren.
LHBT personen zouden de mogelijkheid moeten hebben om te kunnen adopteren.
De meeste hetero's hebben vooroordelen ten opzichte van LHBT personen.
Het is belangrijk dat LHBT personen voor hun rechten opkomen.
LHBT activisten zouden de kans moeten hebben om hun opinie in tv-programma's te verkondigen.
LHBT activisten zouden de kans moeten hebben om in hun buurt een rustig evenement te organiseren.
LHBT personen zouden vrij moeten zijn om het leven te leiden zoals ze dat willen.
Transgenders zouden vrij moeten zijn om het leven te leiden zoals ze dat willen.
Alleen slanke meisjes zijn aantrekkelijk voor jongens.
Als ik hoor dat een vrouw een vrachtwagenchauffeur is of in de bouwsector werkt, dan twijfel ik over haar vrouwelijkheid.

4. Beslissingen nemen

Bron: Luca Casadio voor Gay Center Italië
Aangepast door çavaria 2012

Doelstellingen

Een samenhangende groep creëren die beslissingen durft te nemen.

Het leren begrijpen van andermans keuzes.

Duur: 60 minuten

Materialen

Een kopij van de instructies;
Pen en papier.

Instructies

Dit is een simulatie spel.

De deelnemers vormen een cirkel en de begeleider geeft aan iedereen een papier mee met daarop de instructies van de activiteit. De begeleider vraagt van iedere deelnemer om zich de volgende situatie in te beelden.

Je zit op een getroffen schip. Het was niet mogelijk om een SOS boodschap te verzenden omdat de aanwezige radio stuk is. Je moet het schip zo snel mogelijk verlaten. Dichtbij is een onbekend eiland, en de reddingsboot kan nauwelijks de groep vervoeren, dus het is niet mogelijk om overbodige zaken mee te sleuren. De groep zal de overlevingsproblemen echter onder ogen moeten zien en daarom brengen ze één object naar het eiland mee. Ze kunnen kiezen uit de volgende reeks:

- Een koffer met dekens;
- Een medicijnenkist;
- Een koffer met wapens;
- Een koffer met alcoholische dranken;
- Reddingsvesten;
- Een kleine kamp keuken;
- Een hond, die de mascotte is van de groep;
- De radio, in de hoop dat hij hersteld kan worden;
- Een gereedschapskoffer;
- Een koffer met benodigheden/kleine spulletjes

De deelnemers doen de oefening eerst alleen, zonder te overleggen met anderen of zich door de keuze van anderen te laten beïnvloeden. Daarna stellen ze hun eigen keuze voor aan de groep. De enige opdracht is om unaniem een beslissing te nemen. Alleen wanneer iedereen overtuigd is door dezelfde beslissing zal de taak ten einde zijn.

De begeleider moet proberen te observeren en te begrijpen op welke manier deze simulatie aangepakt wordt (het beslissingsproces) om daarna, aan het eind van de oefening, zijn bevindingen op de groep over te brengen.

!! Belangrijk om te weten is dat er geen goede en slechte antwoorden zijn !!
Richtvragen:

- Was het moeilijk om aan de groep te vertellen welk voorwerp je had gekozen? Waarom wel of waarom niet?
- Hoe voelde je je als je wist dat iemand anders dan jij hetzelfde voorwerp koos?
- Was er iemand die iets koos dat niemand anders koos? Hoe voel je je daarbij?
- Hoe is de discussie begonnen? Heeft er iemand de leiding genomen? Waarom nam je de leiding? Of waarom volgde je?
- Was het gemakkelijk om tot een conclusie te komen? Wat maakte het moeilijk?
- Welk voorwerp heb je als groep gekozen en waarom? Hoeveel deelnemers hadden dit voorwerp al vanaf het begin? Waarom zijn de anderen van gedachten veranderd?
- Denk je dat iedereen een inbreng had in de discussie en in de beslissing van de groep?

Link met Voice OUT:

	Het spel	Voice OUT
Oorzaak	Met de hele groep één voorwerp kiezen.	Met de hele groep één actie kiezen.
Brainstorm	Elke speler kiest één voorwerp.	Iedereen stelt één actie voor.
Opkomen voor jezelf	Uitleggen waarom je zojuist het ene voorwerp hebt gekozen, het verdedigen en proberen anderen te overtuigen waarom dat voorwerp het beste is.	De actie aan de rest van de groep uitleggen. Je school of omgeving ervan overtuigen dat je actie noodzakelijk is.
Groepsgevoel	Een groepsbeslissing nemen over het gekozen voorwerp.	Een groepsbeslissing nemen over de uit te voeren actie en campagne.
Feedback	Het aanvaarden van feedback/kritiek op je keuze.	Het aanvaarden dat er commentaar (+ of -) zal zijn op je voorgestelde actie en hoe dit uit te werken.

5. Verbanden leggen

Bron: “Compass, “een handleiding van mensenrechten educatie met jonge mensen”

Duur: 90 minuten

Materialen

Een groot papier (A3) of flip-over papier voor elke groep;

2 markeerstiften van verschillende kleur voor elke groep;

Een bol wol. Knip 24 gelijke stukken wol van ongeveer anderhalve meter. (=touwttjes);

Plakband en een schaar voor elke groep.

Doelstellingen

Het begrip ontwikkelen van de link tussen rechten en verantwoordelijkheid.

Een gevoel creëren ten opzichte van de complexe relatie tussen de verschillende partijen in een democratie.

Samenwerking en burgerlijke verantwoordelijkheid promoten en bevorderen.

Instructies

1. Leg uit dat het doel van deze activiteit is om een ‘plan’ te tekenen van de verschillende relaties tussen vier partijen binnen (een ideale) democratie.
2. Verdeel de deelnemers in vier gelijke groepen die de vier partijen in een democratie representeren: de overheid, de NGO-sector, de media en de burgers.
3. Geef aan elke groep een groot papier en 2 markeerstiften van verschillende kleur en vertel ze dat ze 10 minuten mogen brainstormen over de rol die hun partij binnen een democratie speelt. Dit wil zeggen: wat zijn de belangrijkste functies die zij vervullen? Schrijf de vijf belangrijkste functies die ze vervullen, op het grote papier (in 1 kleur).
4. Kom terug in de grote groep en laat elke partij zijn functies voorstellen. Laat elke andere partij hierop ook reageren. Vraag hen of ze het eens zijn met de functies van deze vier partijen. Sta de groep toe om hun top vijf na de feedback ronde aan te passen.
5. Ga naar de kleine groepjes terug en laat ze nadenken over wat elke partij van elkaar nodig heeft om zijn eigen functies te kunnen vervullen. Dat is: wat vragen we aan de andere partijen om te doen? Laat ze deze dingen ook noteren op papier (in een andere kleur). Geef ze hiervoor een kwartier de tijd.

6. Wanneer de tijd bijna om is, vraag de partijen dan om zes punten aan te geven die zij in hun eisen belangrijk achten. Geef aan iedere groep plakband en touwtjes wol om deze eisen te representeren.

7. Deel de spelregels uit, die je onderaan terugvindt. Lees ze samen door en zorg ervoor dat iedereen begrijpt wat ze moeten doen. Vraag aan elke partij om hun papier in het midden van de ruimte te leggen, op 1 meter afstand van elkaar. Elk lid van een partij gaat in zijn 'hoek' van dit vierkant staan.

8. De onderhandelingsronde kan nu beginnen. Je hebt ongeveer 10 minuten per ronde nodig. Herinner de deelnemers eraan dat elke eis die door de andere partij geaccepteerd wordt, zichtbaar moet worden gemaakt door een touwtje van de ene partij naar de andere te plakken.

9. Aan het einde van de oefening, zouden de vier partijen met elkaar verbonden moeten zijn door middel van een gecompliceerd web van draden wol. Ga dan verder met de richtvragen en de evaluatie terwijl de deelnemers nog rond de papieren zitten.

Richtvragen en evaluatie

Vraag aan de deelnemers om te kijken naar het web dat ze hebben gemaakt en te reflecteren over de methodiek.

- Was het moeilijk om te denken over de functies die de overheid, NGO's, de media en de burgers binnen een democratie uitoefenen?
- Waren er binnen de partijen meningsverschillen over eisen die geaccepteerd of geweigerd zouden moeten worden?
- Welke eisen die aan een andere partij werden gevraagd, werden niet als verantwoordelijkheden geaccepteerd? Waarom was dit? Denk je dat zulke zaken in werkelijkheid problemen zouden veroorzaken?
- Waren er verantwoordelijkheden die elke groep heeft geaccepteerd, maar niet op voorhand hadden erkend? Hoe voelen ze zich hier nu bij?
- Heeft deze activiteit nieuwe dingen laten zien over democratie dat de deelnemers nog niet wisten? Waren er enkele verrassingen?

Tips voor begeleiders

Spendeer bij stap 4 van de instructies, nadat de partijen hun lijst van functies hebben gemaakt, niet te veel tijd aan een discussie met de hele groep. Je zou deze tijd kunnen gebruiken voor de volgende klus dat ze zullen doen. Sommige partijen willen misschien notities maken van de functies van andere partijen.

Vertel ze wanneer ze hun lijst van eisen maken (stap 5), dat ze voor de andere partijen niet onrealistisch zijn in hun eisen! De verantwoordelijkheden moeten acceptabel zijn, zodat ze geen onredelijke zaken hoeven te doen.

Wanneer de groep met onderhandelen start (stap 8), mag dit niet gezien worden als een competitie en hoeft dit ook niet te veel tijd in beslag te nemen. Leg de nadruk op het feit dat de partijen zullen moeten samenwerken: het doel is om een maatschappij te vormen waarin alle partijen samenwerken voor tevredenheid van ieder.

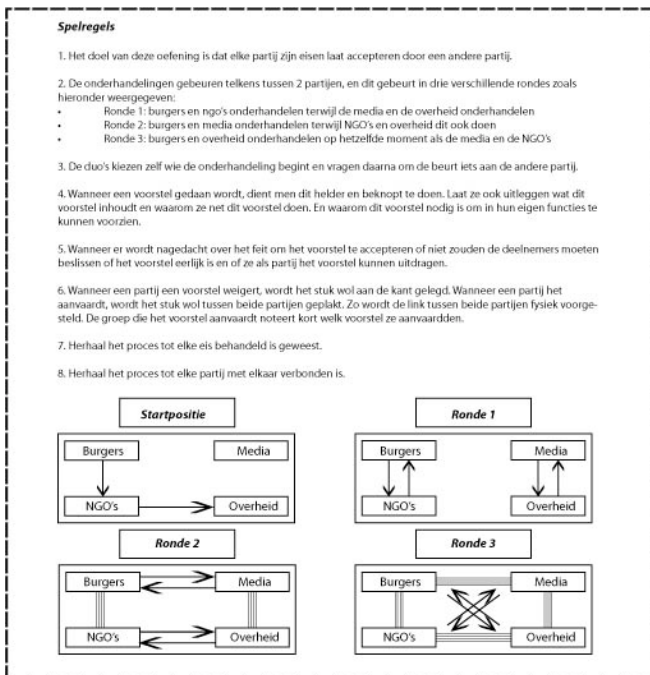
Daarom zouden de transacties redelijk snel moeten gebeuren: vertel de groep dat ze eisen mogen accepteren wanneer ze begrijpelijk klinken, of anders mogen weigeren. De eisen die voor discussie vatbaar zijn, kunnen later behandeld worden.

Variant:

Deze activiteit kan makkelijker of moeilijker gemaakt worden door minder of meer partijen te gebruiken. Bv: je kan bedrijven, minderheidsgroepen of achtergestelde groepen toevoegen. Hierdoor zal de onderhandelingsronde wel gecompliceerder zijn en misschien willen niet alle groepen eisen en verantwoordelijkheden met elkaar uitwisselen. Je kan ook verschillende categorieën gebruiken die voor jonge mensen relevant zijn, bv: vervang 'burgers' door 'jonge mensen' en 'de overheid' door 'school'.

De activiteit kan ook simpeler gemaakt worden door het verwijderen van één of meerdere groepen. Bv: je kan alleen maar werken met overheid en burgers. Dit raden we ook aan als je met een kleine groep werkt.

Je kan deze oefening ook doen zonder gebruik te maken van de flip-over papieren. Zo kan tijdens de onderhandelingsronde, één persoon van een partij het touwtje wol vasthouden en het andere eind behoort toe aan iemand van een andere partij. Op het laatst zal iedereen van een partij verbonden zijn met een persoon uit een andere partij.

6. Laat je stem horen

Bron:

<http://www.advocatesforyouth.org/publications/202?task=view&ltemid=12>
9 geraadpleegd op 30/07/2012 - aangepast door çavaria 2012

Doelstellingen

Het verschil leren tussen assertieve, agressieve en passieve communicatie.

Het leren kiezen van de meest aangewezen communicatie stijl om homo- en transfobie aan te vechten.

Duur: 45 minuten

Materialen

Pen en papier;

Potloden en markeerstiften;

Flip-over.

Instructies

Eerst en vooral

Assertief zijn is niet hetzelfde als bezig zijn of zich superieur voelen. Het gaat over communiceren wat je wilt op een duidelijk en hoog niveau. Het gaat over beslissingen nemen waar je achter staat, of het nu gaat over je werksituatie, je thuissituatie, je vrienden of familie, je seksleven. Assertiviteit gaat niet over de wereld veranderen. Het gaat over de manier waarop je met de wereld omgaat. Assertief zijn gaat over verandering. Het merendeel van ons gedrag is aangeleerd, dus het is mogelijk om zaken te af te leren of opnieuw te leren.

Het begin om assertiever leren te zijn, zijn de situaties te identificeren waar je liever wat assertiever zou zijn geweest. Dan kun je beginnen met keuzes te maken, want assertiviteit heeft ook te maken met keuzes. Het kan je helpen om meer controle te hebben in je leven en in het maken van beslissingen. Het staat je toe helder te denken over mogelijke keuzes en hiernaar te handelen. Het staat je ook toe om met anderen op een gelijke basis in interactie te gaan. Assertiviteit gaat over communiceren wat je nodig acht op een heldere, eerlijke en directe manier. Dit klinkt misschien voor de hand liggend, maar veel alledaagse moeilijkheden zijn het resultaat van mensen die niet zeggen wat ze willen, of dit indirect doen.

Hier is een lijst van alledaagse rechten om in overweging te nemen:

- Ik heb het recht om als een menselijk wezen met respect behandeld te worden;
- Ik heb het recht om mijn gevoelens te uiten;
- Ik heb het recht mijn mening en waarden te uiten;
- Ik heb het recht om fouten te maken;
- Ik heb het recht te vragen wat ik wil;
- Ik heb het recht om 'nee' en 'ja' voor mezelf te zeggen;

- Ik heb het recht om van gedachten te veranderen;
- Ik heb het recht om meer informatie te vragen;
- Ik heb het recht om met anderen in onderhandeling te gaan zonder afhankelijk te zijn of hun goedkeuring te hebben.

In het jongeren aanleren van assertiviteit, moeten begeleiders ook leren om situaties te beoordelen en de persoonlijke veiligheid in overweging nemen. In sommige situaties, kan assertiviteit gevaarlijk zijn. Bijvoorbeeld, als iemand een wapen heeft, gedronken heeft of drugs genomen heeft of extreem boos is, is assertief zijn met deze persoon niet slim of veilig.

Wanneer je uitlegt wat assertiviteit is, denk er dan aan dat sommige culturen het niet vanzelfsprekend vinden dat vrouwen assertief communiceren. De houding rond assertiviteit kan variëren bij de deelnemers, afhankelijk van hun culturele achtergrond. Voornamelijk jongeren die binnen hun familie hebben geleerd dat het ongepast is om assertief te spreken en/of dat een voorstel weigeren, vooral van een volwassen iemand, onacceptabel is. Ook al wil je jongeren niet aanmoedigen om te communiceren op een manier die onaangename gevolgen voor hen kunnen hebben binnen hun cultuur of familie, moeten ze toch begrijpen dat er zich situaties kunnen voordoen waar assertief gedrag hen tegen anderen zal beschermen. Bijvoorbeeld: jongeren hebben er baat bij om te leren hoe ze weerstand moeten bieden aan partners die hen iets willen laten doen wat ze zelf niet wensen, zoals het hebben van seks, alcohol drinken, het toetreden tot een bende, iemand anders pijn doen. In zulke omstandigheden kunnen jongeren voor zichzelf opkomen en voor hun waardigheid en rechten, en ook weerstand bieden aan dingen die ze niet willen of aan zaken die slecht zijn voor henzelf of anderen.

Assertieve, agressieve en passieve vormen van communicatie zijn soms cultureel en religieus bepaald. Schrijf, voordat de sessie begint, de algemene definities van deze communicatievormen op een groot blad papier of op een bord:

- Passieve communicatie: het niet uitdrukken van je eigen gevoelens of niets zeggen.
- Agressieve communicatie: Het vragen wat je wil of het zeggen hoe je je voelt op een bedreigende, sarcastische of vernederende manier.
- Assertieve communicatie: Het vragen wat je wil of het zeggen hoe je je voelt op een eerlijke en respectvolle manier, waardoor de veiligheid, waardigheid of welzijn van anderen niet in het gedrang komt.

Schrijf ook de volgende vijf vragen op papier, om in kleine groep te gebruiken:

- Hoe zal Kai zich voelen nadat hij heeft geantwoord zoals jij voorstelde?
- Hoe zullen de anderen zich voelen nadat Kai heeft geantwoord zoals jij zei?
- Wat is het slechtst mogelijke resultaat?
- Wat is het best mogelijke resultaat?
- Wat zou Kai nog hebben kunnen doen?

Werkwijze

1. Vertel de groep dat de activiteit gaat over communicatie en actie, dat wanneer mensen getuige zijn van discriminatie of geweld, ze vaak reageren op één van de drie manieren (passief, assertief of agressief).

Vraag aan de deelnemers om elke vorm van communicatie te definiëren zonder hen op voorhand de definities te laten zien.

2. Lees de deelnemers een situatie voor en vraag hen om na te denken hoe zij zouden reageren als deze situatie met henzelf zou gebeuren.

3. Lees het volgende scenario luidop voor:

Kai is een redelijk nieuwe student die nog maar enkele maanden aanwezig is op zijn nieuwe school. Toch heeft hij in die korte tijd al enkele vrienden gemaakt, voornamelijk een meisje dat Tamara heet. Vandaag werd Tamara 'geout' door haar eigen zus. Tamara's zus zit een graad hoger dan Tamara en Kai, en heeft aan iedereen verteld dat haar zus lesbisch is. Tamara is helemaal overstuurd. Mensen doen erg vijandig tegen haar in de gang. Ze stapt naar haar goede vriend Kai voor steun. Ze vertelt aan Kai dat ze wil weten of Kai haar nog leuk vindt en of hij nog steeds haar vriend wil zijn. Andere jongeren stoppen en omcirkelen Tamara en Kai; ze vragen Kai om Tamara te laten vallen. Ze schelden haar uit en pesten haar.

4. Vraag aan elke deelnemer om in stilte enkele zinnen te schrijven over wat Kai zou moeten doen. Geef hen hiervoor ongeveer 3 minuten de tijd. Verdeel daarna de grote groep in drie kleine deelgroepjes, gebaseerd op de volgende criteria:

- Groep 1: Al de deelnemers die vinden dat Kai passief moet blijven (bv: blijven staan en niets zeggen).
- Groep 2: Al de deelnemers die vinden dat Kai agressief zou moeten reageren (bv: agressief beginnen roepen tegen de omringende jeugd).
- Groep 3: Al de deelnemers die vinden dat Kai assertief zou moeten reageren (bv: zich kalm uitdrukken, zijn steun uitdrukken voor Tamara en vertellen over homofobie en hoe dit mensen pijn kan doen)

5. Wanneer drie groepen gevormd zijn kun je de vragen die je hebt voorbereid laten zien. Vraag aan elke groep om de vragen te beantwoorden en op papier op te schrijven. Wanneer een deelnemer een groep op zichzelf vormt, vergezel deze persoon dan en bespreek samen de antwoorden.

6. Sta elke groep 5 tot 10 minuten toe om te discussiëren. Vraag daarna om terug één grote groep te vormen. Vraag aan elke groep om de antwoorden te delen met de hele groep. Markeer de grote punten op de flip-over onder de juiste categorie (assertief, agressief of passief).

Noot: als de groep sommige punten niet heeft aangehaald, assisteer ze dan door de volgende punten aan te reiken:

- Passief antwoord: Dit betekent het niet uitdrukken van je eigen gevoelens, of ze zo zwak uitdrukken dat niemand ze opmerkt. Als Kai zich passief gedraagt (zoals blijven staan en niets zeggen), zal Kai zich waarschijnlijk bij iedereen erg boos voelen. Een passieve reactie is vaak niet in je eigen belang omdat het anderen toelaat om je eigen rechten en die van anderen te schaden. Toch zijn er momenten waar een passieve reactie de meest aangeraden vorm van communicatie is (zoals wanneer de andere persoon een wapen heeft of dronken is). Het is belangrijk om in te schatten wanneer een situatie als gevaarlijk wordt beschouwd en het beter is om een reactie te kiezen waar jij en anderen veilig zijn.

- Agressief antwoord: dit betekent aanvallend vragen wat je wil en je gevoelens uitdrukken op een bedreigende, sarcastische of vernederende manier. Als Kai de anderen uitscheldt of hen bedreigt, zal dit waarschijnlijk niet het gewenste effect hebben (namelijk: meer begrip en steun voor Tamara) en zou de situatie kunnen escaleren tot geweld. Een agressieve reactie is vaak niet in je beste belang omdat het vaak leidt tot vijandigheid en het conflict kan verergeren.

- Assertief antwoord: Dit betekent dat je vertelt wat je wil of je gevoelens uitdrukt op een respectvolle en eerlijke manier, waardoor anderen geen schade lopen in hun waardigheid, veiligheid of welzijn en waardoor de andere persoon zich niet ongerespecteerd voelt. Als Kai zegt: "Tamara is mijn vriendin. Ze is dezelfde persoon die ze was voordat we wisten dat ze lesbisch is. Ze verdient onze vriendschap en steun omdat ze een geweldige vriendin en een goed persoon is. Mensen haten op grond van hun seksuele geaardheid heeft geen enkel punt. Het is geen keuze, net zoals onze kleur van ogen of onze afkomst. Vraag mij niet om me van mijn vriendin af te keren." Dit is geen onrespectvolle uitspraak. Het is een weergave van de feiten. Kai kan trots zijn voor het opkomen voor een vriend en voor wat juist is.

Andere jongeren kunnen ook hun steun voor Tamara betuigen en voor het gelijk behandelen van iedereen. Maar ook als ze dit niet doen, heeft Kai toch duidelijk gemaakt wat eerlijk is, heeft hij een direct verzoek verkondigd en kan hij zich veilig en zeker voelen.

7. Lees het verhaal opnieuw, maar voeg het stuk toe dat je hieronder terugvindt. Doe de oefening opnieuw. Antwoorden de deelnemers anders als daarvoor?

Kai weet niet goed wat hij moet doen want Kai is van Aziatische afkomst en komt van een cultuur die hem leert dat homoseksualiteit onnatuurlijk is. Wat zou Kai moeten doen?

Richtvragen

Wat zijn manieren dat iemand zich uitdrukt zonder direct agressief of assertief over te komen? (Mogelijke antwoorden kunnen zijn: sarcastische antwoorden geven, lichaamstaal gebruiken waaruit je afschuw en frustratie blijkt, omstaanders vertellen hoe iemand zich voelt, maar luid genoeg zodat je de menigte overschreeuwt). Zulke houdingen noemen we passief-agressieve houdingen. Dit betekent dat je een agressief antwoord biedt op een manier die een onmiddellijk conflict reduceert. Een passief-agressief antwoord valt niet in je beste voordeel. Het zal leiden tot een falen van wat je wil, omdat je je niet rechtstreeks richt tot betrokken individuele personen. Het kan de wrok die deze mensen hebben, verhogen en het kan leiden tot conflicten wanneer de anderen jouw commentaar horen.

- Kun je situaties bedenken waar passieve communicatie het beste is voor jou of voor je vriend, ook al kan er niet aan je behoeften worden voldaan?

- Heb je ooit al eens in een situatie gezeten waarin je agressief reageerde? Wat was de uitkomst? Hoe zou de situatie gelopen zijn als je had gekozen voor een assertieve reactie?

- Heb je ooit al eens in een situatie gezeten waar je assertief reageerde? Wat was de uitkomst? Hoe zou het gelopen zijn als je had gekozen voor een passieve reactie? Of een agressieve?

- Hoe voelde je je toen je opkwam voor jezelf of voor een vriend? Hoe voelde je je toen je in je opzet om op te komen voor jezelf of voor een vriend faalde?
- Maak je momenteel een situatie mee waar je assertief zou moeten reageren maar dit nog niet hebt gedaan? Wat zal je gaan doen?

7. Voice OUT Campagne

Bron: Gebaseerd op 'Media Relate' English en Media Centre. Aangepast door çavaria.

Doelstellingen

Deelnemers ideeën aanreiken om zelf een campagne op te zetten.

Brainstormen over hun eigen Voice OUT campagne.

Duur: 60 minuten

Materialen

Computer en internettoegang

Instructies

1. Toon goede voorbeelden van campagnes tegen homofobie (je vindt deze terug op het Voice OUT Youtube kanaal).
2. Laat deelnemers in groepjes van 10 (de twee partijen) nadenken over hun eigen campagne. Laat hen dit doen aan de hand van volgende stappen.
 - Stap 1: Kies je hoofdthema: Wil je een campagne oprichten tegen homofobie, transfobie, seksualiteit, vrijheid van expressie of mensenrechten?
 - Stap 2: Zoek het algemene doel in je campagne: Wat probeer je te bereiken? Wat wil je duidelijk maken? Zoek één idee dat je hoofddoel wordt in alle producten van je campagne. Bekijk of je een slogan kan bedenken dat dit duidelijk maakt.
 - Stap 3: Kies je kernboodschap(pen): een kernboodschap is de belangrijkste informatie die je met je publiek deelt. Maak een lijst van drie of vier essentiële feiten, ideeën of problemen die je in je campagne opneemt en noteer deze.
 - Stap 4: Leun aan bij je doelgroep: Wie is jouw doelgroep? Hoe kan je ze bereiken? Hier kom je ter zake en beslis je hoe je het publiek in jouw ideeën geïnteresseerd krijgt. Humor, drama, speciale effecten, animatie, cartoons, gebruiken van beroemdheden of leuke muziek. De mogelijkheden zijn eindeloos.
 - Stap 5: Zoek een goede strategie: Welke activiteiten kun je op school doen? Waar kunnen de filmpjes over gaan? Bv: interviews, actiedag, protestactie, post-it oorlog, een feestje, een kunstproject.

Type 5 – MENSENRECHTEN EDUCATIE

1. Mensenrechten collage	Level 1
2. LHBT rechten nieuwsflits	Level 2
3. Maak een regering	Level 2
4. Je eigen eiland	Level 2
5. Niet Meer, Niet Minder	Level 3
6. R.E.S.P.E.C.T.	Level 3
7. Het recht op onderwijs	Level 3

1. Mensenrechten collage

Bron: Gebaseerd op het “Draw the word” spel , uit “Compass. A manual on human rights education with young people”.

Doelstellingen

De deelnemers hebben kennis van de UVRM (Universele Verklaring van de Rechten van de Mens).

Deelnemers het creatief denken laten ontwikkelen en zich bewust laten worden van hoe beelden gebruikt worden. Ze hebben ook aan teambuilding gedaan.

Er is solidariteit en respect voor diversiteit bevorderd.

Ideaal als inleiding op Mensenrechten educatie.

Duur: 30 minuten

Materialen

Een muurkaart die de artikelen van de UVRM laat zien (zie hieronder);

Een groot vel papier of flip-over en een markeerstift om de scores bij te houden;

Vellen papier (A4) en pennen voor de groepstekeningen, één vel per team per ronde van het spel;

Plakband of punaises om de tekeningen op te hangen.

Instructies

Vraag de deelnemers om kleine groepen van vier of vijf mensen te vormen en een naam voor hun team te kiezen. Leg uit dat ze tijdens de activiteit in teams zullen werken. Geef iedere persoon in elk team een artikel van de UVRM om te tekenen. De anderen in het team moeten raden welk recht het is. Het team dat het juist heeft, scoort een punt. Het team met de meeste punten aan het einde, wint.

Vraag ieder team met een paar vellen papier en een pen ergens in de ruimte te gaan zitten. De teams moeten verspreid zitten zodat ze elkaar niet kunnen afluisteren. Roep van ieder team iemand bij je en geef hem één van de rechten op je lijst, bijvoorbeeld “vrijwaring van foltering” of “het recht tot leven”.

Vraag ze om naar hun groep terug te keren en een tekening te maken om het recht te verduidelijken, terwijl hun teamgenoten proberen te raden welk recht het is. Ze mogen alleen tekeningen maken, er mogen geen getallen of woorden worden gebruikt. Het is niet toegestaan om te spreken tenzij om het juiste antwoord te bevestigen. De rest van het team mag alleen raden, zij mogen geen vragen stellen. Vraag na iedere ronde alle tekenaars om op hun tekening te schrijven wat het recht was, of zij het hebben afgemaakt of niet en om het papier aan de kant te schuiven.

Doe een tweede ronde; benoem nieuwe mensen tot tekenaars en geef ze een verschillend recht. Doe 5 of 6 rondes. Iedere ronde tekent iemand anders. Probeer ervoor te zorgen dat iedereen de gelegenheid heeft gehad om tenminste één keer te tekenen. Vraag de groepen aan het einde om hun tekeningen op te hangen zodat de verschillende interpretaties en beelden van de verschillende rechten vergeleken en besproken kunnen worden.

Nabespreking en evaluatie

- Vraag hoe het was om de activiteit te doen en ga dan verder met de bespreking wat de deelnemers weten over mensenrechten.
- Was het makkelijker of moeilijker dan verwacht om de mensenrechten te tekenen?
- Op welke manier kozen de deelnemers hoe ze een bepaald recht zouden tekenen? Waar kwamen hun beelden vandaan?
- Hoe verhouden de verschillende beelden van ieder recht zich tot elkaar? Hoeveel verschillende manieren zijn er om hetzelfde concept te tekenen en uit te leggen?
- Vraag, nadat alle plaatjes beoordeeld zijn, hoeveel – of hoe weinig – de deelnemers hebben ontdekt over wat zij over mensenrechten wisten.
- Denken de deelnemers dat mensenrechten enige relevantie hebben voor hun eigen leven? Welke?

Tips voor begeleiders

Lees, voordat je deze activiteit doet, de UVRM (zie hieronder) door om bekend te raken met wat er bedoeld wordt met mensenrechten. Bijvoorbeeld, dat ze internationaal gewaarborgd zijn, wettig beschermd, gericht op de waardigheid van het menselijke wezen, zowel individuen als groepen beschermen, niet afgenomen kunnen worden, gelijkwaardig en onafhankelijk en universeel zijn.

Je moet besluiten hoe je de muurkaart zal gebruiken. Als deelnemers weinig kennis over de UVRM hebben, wil je de kaart misschien liever vóór het begin van de activiteit gebruiken, zodat mensen aanwijzingen hebben wat ze zouden moeten raden. Als deelnemers meer kennis hebben, gebruik dan de kaart aan het einde om de discussie over rechten die niet getekend zijn, te stimuleren.

Wees ervan bewust dat deelnemers die zichzelf als slechte tekenaars beschouwen, kunnen denken dat dit te moeilijk voor is hen. Maak ze ervan bewust dat het geen kunstwerk hoeft te zijn en moedig iedereen aan om het te proberen. Laat ze elkaar verrassen.

Gebruik de korte versie van de UVRM om de rechten te laten tekenen. Enkele suggesties: het recht op leven, vrijwaring van foltering, het recht op een eerlijk rechtsproces, vrijheid van discriminatie, het recht op privacy, het recht op onderwijs, vrijheid van slavernij, vrijheid van vereniging, vrijheid van meningsuiting, het recht op nationaliteit, vrijheid van denken en religie, het stemrecht, het recht op werk, het recht op gezondheid, het recht op eigendom, het recht tot huwen en een familie te vinden en het recht om te kiezen wie te huwen.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

Kopieer volgende kaartjes:

Artikel 1 We zijn allemaal vrij en gelijkwaardig	Artikel 2 Discrimineer niet	Artikel 3 Het recht op leven
Artikel 4 Vrijheid van slavernij	Artikel 5 Geen foltering of kwelling	Artikel 6 Het recht om als persoon beschouwd te worden voor de wet
Artikel 7 We zijn allemaal beschermd door de wet	Artikel 8 Eerlijke behandeling door eerlijke rechtbanken	Artikel 9 Geen oneerlijk gevangenschap
Artikel 10 Het recht op een proces	Artikel 11 Onschuldig, tenzij schuldig bewezen	Artikel 12 Het recht op privacy
Artikel 13 Vrijheid van reizen in en uit ieder land	Artikel 14 Het recht op asiel	Artikel 15 Het recht op een nationaliteit
Artikel 16 Het recht op huwelijk en familie	Artikel 17 Recht op dingen die van jou zijn	Artikel 18 Vrijheid van gedachte en geloof
Artikel 19 Vrij te zeggen wat je wil	Artikel 20 Ontmoet mensen waar je wil	Artikel 21 Het recht op democratie
Artikel 22 Het recht op sociale zekerheid	Artikel 23 Het recht van de werknemer	Artikel 24 Het recht te rusten van het werk en te ontspannen
Artikel 25 Het recht op een goede levensstandaard	Artikel 26 Het recht op onderwijs	Artikel 27 Cultuur en auteursrecht
Artikel 28 Een vrije en eerlijke wereld	Artikel 29 Plicht om rechten en vrijheden van anderen te beschermen	Artikel 30 Niemand kan deze rechten en vrijheden van ons afnemen

2. LHBT Rechten Nieuwsflits

Bron: Gebaseerd op “Bank vooruit! Op naar een holebivriendelijke school” (Çavaria, België)

Materialen

ILGA wereldkaart met LHBT rechten: te downloaden op www.ilga.org (directe link:

www.ilga.org/Statehomophobia/ILGA_map_2009_A2.pdf);

Laptop en projector;

Toegang tot internet;

Kaarten met landen en kaarten met rechten (zie hieronder);

Voor de video opdracht (optioneel): video camera, afspelapparatuur (TV of laptop), kabels.

Duur: 90 minuten

Doelstellingen

Inzicht verwerven in de wetgeving rondom LHBT mensen op internationaal niveau.

Presentaties leren voorbereiden en presenteren.

Instructies

Voordat je de wereldkaart met LHBT rechten laat zien, kan je de deelnemers laten raden waar:

- Mensen van hetzelfde geslacht kunnen trouwen;
- Mensen van hetzelfde geslacht kinderen kunnen adopteren;
- Mensen van hetzelfde geslacht die een relatie met elkaar hebben, daarvoor gestraft kunnen worden;
- Mensen hun geslacht op officiële documenten kunnen veranderen;
- Mensen die homoseksueel of lesbisch zijn, in het leger kunnen dienen;
- De doodstraf staat op homoseksualiteit.

1. Projecteer de wereldkaart met LHBT rechten op een groot scherm of een witte muur en geef informatie over de kleurcodes. Deelnemers zullen verrast zijn als zij de kaart zien. Geef de deelnemers tijd om naar de kaart te kijken en stel de volgende vragen:

- Wat trekt je aandacht als je naar de kaart kijkt?
- Hoeveel landen voeren de doodstraf voor LHBT mensen? Denk je dat dat er veel zijn?
- In hoeveel landen kunnen twee mensen van hetzelfde geslacht trouwen? Denk je dat dat er veel zijn? Zijn er alternatieven voor het huwelijk?

• Als LHBT personen in een bepaald land kunnen trouwen, betekent dit dan dat zij volledig geaccepteerd zijn?

2. Leg aan de deelnemers uit dat LHBT rechten mensenrechten zijn. Verspreid de eenvoudige versie van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. (U kunt de vereenvoudigde versie terugvinden in de voorgaande oefening: Mensenrechten collage).

3. Opdracht voor de deelnemers:

Verdeel de deelnemers in groepen van 2 of 4. Iedere groep neemt twee kaartjes (een landkaart en een themakaart). Op de eerste kaart lezen ze de naam van een land. Ze moeten op de wereldkaart (die geprojecteerd is) uitzoeken wat de situatie van LHBT rechten in dat land is. De tweede kaart laat een mensenrechtenthema zien. De deelnemers moeten opzoeken wat dat thema inhoudt. Ze kunnen naar voorbeelden van landen zoeken, naar plaatjes of mogelijke posters die van toepassing zijn op het thema. Voor beide opdrachten kunnen ze informatie zoeken op www.amnestyinternational.net.

Daarna moeten zij een video opnemen van maximaal 5 minuten die gaat over de situatie van mensenrechten in het land dat zij op hun kaarten hebben. Dit doen ze in de vorm van een nieuwsitem.

Rollen voor de video: nieuwslezer, verslaglegger, directeur, cameraman.

Alternatief: in plaats van een video kan u de deelnemers een presentatie laten maken.

Geef ze één uur om voor te bereiden en de video te maken.

Bekijk achteraf de video en spreek met elkaar over wat zij in het proces hebben geleerd.

Kaarten om te kopiëren:

Landen:

België	Marokko	Indië
Spanje	Burundi	Singapore
Polen	Zuid-Afrika	Canada
Letland	Iran	Californië (VS)
Mexico	Venezuela	Jamaica
Nieuw-Zeeland		

Thema's:

Armoede	Asiel en migratie	Bedrijfsleven
Doodstraf	Foltering	Mensenrechtenactivisme
Terreurbestrijding	Geweld tegen vrouwen	Wapenhandel

3. Maak een regering

Bron: Terrance Higgin's Trust 2009 resource "Out in School" geraadpleegd op 30/07/2012

Doelstellingen

De deelnemers hebben een overzicht kunnen krijgen van de wereldbevolking.

De focus van de les is gelijke kansen en het vermijden van onderdrukking.

Duur: 60 minuten

Materialen

Pen en papier

Instructies

Leg de deelnemers uit dat de les gericht is op gelijke kansen en het vermijden van onderdrukking. Laat de deelnemers de website zien of vraag ze om die op te zoeken: <http://www.life-cycles-destiny.com/for/100people.htm>

De op deze pagina genoemde cijfers zijn overigens schattingen, geen bewezen feiten.

1. Leg aan de groep uit dat er 6 miljard mensen op de planeet leven. Volgens de informatie op deze website zou de samenstelling van de wereld, wanneer dat getal door slechts 100 vertegenwoordigd zou worden, als volgt zijn:

57 Aziaten	21 Europeanen	14 van het Westelijke halfrond, zowel Noord als Zuid
8 Afrikanen	52 zouden vrouw zijn	48 zouden man zijn
70 zouden niet blank zijn	30 zouden blank zijn	70 zouden niet-christen zijn
30 zouden christen zijn	89 zouden heteroseksueel zijn	11 zouden homoseksueel zijn
6 mensen zouden 59% van de totale wereldrijksdom bezitten en alle 6 zouden afkomstig zijn uit de Verenigde Staten	80 zouden leven in slechte woon-omstandigheden	70 zouden niet kunnen lezen
50 zouden ondervoed zijn	1 zou bijna dood zijn	1 zou bijna geboren worden

1 zou een universitaire opleiding hebben	1 zou een computer bezitten	
--	-----------------------------	--

- Vraag hoeveel cijfers boven de 50% liggen. Wijs erop dat dit de enige meerderheden zijn.
- Zijn deelnemers verrast om te zien dat enkele groepen in de minderheid zijn?
- Wat zeggen deze cijfers ons over de verdeling van welvaart?

Het kan noodzakelijk zijn om er enige tijd voor te nemen om dit en het belang van campagnes als “Maak armoede tot geschiedenis” te bespreken.

2. Herinner deelnemers eraan dat de focus van de les is: gelijke kansen en het tegengaan van onderdrukking.

Verdeel de klas in groepen van ongeveer vier mensen. Iedere groep is de denkbeeldige regering van een denkbeeldig eiland waar 100 mensen zijn aangespoeld na een schipbreuk.

Zij negeren de cijfers met betrekking tot de verdeling van welvaart en veronderstellen dat de welvaart die er is, gelijkmatig onder de 100 verdeeld wordt. Vraag ze om zich te richten op de cijfers die vet gedrukt zijn. Deze cijfers vertegenwoordigen de precieze opmaak van de nieuwe bevolking van het eiland. Iedere “regering” moet acht wetten opmaken om discriminatie te vermijden en mensenrechten en gelijkheid van kansen voor alle inwoners van het eiland te garanderen. Ze moeten de volgende termen in sommige of al hun wetten opnemen: ras, etniciteit, religie, werk, seksuele oriëntatie, gender, gezondheid, educatie, onderdak. Iedere groep heeft een schrijver nodig en iemand die aan de klas rapporteert. Controleer de groepen op het moment dat zij aan de opdracht werken en herinner ze aan de tijd. In termen van beoordeling is het proces belangrijker dan de uitkomst. Iedere groep moet de wetten die ze hebben gemaakt, terugkoppelen.

Vraag de deelnemers om te reflecteren over wat ze hebben geleerd.

4. Je eigen eiland

Bron: Peter Dankmeijer, GALE, 2012. Geïnspireerd door onderzoek door Wilma Vollebergh, zie “De grenzen van de tolerantie”, in: Jeugd en Samenleving, mei 1995.

Doelstellingen

Deelnemers worden bewust van persoonlijke tolerantie en de houdingen naar immigratie toe.

Deelnemers verkennen het gedrag van persoonlijke tolerantie en het stellen van grenzen.

Duur: 60 minuten

Materialen

Pen en papier voor iedere deelnemer

Instructies

Introduceer de oefening door deelnemers te vertellen dat we gaan onderzoeken hoe je kunt omgaan met immigratie en bedreigingen van je eigen identiteit. Dit zijn de basisvaardigheden voor een democratische samenleving, maar zijn niet eenvoudig aan te leren. Vertel ze: “De oefening vraagt van je om je in te beelden dat je premier van je eigen land bent. Tijdens de oefening zal je geconfronteerd worden met bepaalde gebeurtenissen, schrijf je op wat je zou doen. (Als de groep problemen heeft met het opschrijven van dingen, kan je ze vragen om hun fantasieën te vertellen nadat de scènes zijn voorgelezen.) Na de oefening zullen we de verschillende besluiten die alle premiers hebben gemaakt, aan elkaar vertellen en bepalen wat het beste beleid was”.

Vraag de deelnemers om pen en papier gereed te houden en dan hun ogen even dicht te doen. Lees de volgende teksten voor en vraag ze na iedere scene hun ideeën op te schrijven of te vertellen.

Scene 1

“Een nieuw eiland is in de oceaan ontdekt. Het is er altijd mooi weer en er is genoeg eten en drinken. Het is er een paradijs. Je bent uitgenodigd om daarheen te gaan met een groep mensen die je zelf mag uitkiezen. Jij mag het eiland regeren. Je moet besluiten over hoe het eiland eruit zou moeten zien, hoe de burgers zich zouden moeten gedragen en hoe het eiland bestuurd moet worden. Denk na hoe je dit zou willen doen. Met welke groepen mensen zou je het eiland bevolken? Zijn dit mensen van je eigen achtergrond, religie, cultuur, sociale groep, zijn ze oud, jong, man, vrouw, homo, lesbienne? Waarom koos je deze mensen uit en niet anderen? Als je minderheden uitkoos, waarom dan? Zijn er conflicten? Wat voor soort conflicten? Hoe is de regering van het eiland? Is er criminaliteit? Hoe ga je daarmee om?”

Scene 2

“Je bent nu een paar jaar op het eiland. Er is een groep mensen die meer ruimte wil hebben voor hun eigen cultuur, die anders is dan de cultuur die je tot stand bracht toen je deze samenleving oprichtte. Misschien willen zij hun eigen kerken, moskeeën, parades of festivals. Ze willen een plaats hebben waar ze andere waarden en normen kunnen uitleven dan de meerderheid van de bevolking. Denk je dat zij deze kans zouden moeten krijgen?”

Scene 3

“Wij zijn nu al opnieuw verschillende jaren na de laatste gebeurtenis. Er zijn nu meer mensen van de andere cultuur. Zij hebben familie en vrienden uitgenodigd om ook te komen en op het eiland te verblijven, omdat het er zo mooi is. De groep komt vaak samen en ze blijven om meer ruimte en zichtbaarheid vragen. Nu vragen ze of ze een afzonderlijk deel van het eiland met eigen regels kunnen krijgen. Op dit deel van het eiland zullen hun taal, cultuur, religie en manier van leven de regel zijn en bezoekers moeten deze gebruiken en regels accepteren. Denk je dat zij zo'n ruimte voor zichzelf zouden moeten hebben?”

Scene 4

“Vele jaren zijn verstreken nadat je het eiland gekoloniseerd hebt. De nieuwe culturele groep heeft nog meer familie en vrienden uitgenodigd, hebben kinderen gekregen en velen zijn illegaal het land binnengekomen. In feite is deze groep nu in de meerderheid op het eiland. Als je een democratie zou hebben, zouden zij in het parlement nu beslissen dat hun culturele regels de nieuwe regels voor het hele eiland zouden zijn. Wat doe je? Als je geen democratische regering hebt en jij bent de dictator, wat doe je dan met de eis dat de meerderheid van de bevolking nu andere regels wil?”

Nabespreking en evaluatie

1. Deze oefening kan veel emotie en frustratie teweegbrengen. De nabespreking moet daarom eerst wat ruimte geven aan deze emoties. Vraag de deelnemers hoe zij zich voelen en waarom zij zich op deze manier voelen. Focus op hun gevoelens en begin niet aan (boze) evaluaties over het scenario. Bediscussieer niet of de nieuwe groep goed of fout is, maar wat de deelnemers voelen. Laat hun commentaar maar komen, stop ze niet wanneer ze over het scenario of de groepen praten, maar stel ze slechts vragen over hun gevoelens en stimuleer ze om over hun emoties te spreken door ze vragen te stellen over wat ze voelen. Wanneer de emoties een beetje hoog oplopen, sluit dan het eerste deel van de nabespreking af met de conclusie dat we het er over eens zijn dat het moeilijk is om te ervaren dat je droomsamenleving door anderen wordt afgepakt.

2. Bespreek daarna waarom er verschuivingen in emoties optraden door de verschillende scenario's en hoe verschillende mensen daarop reageerden. Welke beslissingen werden genomen en welke effecten hadden ze op jezelf en op anderen? Wat zouden de beste beslissingen zijn geweest voor het welzijn van iedereen op het eiland? Waarom? Hoe zouden we moeten omgaan met minderheden in de samenleving? Wat zijn de voordelen en nadelen van democratie en dictatuur? Wat zou het beste systeem zijn en wat zijn de richtlijnen om het systeem aan de behoeften van alle burgers aan te passen?

3. Sluit de discussie af door de meest belangrijke ervaringen en conclusies samen te vatten. Maak een onderscheid tussen leerervaringen op persoonlijk, sociaal en politiek vlak.

Als de groep geen leerervaringen kan formuleren over hoe zij persoonlijk, sociaal en politiek met verschillende groepen in de maatschappij zouden omgaan, concludeer dan, dat in een globaliserende samenleving gebeurtenissen en processen zoals deze niet vermeden kunnen worden, dat we moeten leren hoe we met ze omgaan en dat deze oefening heeft laten zien hoe moeilijk dat kan zijn. Democratie is voor ons allemaal een leven lang balanceren.

Tips voor de begeleiders

Deelnemers die een autoritaire opvoeding of omgeving gewend zijn zullen met deze oefening anders reageren dan liberale leerlingen. Deelnemers met een autoritaire achtergrond of opvatting, zullen vaak proberen te streven naar eenheid en minderheden vanaf het begin uitsluiten. Hun ideaal van nationale eenheid zal bedreigd worden door eisen voor zichtbare diversiteit en in latere scènes kan hun onderdrukking sterker worden. Afhankelijk van hun eigen gevoel van zekerheid kunnen zij in het proces bozer worden (wanneer zij onzeker zijn) of onbarmhartiger met minder emotie worden (wanneer zij zich zeker voelen). Liberale deelnemers zullen vaak in het begin proberen tolerant te zijn naar minderheden, maar wanneer de “anderen” de oorspronkelijke cultuur teveel bedreigen, met name in de laatste scene, zullen zij soms plotseling veranderen naar een bang en boos standpunt. Dit is wat we vaak zien in liberale groepen die onder druk komen te staan en in democratieën waar totalitaire krachten de macht door middel van een democratisch proces grijpen.

In de nabespreking is het belangrijk om dergelijke verschillen in reactie aan te wijzen en samen met de deelnemers te verkennen hoe met zulke verschillen om te gaan, zowel op persoonlijk emotioneel niveau als op sociaal en politiek niveau. Het is nuttig om duidelijk te maken dat in een globaliserende samenleving, processen als deze niet vermeden kunnen worden en dat we moeten leren hoe we hiermee omgaan. Diversiteit verwerpen, de vragen van minderheden negeren of juist alleen de wil van de meerderheid volgen, zal niet werken.

5. Niet Meer, Niet Minder

Bron: Gebaseerd op “The rules of the game” uit de toolkit “All different, all equal”, Directoraat van Youth and Sport, Council of Europe, 2de druk

Doelstellingen

Deelnemers bekend laten worden met de minderheden en meerderheden in de samenleving.

Deelnemers leren over de relatie tussen macht en gezag en leren een debat voeren over de regels in de samenleving.

Duur: 50 minuten

Materialen

Linten (of stickers of T-shirts) in twee kleuren, bijvoorbeeld groen en zwart;

Kranten, karton, scharen, plakband.

Instructies

1. Verdeel de linten willekeurig en vraag de deelnemers om ze om hun hoofd of arm te binden. Zorg ervoor dat iedereen in de groep er één heeft. Voor een groep van 20 deelnemers verdeelt u 13 groene en 7 zwarte linten.

2. Maak een lijst met regels (op een groot stuk papier), hang het papier op een zichtbare plek in de ruimte. Leg uit dat de regels zonder uitzondering nageleefd moeten worden.

Deelnemers met een **zwart** lint:

- Mogen niet op een stoel zitten;
- Mogen niet met elkaar praten;
- Mogen niet met de deelnemers met de groene linten praten, behalve om een vraag te beantwoorden;
- Mogen zonder toestemming van deelnemers met groene linten geen materialen gebruiken;
- Moeten minstens 1,5 meter afstand tot elkaar houden;
- Mogen de stoelen niet verplaatsen.

Deelnemers met een **groen** lint:

- Mogen de deelnemers met een zwart lint vertellen wat ze moeten doen;
- Mogen alle materialen die ze nodig hebben, gebruiken;
- Mogen drinken en eten tijdens de oefening;
- Mogen de stoelen niet verplaatsen.

3. Plaats twee stoelen op 2 meter afstand voor de groene groep. Voor de zwarte groep plaatst u twee stoelen op 3 meter afstand. Iedere groep moet tussen de 2 stoelen binnen de kortst mogelijke tijd een brug bouwen met de gegeven materialen. De brug mag de grond niet raken en aan het einde van de oefening wordt de kracht van de brug getest door er een boek op te plaatsen. De groene groep krijgt goede en sterke materialen (scharen, plakband, karton, folders, wat ze ook maar kunnen gebruiken dat in het klaslokaal ligt...). De zwarte groep krijgt alleen een krant en een kleine rol plakband.

4. Geef de deelnemers 20 minuten om hun opdracht af te maken en om ervoor te zorgen dat ze de regels volgen. Wees strikt. Als begeleider bent u de enige waarnemer en agent. Normaal gesproken zal de groene groep de eerste zijn die de opdracht succesvol afrondt. (Als dat niet het geval is, kunt u de opdracht na 20 minuten stopzetten en de groene groep sowieso als winnaars uitroepen.)

5. Zorg ervoor dat er genoeg tijd is voor de nabespreking. Begin met te vragen hoe de deelnemers zich tijdens het spel voelden en wat zij ervan hebben geleerd. Stel de volgende vragen:

- Hoe voelde het om “groen” of “zwart” te zijn?
- Wat was het beste/slechtste deel aan “groen” of “zwart” zijn?
- Probeerde iemand zijn lint te veranderen?
- Welke soorten van discriminatie uit het echte leven herken je?
- Behoor je in het echte leven tot een minderheid of een meerderheid? Welke?
- Zag je ooit iemand gediscrimineerd worden omdat hij of zij tot een minderheid behoort? Reageerde je?
- Werd je ooit publiekelijk gediscrimineerd omdat je tot een minderheid behoorde? Reageerde iemand anders? Wat deden mensen om jou heen? Of wat deden ze niet?
- Wie heeft de macht om regels te veranderen?
- Hoe democratisch is jouw school?

Tips voor begeleiders

Lees de regels nauwkeurig door om de controle over het spel houden.

Zorg ervoor dat je weet wie in de “groene” en “zwarte” groep zit. De samenstelling van de groepen is te manipuleren, maar laat dat de deelnemers niet weten.

Wees u ervan bewust dat deze activiteit sterke gevoelens en emoties kan losmaken. Zorg ervoor dat de deelnemers vóór de nabespreking uit hun rol gaan.

Variant:

Je kunt de deelnemers andere opdrachten geven.

6. R.E.S.P.E.C.T.

Bron: omgaan met taboes - EduDivers

Doelstellingen

De deelnemers hebben geleerd respect te omschrijven.

De deelnemers hebben geleerd wat een open gesprek inhoudt.

Met de deelnemers is een open gesprek gevoerd over respect, discriminatie en vooroordelen.

Duur: 60 minuten

Materialen

Geen

Instructies

Vertel de deelnemers dat deze oefening een groepsdiscussie is. Maak duidelijk dat je de discussie wilt voeren over je eigen mening én die van omgeving. Het is belangrijk dat iedereen zijn mening kan geven en dat het voor anderen mogelijk is om te reageren.

Open het gesprek met de volgende vragen:

- Wat is respect?
- Wat betekent respect voor jou?
- Kun je respect verliezen? Wat verlies je dan?
- Hoe kun je respect verkrijgen of verdienen?

Hierna kun je de discussie in de richting van vooroordelen brengen door de volgende vraag te stellen:

- Voor wie zou je geen respect hebben en waarom niet?

Probeer een groepsgebesprek over deze vraag te voeren. Hopelijk zullen zij inzien dat mensen wel of niet respect geven gebaseerd is op vooroordelen. Andere vragen kunnen zijn:

- Wat zijn vooroordelen? Vooroordelen zijn meningen die niet op feiten zijn gebaseerd. Meestal houdt het in dat je een groep mensen op dezelfde manier behandelt.

- Waarom hebben mensen vooroordelen?

Het is erg gemakkelijk om vooroordelen te hebben;

Het maakt de wereld overzichtelijker;

Je weet niets van elkaar;

Invloed van andere mensen;

Invloed van de media (televisie, radio, internet, tijdschriften, kranten);

Je zegt wat andere mensen zeggen/denken.

Hierna kun je proberen om de discussie om te buigen naar discriminatie. Hier proberen we de deelnemers hun ervaringen met discriminatie te laten vertellen. Je kunt de volgende vragen stellen:

- Hoe ga je met discriminatie om? Voel je je minder? Ben je boos? Maakt het je niet uit?
- Heeft discriminatie je er ooit van weerhouden om sommige activiteiten te doen?
- Doe je sommige dingen wel of niet uit angst voor discriminatie? Of omdat je gediscrimineerd bent?
- Kan je iets doen aan discriminatie? Wat?

Als de groep het onderwerp moeilijk vindt, kan je een paar vragen stellen die aanleiding geven tot concrete antwoorden (hierop doorvragen):

- Wat is discriminatie? *Mensen anders behandelen, pesten of erger, alleen maar omdat zij een ander ras, geslacht, religie of seksuele oriëntatie hebben of alleen maar omdat zij er anders uitzien.*
- Kan je verschillende dingen benoemen waarop mensen anderen discrimineren?
- Wat zijn de gevolgen van discriminatie?
- Waarom denk je dat mensen discrimineren?
- Kunnen vooroordelen ook discriminatie zijn?

Sluit de discussie af door de meest belangrijke dingen die tijdens de discussie gezegd zijn, te herhalen en alle deelnemers te bedanken.

7. Het recht op onderwijs

Bron: Peter Dankmeijer, GALE, 2012

Doelstellingen

Kennis hebben van het recht op onderwijs en de uitdagingen bij de uitvoering daarvan.

Bewustwording dat de mensenrechten weliswaar normen zijn die universeel zijn geformuleerd, maar dat de universaliteit van deze principes nog steeds betwist wordt, zelfs door landen die de verklaring hebben ondertekend.

Om te onderzoeken hoe je strategisch kunt pleiten voor bestrijding van homofobie in het onderwijs.

Deze oefening is geschikt om jongeren voor te bereiden op het maken van een eigen campagne tegen homofobie in school of om te gebruiken in een workshop waarin jongeren hiervoor een politiek advies formuleren.

Duur: 90 minuten

Materialen

Korte tekstfragmenten;

Een groot vel papier, flip-over en markeerstiften om aantekeningen te maken;

Plakpunten die worden geplakt op papier.

Instructies

Vertel de leerlingen dat deze oefening gaat over het recht op onderwijs. "Het recht op onderwijs zegt dat iedereen het recht heeft om naar school te gaan, om een veilige school te hebben en een relevante opleiding te hebben. Er is tussen landen echter nog veel discussie over of het dan echt de bedoeling is dat iedereen naar school moet gaan. In sommige landen denkt men dat vrouwen niet naar school moeten gaan of dat jongeren met een handicap niet naar school kunnen gaan (of in ieder geval niet naar een gewone school). En wat wordt onderwezen is specifiek per land en per cultuur. Sommige landen denken dat jonge mensen geen informatie zouden moeten krijgen over seksualiteit, of alleen moeten leren dat zij geen seks mogen hebben voor het huwelijk. Veel landen denken dat lessen over homodiscriminatie een bedreiging zijn voor een goede moraal. Er is veel discussie over dit alles. Ook in progressieve landen verschillen de meningen hierover. Moet voorlichting over homoseksualiteit verplicht zijn? Wie bepaalt de inhoud van de voorlichting? Moet homo als scheldwoord verboden worden?

Mag een religieuze school een homo/lesbische docent ontslaan of weigeren? Moet een school een leerling die van geslacht wil veranderen ondersteunen? En wie mag zulke dingen beslissen? De leraar, de school, het schoolbestuur, de regering, de Europese Unie, de Verenigde Naties, het Internationale Gerechtshof? Waar kan je jouw recht halen? Omdat de meningen daarover sterk verschillen, moet een campagne voor LHBT rechten slim aangepakt worden. Deze oefening helpt je om strategische keuzes te maken in zo'n campagne."

Verdeel de groep in 6 of 12 kleine subgroepen en geef elke groep één of twee van de 12 tekstfragmenten. De teksten zijn samengevat en qua taalgebruik aangepast aan jongeren. Vraag de groepen om de teksten te lezen en te bespreken:

Je vindt de teksten hier:

(http://www.lgbt-education.info/doc/exercises/The_Right_to_Education_texts_for_students.pdf)

1. Wat denkt elke leerling over de inhoud?
2. Wat is de relevantie van deze tekst voor jullie campagne, video of advies?
3. Wat wil jouw subgroep doen met deze informatie in de campagne, de video of het advies? Geef 1 of 2 suggesties, het mag ook "niks/niet relevant" zijn.
4. Wie gaat deze informatie en de suggestie in 2 minuten aan de hele groep presenteren?

Geef de groepen 10-15 minuten. Het helpt als de steekwoorden van de presentatie worden genoteerd op een flap.

Discussie:

Vraag alle groepen om hun informatie en suggesties te presenteren. Geef ruimte voor één of twee informatieve vragen, maar stel de discussie uit. Maak een kort overzicht op de flip-over, bijvoorbeeld in twee kolommen: informatie en suggesties. Laat wat ruimte vrij achter de suggesties.

Vraag dan aan de deelnemers na te gaan welke van alle suggesties het beste passen in de campagne. In het ideale geval leidt deze discussie tot een consensus.

Als dit te moeilijk is door stevige verschillen van mening of omdat de deelnemers niet de vaardigheid hebben om deze discussie plenair te bespreken, geef dan elk deelnemer 6 plakpunten. Vraag hen om 3 punten te plakken achter de suggestie waarvan ze denken dat die het best in de campagne past, 2 achter de 2e beste en 1 achter de 3e beste suggestie. Tel de punten. De suggestie(s) die een meerderheid van de stemmen krijgen, worden meegenomen in de campagne.

Sluit de discussie af met het bespreken van ideeën over hoe deze suggestie(s) zullen worden geïntegreerd in de campagne of het advies. Als dit niet plenair lukt, dan kan eventueel de oefening herhaald worden in subgroepen en met een stemming.

Sluit af met te benadrukken dat het recht op onderwijs een betwist terrein is en dat de keuzes in deze oefening de kans zullen vergroten dat de campagne of het advies van de jongeren een impact hebben.

Type 6 – MEDIA EDUCATIE

1. Foto Analyse	Level 1
2. Reclame	Level 1
3. Kalender	Level 2
4. Een advertentie ontleed	Level 2
5. Coca Cola	Level 3
6. Verzameltocht	Level 3

1. Foto Analyse

Bron: www.tolerance.org geraadpleegd op 30/07/2012

Bewerkt door çavaria

Doelstellingen

De deelnemers helpen genderstereotype foto's en foto's die stereotypen tegengaan te analyseren;

Herkennen dat foto's sociaal geconstrueerde representaties zijn van de realiteit;

De denotatieve betekenis van foto's (de letterlijke betekenis) en de connotatieve betekenis (betekenis die geconstrueerd is via individuele en collectieve associaties) beschrijven;

De sfeer van een foto herkennen en bepalen op welke manier bepaalde elementen bijdragen tot het creëren van deze sfeer.

Duur: 30 minuten

Materialen

Voorbeeldfoto's (voorbeelden Politievrouw 1&2; Arbeidster 1&2);

Tijdschriften

Instructies

1. **Inleiding.** Voordat in de jaren '70 de vrouwenbeweging van start ging, waren genderstereotypen gangbaar zoals denkbeelden dat vrouwen meer emotioneel dan intelligent waren, dat vrouwen beter waren in opvoeden dan in andere soorten werk en dat schoonheid misschien wel hun belangrijkste kwaliteit was. Dankzij de vrouwenbeweging hebben deze stereotypen veel aan belang ingeboet. Vrouwen klimmen steeds vaker hoog op de professionele ladder, bekleden, net als mannen, belangrijke politieke functies, en doen veel andere dingen behalve of naast kinderen opvoeden.

Niettemin blijven sommige stereotypen hardnekkig bestaan. Sommige foto's beelden deze stereotypen uit, andere dagen ze uit.

2. Toon Foto 1 (de arbeidster of de politieagente). Vraag de deelnemers de vrouw op de foto te beschrijven. Hoe oud ziet ze eruit, welke kleren draagt ze, wat houdt ze vast, wat doet ze, welke gelaatsexpressie toont ze?

Laat hen de volgende vragen beantwoorden:

- Denk je dat deze vrouw een echte arbeidster/politievrouw is? Waarom (niet)?
- Welke dingen op de foto benadrukken de bekwaamheid van de vrouw?
- Welke dingen op de foto benadrukken de schoonheid van de vrouw?
- Welke dingen die je zou verwachten, ontbreken op de foto?
- Wat denk je over de vrouw op de foto in het algemeen? Waarom?
- Is deze foto respectvol voor vrouwen?

3. Toon Foto 2. (de andere versie van de arbeidster of de politieagente). Laat de deelnemers de foto beschrijven. Hoe oud ziet ze eruit, welke kleren draagt ze, wat houdt ze vast, wat doet ze, welke gelaatsexpressie toont ze? Laat hen dezelfde vragen beantwoorden als bij foto 1.

OPDRACHT: deel de deelnemers op in kleine groepjes en laat hen in tijdschriften op zoek gaan naar 3 stereotype foto's van vrouwen en 3 foto's die stereotypen doorbreken. Geef hen 15 minuten de tijd.

Laat hen de foto's voorstellen en uitleggen waarom ze al dan niet stereotiep zijn. Als ze niet 3 foto's kunnen vinden die stereotypen doorbreken, benadruk dan dat dit bewijst dat zulke (niet seksistische) beelden nog steeds niet genoeg in de media te vinden zijn.

2. Reclame

**Bron: Gebaseerd op het lesplan van www.intercomtrust.org.uk
Aangepast door çavaria**

Materialen

Laptop, internet, projector;

Voorbeelden van homoseksuele reclamespotjes. Deze vind je tussen de favorieten op onze Youtube pagina <http://www.youtube.com/NISOproject>;

Goede voorbeelden zijn : Heinz Deli Mayonaise, Ikea (Oostenrijk), McDonalds advertentie,...

Duur: 60 minuten

Doelstellingen

Begrijpen dat teksten in media gecodeerd zijn met beelden van seksualiteit die gewoonlijk heteroseksueel zijn.

Instructies

1. Toon de deelnemers de reclamefilmpjes.

Stel in grote groep de volgende vragen:

- De Heinz reclame werd geweerd omdat mensen klaagden dat het een 'homo' reclame was:
 - Is dit eerlijk?
 - Is dit een 'homofilmpje'?
- Viel je stereotypen in de reclame op? Welke?
- Veel beelden zijn heteroseksueel gecodeerd. Er zijn weinig beelden die homoseksualiteit weergeven. Kan je andere voorbeelden bedenken?
- Denk je dat homoseksualiteit representatief weergegeven wordt in de media als je bedenkt dat 8 tot 10 procent van de bevolking homoseksueel is?
- Waarom denk je dat niet meer beelden in de media homoseksualiteit weergeven?
- Zijn er andere groepen in de maatschappij die niet genoeg weergegeven worden?

2. In het tweede deel gaan we proberen enkele advertenties te maken die meer divers en niet heteronormatief zijn maar een breder spectrum aan mensen tonen, zo uiteenlopend en verschillend als mensen in de maatschappij ook echt zijn.

Verdeel de deelnemers in 4 groepen. Maak op een groot blad een snelle mindmap met ideeën. Laat de deelnemers het volgende bedenken:

- een product;
- een basis stelling of plot;
- een lijst met karakters/mensen/dingen die de advertentie zal bevatten;
- een dialoog.

Laat deelnemers hun ideeën voorstellen in een presentatie, of door het concept na te spelen.

3. Kalender

Bron: Gay Center Italië 2012

Doelstellingen

Het creëren van reclame producten door het verspreiden van sociale boodschappen.

Duur: 60 minuten

Materialen

Fototoestel

Instructies

Verdeel de studenten in twee of meer teams. Elk team maakt een kalender met 12 foto's. Laat hen een thema trekken waarover hun kalender zal gaan. Je kan deze voorbeelden gebruiken of je kan hen zelf een onderwerp laten kiezen, of je eigen ideeën toevoegen.

Onderwerpen:

Een verhaal in 12 beelden
Seksualiteit
Stereotypen
Vooroordelen
LHBT personen
Identiteit
Mensenrechten
Genderrollen
Een andere wereld

4. Een advertentie ontleed

Bron: www.mediaed.org geraadpleegd op 30/07/2012

Doelstellingen

De deelnemers kritisch te leren kijken naar advertenties (je maakt bij deze oefening gebruik van advertenties op papier maar je kan ook advertentiefilmpjes gebruiken, hiervoor ga je naar www.youtube.com/NISOproject. Je vindt de filmpjes tussen onze favorieten.)

De deelnemers leren dat er veel aspecten meespelen in het 'verkoop van het product'.

De deelnemers leren dat reclame een impact kan hebben op de manier waarop we naar genderrollen kijken in onze maatschappij.

Duur: 60 minuten

Materialen

Pen en papier.

Tijdschriften.

Kopieën van deze advertenties (optioneel).

Instructies

Verdeel de deelnemers in verschillende kleine groepjes. Laat de deelnemers een advertentie kiezen uit een tijdschrift of geef hen de vier advertenties die je hieronder vindt. Ze krijgen 20 minuten om volgens deze instructies een presentatie voor te bereiden.

1. Observeer

- Bedenk vijf adjectieven die de advertentie beschrijven.
- Bekijk de advertentie en evalueer de esthetische waarde
 - o Worden er mensen afgebeeld? Welk geslacht is vertegenwoordigd? Welk ras? Hoe zien de mensen eruit (jong, oud, stijlvol, etc.)? welke gelaatsuitdrukkingen hebben ze?
 - o Schat in welke camerahoek is gebruikt. Bevond de camera zich dichtbij of ver van het onderwerp vandaan. Bevond de camera zich boven, op ooghoogte van of onder het onderwerp?
 - o Beargumenteer welke belichting in de advertentie is gebruikt. Lijkt het natuurlijk of studiolicht?

o Als er tekst in de advertentie staat, hoe ziet deze eruit? Welk lettertype wordt gebruikt? Worden er meerdere lettertypes gebruikt? Hoe groot is de tekst? Welke kleur(en)? Wat staat er in de grote en de kleine tekst?

2. Bepaal het doel van de advertentie PURPOSE OF THE AD

Denk eraan dat het doel van advertenties steeds is: een product verkopen!

- Welk product wordt verkocht?
- Vind je het product aantrekkelijk? Waarom (niet)?
- Wie is het doelpubliek voor dit product? Kinderen? Tieners? Volwassenen? Ouderen?
- Welk gevoel of welke emoties probeert de advertentie met het product te verbinden? Werkt dit? Waarom of waarom niet?

3. Stel de veronderstellingen die de advertentie maakt en de boodschap die het communiceert, vast.

Mogelijk bevat de advertentie zelf niet meteen veronderstellingen, maar wel de boodschap die advertentie geeft.

- Welke veronderstelling heeft de advertentie over gender? (bv. vrouwen zijn slechte chauffeurs, mannen drinken graag bier, vrouwen staan in voor de zorg in het gezin, etc.)
- Zijn deze veronderstellingen realistisch? Waarom of waarom niet? Versterken deze veronderstellingen stereotypen over genderidentiteit of bevragen ze stereotypen?
- Welke veronderstellingen heeft de advertentie over klassen (bv. rijke mensen zijn gelukkig en zorgeloos, arme mensen zijn altijd op zoek naar gratis spullen, etc.)? Zijn deze veronderstellingen realistisch? Waarom of waarom niet? Versterken deze veronderstellingen stereotypen of bevragen ze stereotypen?

4. Mogelijke gevolgen van deze boodschappen

- Wat zijn enkele mogelijke gevolgen (op lange en op korte termijn)?
- Zorgen deze boodschappen voor onrealistische verwachtingen bij mensen? Waarom of waarom niet?
- Hoe gaan de boodschappen in deze advertentie sociale verandering tegen?
- Is deze advertentie sociaal verantwoordelijk? Hoe, of hoe niet? Wat houdt het in als een advertentie of bedrijf sociaal verantwoordelijk is?

5. Coca Cola

Bron: Sven Spreutels voor çavaria, 2012

Doelstellingen

Aandacht vestigen op homofobie (in het schoolsysteem).

Wijzen op de invloed van muziek en liedjesteksten bij jongeren.

Duur: 60 minuten

Materialen

Werkblad "open brief aan de Jamaicaanse samenleving" (in het Engels) >> (www.nisoproject.eu)

Instructies

1. Deel het werkblad "Open brief aan de Jamaicaanse samenleving" uit.
2. Stel de deelnemers de volgende vragen:
 - Ken je voorbeelden van liedjes(teksten) die een minderheidsgroep uitschelden?
 - Denk je dat liedjes mensen kunnen beïnvloeden? Kunnen artiesten dat?
 - Wat vind je van de reactie van het bedrijf Coca Cola?
 - Vind je dit een goede oplossing? Wat zou jij anders doen?
 - Denk je dat er een wereldwijde regelgeving zou moeten zijn over uitingen van haat in liedjesteksten?
3. Laat de deelnemers een advertentie voor een tijdschrift ontwerpen van een statement tegen homofobie. Verdeel hen hiervoor in kleine groepen. Laat hen eerst nadenken over de voordelen van LHBT zijn en de nadelen van hetero te zijn om hen op weg te helpen.

Variant:

Voer een debat over het al dan niet bannen van groepen die muziek maken met seksistische en homofobe liedjesteksten. De deelnemers spelen de volgende rollen:

- Ouders die tegen expliciet seksueel getinte liedjesteksten zijn;
- Baas van een platenbedrijf;
- Eigenaar van een muziekwinkel;
- Fans van de groepen (die de teksten grappig en tof vinden);
- Een groep studenten die het beu is om uitgescholden te worden met woorden die medestudenten gebruiken sinds de plaat is uitgekomen;
- Een DJ die weigert liedjes te spelen met seksistische en homofobe teksten;

- Lobbyisten die tegen censuur zijn, zij vinden dat muziekgroepen het recht hebben gehoord te worden, wat er ook in de teksten staat.

Informatie:

Mooie filmpjes of liedjesteksten met een LGBT invalshoek

Carly Rae Jespen - Call me maybe (*op het einde van het filmpje*)

Christina Aguilera - Beautiful (0:50min, 1:25min, 1:30min, 1:48min, 2:00min, 2:13min, 2:22 min, 2:40min in de clip) >> *het draait om een homokoppel en een transgender*

Zornik - Scared of yourself >> *de mannelijke zanger van deze groep is als vrouw gekleed. Als de videoclip vordert, zie je hem geleidelijk aan opnieuw een man worden.*

Pink - Dear Mr. President. Ze zingt: *And what kind of father might hate his own daughter if she were gay? (welke vader zou zijn eigen dochter haten als ze lesbisch was?)*

T.A.T.U. - All the things she said. Twee meisjes die zingen: *'Cause I'm feeling for her what she's feeling for me (Want ik voel voor haar wat zij voor mij voelt)*

Lady Gaga – Born this way. Ze zingt: *No matter gay, straight or bi. Lesbian, transgendered life. I'm on the right track baby, I was born to survive (Ben je homo, hetero of bi. Een lesbisch of transgender leven. Ik ben op de goede weg, ik ben geboren om te overleven)*

Sizzla – boom bye bye: *voorbeeld van een homofobe tekst.*

6. Verzameltocht

Bron: Break the norm - The living History Forum (RFSL Ungdom) (2009)

Materialen

Kopieën van de lijst mensen die gevonden kunnen worden (zie onderaan): één voor elke deelnemer;

Bord/flip-over;

Markeerstiften;

Pennen voor de deelnemers;

Kranten.

Duur: 40 minuten

Doelstellingen

Aantonen welke groepen mensen vertegenwoordigd worden in de media en op welke manier.

Een discussie uitlokken over wie opgenomen wordt in en uitgesloten wordt van onze media en waarom.

Instructies

De groep wordt voor de verzameltocht opgedeeld in kleinere groepen. Het doel is zoveel mogelijk mensen te vinden die op de lijst staan. Laat iedereen noteren hoe ze elke persoon gevonden hebben, zodat ze hierover nadien aan de groep verslag kunnen uitbrengen. Er zijn geen juiste of foute antwoorden. In sommige gevallen kunnen personen in de tekst of op beelden makkelijk gevonden worden, anderen kunnen gevonden worden door tussen de regels te lezen. Het doel is om over normen in de media te discussiëren, niet om de hoogste score te halen.

Werk in groepjes van drie, geef 15 minuten de tijd voor de verzameltocht.

Wanneer iedereen terug in de grote groep zit, maak dan een inventaris van de gevonden individuen. Hoeveel mensen vonden een vrouwelijk uitzierend(e) autochto(o)n(e) vrouw/meisje? Een persoon in een vrouwelijk lichaam die zich geen vrouw voelt? En zo verder. Schrijf het aantal gevonden personen op en herhaal dit hardop.

Vraag vervolgens welke criteria de deelnemers hebben gebruikt om de mensen te vinden. Wat was hun definitie van een 'autochtoon'? Van een 'buitenlander'? Een hetero? Zouden hetero's in werkelijk biseksueel kunnen zijn maar een partner van het andere geslacht hebben? Hoe omschrijf je 'mannelijkheid'? Laat verschillende meningen en oplossingen aan bod komen en moedig de groep aan om hardop na te denken over hun eigen percepties en moeilijkheden bij het onderbrengen van mensen in categorieën.

Denk vervolgens na over normen en rangordes. Stel vragen zoals:

- Welke mensen vond je het eerst? Waarom? Waren alle mensen in de lijst moeilijk te vinden?
- Welke mensen heb je niet gevonden? Vond je ze niet omdat de groep amper bestaat, omdat ze geen ruimte krijgen in de media of omdat ze gewoonweg niet zichtbaar zijn?
- Werden deze mensen geciteerd in artikels of waren ze alleen maar zichtbaar op foto's?

Indien nodig kan je de sessie samenvatten. Voorbeelden van samenvattende vragen:

Waarop zijn onze visuele oordelen gebaseerd? Welke (on)zichtbare criteria zijn er? Welke groepen staan het hoogst op de maatschappelijke ladder/hebben het meest aanzien? Verduidelijk wat 'hoog op de maatschappelijke ladder' betekent – bv. Aanzien worden als normaal, gehoord worden in debatten, hoge posities bekleden in bedrijven of in de politiek.

TIJD VOOR EEN VERZAMELTOCHT!

VIND:

Een zwarte man

Een huisvrouw

Een zwarte vrouw

Een jonge man (-18)

Een jonge vrouw (-18)

Een vrouwelijke vrouw die geen immigrante is

Iemand in een vrouwelijk lichaam die zich niet vrouwelijk voelt

Iemand die zowel kan doorgaan als man of als vrouw

Een mannelijke blanke man

Een mannelijke vrouw

Een persoon met een zichtbare handicap

Vijf hetero's

Een zwarte homoseksuele man

Een witte biseksuele vrouw

Een witte homo in een machtige functie

Iemand met een onzichtbare handicap

Een lesbienne die er buitenlands uitziet

Een blanke hetero die een hoge positie bekleedt in de maatschappij

Een blanke man die een lage positie bekleedt in de maatschappij

Een buitenlandse vrouw die een hoge positie bekleedt in de maatschappij

Een inheemse vrouw die een hoge positie bekleedt in de maatschappij

Type 7 – MULTIMEDIA VOOR BEGINNERS

1. Storyboard	Level 1
2. Foto verhaal	Level 1
3. Film tips	Level 2
4. Film geluid	Level 3

1. Storyboard

Bron: Sven Spreutels voor Çavaria 2012
Gay center Italië 2012

Doelstellingen

Het maken van een storyboard;
Weten wat een storyboard is;
Deelnemers attent maken op subtiele veranderingen;
Deelnemers laten inzien dat er vooroordelen bestaan over romantiek en huwelijksaanzoeken.

Duur: 60 minuten

Materialen

Papier en schrijfgerei;
Magazines;
Fotocamera (voor het maken van foto voor je eigen storyboard);
(4 glazen voor de variatie).

Instructies

1. Wat is een storyboard?

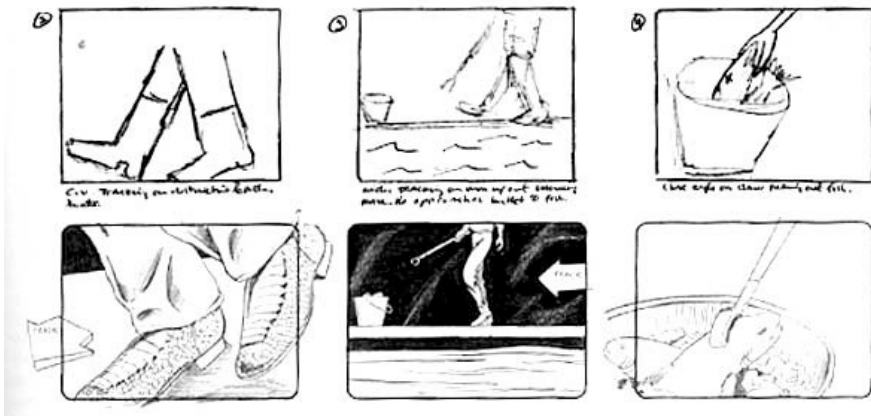
Van het moment dat er voor een film of animatie een concept of script geschreven is, is de volgende stap het maken van een storyboard. Een storyboard vertelt visueel het verhaal of animatie beeld per beeld, zoals een stripverhaal.

Jouw storyboard zal de volgende informatie moeten overbrengen:

- Welke personages zijn er en hoe bewegen deze zich?
- Wat zeggen de personages tegen elkaar (enkel als de personages praten)?
- Hoeveel tijd gaat er voorbij tussen het vorige fragment en het huidige fragment?
- Waar is de camera in dit fragment? Is het dichtbij of ver weg? Beweegt de camera?

2. Waarom een storyboard maken?

Het maken van een storyboard helpt je met het plannen van je film per shot. Je kunt veranderingen aanbrengen voordat je met filmen begint, in plaats van later van gedachten te veranderen. Je kunt aan de hand daarvan over je film praten en je kunt je storyboard aan andere mensen laten zien zodat zij op jouw ideeën feedback kunnen geven.

3. Hoe maak je een storyboard?

Meestal wordt een storyboard getekend met pen of potlood. Als je niet van tekenen houdt, kun je ook foto's maken, afbeeldingen uit magazines knippen of gebruik maken van een computer. Je tekeningen hoeven niet perfect te zijn, integendeel, je moet juist zo weinig mogelijk tijd spenderen aan het tekenen van elk fragment. Gebruik basis vormen, eenvoudige figuren en simpele achtergronden. Als je de verschillende fragmenten op afzonderlijke kaartjes tekent kun je ze steeds herschikken.

4. De taal van een storyboard

Close-up: een kleine afstand tussen de camera en het voorwerp.

Dissolve: een overgang tussen twee shots waarbij één shot geleidelijk aan verdwijnt en het tweede shot geleidelijk aan tevoorschijn komt.

Fade: een overgang van een shot naar volledig zwart, waarbij het beeld steeds donkerder wordt (fade out) of een volledig zwart shot dat geleidelijk aan een beeld vormt (fade in).

Jump cut: een snelle, schokkende overgang van het ene naar het andere beeld, of het verstoren van het tijdsverloop binnen een scene, of een abrupte overgang maken van de ene naar de andere scene.

Long shot: een grote afstand tussen camera en voorwerp, vaak gebruikt om een bredere setting weer te geven.

Pan: een stabiele, vage beweging van één punt in een scene naar een ander punt.

Tilt: het gebruik van een camera op een statief, de camera beweegt van boven naar onder om de actie te filmen.

Pov: Point of view: een shot dat gezien wordt vanuit het standpunt van een personage uit de scene.

Zoom: de cameralens die geleidelijk aan naar het voorwerp toe beweegt.

Hoge camera hoek: een camera standpunt dat van boven naar onder kijkt, waardoor het onderwerp klein, zwak of onbelangrijk oogt.

Level camera hoek: een camera perspectief dat gelijk staat met het onderwerp. Ook wel een neutraal shot genoemd.

Lage camera hoek: een camera hoek dat opkijkt naar het onderwerp. Het maakt het onderwerp belangrijk en groot.

Reactie shot: 1: een shot van iemand die uit het scherm kijkt. 2: het beeld van een persoon in een conversatie die luistert naar de andere persoon die spreekt.

5. Voorbeelden van een storyboard

Een eenvoudig storyboard met simpele figuren:

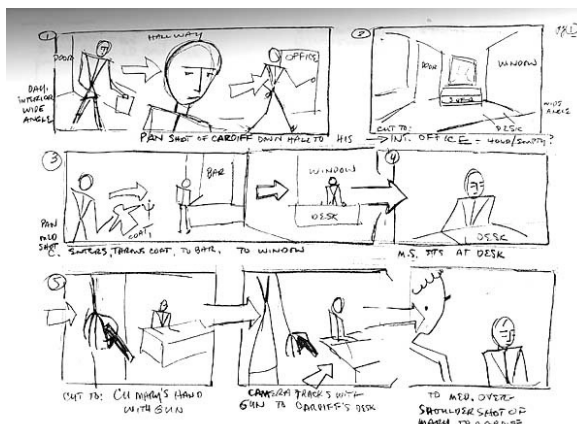

Figure 3-5. Various Mountain, office figure interpretation. Reprinted with permission.

Een storyboard voor een western film:

6. Maak je eigen storyboard

- Vorm groepjes van drie tot vijf deelnemers
- Laat ieder groepje een verhaaltje trekken dat je hieronder vindt.
- Geef hen genoeg tijd om een storyboard te maken.
- Laat elk groepje zijn storyboard presenteren. Elke groep heeft bijna hetzelfde verhaal, maar er zijn enkele subtiele veranderingen (telefoon-mobiel, de plaats waar het aanzoek gebeurt (in het restaurant – na het eten))

Hebben deze subtiele veranderingen invloed op de verschillende storyboards?

Verhaal 1: een man belt zijn vriendin op en vraagt haar mee te gaan naar een restaurant. In het restaurant, na het eten, gaat de man door zijn knieën en vraagt zijn vriendin ten huwelijk. Zij zegt: ja. Ze zoenen.
Verhaal 2: een vrouw belt haar vriend op om mee te gaan naar een restaurant. Na het eten gaat de vrouw door haar knieën en vraagt haar vriend ten huwelijk. Hij zegt: ja. Ze kussen.
Verhaal 3: een man sms't zijn vriend mee om mee te gaan naar een restaurant. In het restaurant, na het eten, gaat de man door zijn knieën en vraagt zijn vriend ten huwelijk. Hij zegt: ja. Ze kussen.
Verhaal 4: een man belt zijn vriendin op en vraagt haar mee uit. Op hun date gaat de man door zijn knieën en vraagt haar ten huwelijk. Zij zegt: ja. Ze zoenen.
Verhaal 5: een vrouw belt haar vriendin mobiel en vraagt haar mee naar een restaurant. In het restaurant, na het eten, gaat de vrouw door haar knieën en vraagt haar vriendin ten huwelijk. Ze zegt: ja. Ze kussen!

Variant:

Geef elke deelnemer 4 stukjes papier.

Op het eerste papier, schrijft iedere deelnemer de NAAM van een personage (verzonnen of bestaand).

Op het tweede papier, een ACTIE die een personage kan doen.

Op het derde papier, een PLAATS waar een scene kan plaatsvinden.

Op het vierde papier, een GENRE, bijvoorbeeld: "horror", "western"...

De deelnemers leggen het eerste papier in het eerste glas, het tweede papier in het tweede glas, enzovoort.

De begeleider verdeelt de grote groep in kleine teams. Elk team trekt een papiertje uit elke glas.

Met de vier verschillende elementen die ze hebben verzameld, creëren ze een scene of een reclame die gerelateerd is aan de gekozen papiertjes.

Richtvragen:

- Was het moeilijk om de verschillende papieren te combineren?
- Welke waren de gemakkelijkste om te combineren? Waarom?
- Wat vinden de andere groepjes van het resultaat? Wat zouden zij anders doen? Of zijn er dingen die zij ook zouden doen?
- Waren er verschillende meningen in de groep? Heeft er iemand andere verbanden gelegd dan anderen? Hoe zijn jullie tot een besluit gekomen?

2. Foto verhaal

Bron: Gay Center Italië 2012

Doelstellingen

Deelnemers creëren een reclame product dat de realisatie inhoudt van het selecteren uit een breed gamma van foto's met het oog op het eindproduct.

Duur: 45 minuten

Materialen

Camera
Kostuums en make-up
Magazines
Papier
Potloden

Instructies

In de vorige oefening (storyboard) vind je vijf verschillende verhalen terug. Op basis van deze verhalen kunnen de deelnemers, opgedeeld in groepjes, een fotoverhaal maken van ongeveer 7 foto's of tekeningen. Ze kunnen de foto's zelf maken door zich te verkleeden en op te maken of ze kunnen op zoek gaan naar afbeeldingen in verschillende magazines.

3. Film tips

Bron: <http://accad.osu.edu/womenandtech/Storyboard%20Resource/> geraadpleegd op 30/07/2012 - <http://www.cameratim.com/video-production/tips> geraadpleegd op 30/07/2012

Doelstellingen

Het leren werken met een camera;

Het aanleren van handige tips bij filmen;

Nadenken over verschillende handelingen tijdens het filmen;

Feedback leren geven.

Duur: 90 minuten

Materialen

De vijf verhalen die je kan vinden in de vorige oefening.

Een filmcamera.

Een TV/beamer -> iets waar je filmpjes kan op bekijken.

Instructies

Stap 1: Je kunt deze oefening rondom de vorige opbouwen. Als je besluit om dit te doen, laat je de deelnemers het verhaal dat ze hebben gekozen, filmen met behulp van het storyboard dat ze reeds hebben gemaakt. Als je met deze oefening start, heb je vijf verschillende verhalen in de vorige oefening. Laat elk groepje een verhaaltje trekken en laat ze dit rustig doorlezen. Daarna kunnen ze het verhaal verfilmen. Bekijk de verschillende filmpjes nadien en laat de andere deelnemers feedback geven op het filmpje.

Stap 2: Hieronder vind je verschillende filmtips terug. Licht ze aan de deelnemers toe.

1 Kom fysiek dicht bij het voorwerp

Ondanks dat je voor een shot kan inzoomen, zodat het lijkt alsof je dichterbij komt, is dat niet hetzelfde als dichterbij komen. Het visueel perspectief en het geluid zijn anders. De beelden en het geluid zijn beter als je dichterbij de persoon filmt.

Een ingezoomd shot is gevoeliger voor schokkende beelden dan een groothoekopname, en het is moeilijker om gefocust te zijn omdat alles uitvergroet is. In een ingezoomd beeld verlies je ook diepte (alleen zaken in de nabije omgeving blijven in beeld, de achtergrond kan bijvoorbeeld uit beeld verdwijnen). Maar dit kan ook een effect zijn dat je bewust wil bereiken.

De microfoon pikt vanuit alle richtingen geluid op, maar meestal aan de voorkant. Alles wat dichtbij de microfoon staat, zal gehoord worden (het geluid van de camera, de ademhaling van de cameraman, de wind, het verkeer) en hoe verder een geluidsbron zich bevindt van de microfoon, hoe stiller het wordt (de omgevingsgeluiden worden luider dan het geluid dat u daadwerkelijk wilt opnemen). Het is één van de inversiewetten, dat wanneer je de afstand verdubbelt, je nog maar een kwart van het geluid krijgt.

2 Filmscènes met behulp van meer dan één shot

Het is gewoonlijk het beste om voor een film meerdere shots te maken. Dit geeft verschillende perspectieven weer over wat er gezien moet worden (verschillende camerastandpunten, verschillende groottes, etc.), maar overdrijf hier niet in. Soms leveren veel snelle fragmenten een mooie scene op, maar soms is een lang shot iets natuurlijker om naar te kijken. Voorbeelden vind je terug bij kindertelevisie (ze lijken vaak gemaakt te zijn in een heel simpele stijl), en ook bij de goedkopere, oudere televisieshows (het kost minder om een langdurige twee-shot te doen van acteurs die praten, dan veel close-ups).

3 Film meer dan alleen je voorwerp

Iets anders dan alleen maar je voorwerp filmen vergroot het beeld en kun je gebruiken om te verbergen dat je iets wegnipt, zonder dat het teveel opvalt en waardoor het voor de kijker niet saai is. Maar wees er zeker van dat wat je wegnipt, daarvoor geschikt is, zodat het de scene niet onderbreekt (bv.: een show waarover gesproken wordt, de omgeving rondom de personages, de reacties van personages op wat andere personages doen, etc.), of de scene niet onduidelijk maakt (bv: verander niet van standpunt zodat iets wat van rechts naar links bewoog plotseling in tegengestelde richting beweegt, en film ook niet alles in close-up omdat de kijkers dan niets van de scene begrijpen).

4 Film vanaf dezelfde hoogte als je voorwerp

Wanneer je geen dramatisch effect wil bereiken, is het logischer om de camera op dezelfde hoogte te plaatsen als wat je wil filmen. Dit geeft een meer natuurlijke look aan je voorwerp (beeld je in dat je met mensen praat: als zij rechtstaan, sta je over het algemeen ook rechtop; wanneer ze gaan zitten, besluit je vaak om ook te gaan zitten; op deze manier is iedereen op hetzelfde niveau).

Om een dramatisch effect in een film te krijgen, moet je van verschillende hoogtes filmen. Denk maar aan 'naar iemand opkijken' en 'op iemand neerkijken'. De effecten in films zijn hetzelfde.

5 Gebruik een externe microfoon

Niet van toepassing voor elke camera

Als je niet dicht genoeg bij het voorwerp komt dat je wil filmen, of je bent in een luidruchtige omgeving, dan kun je gebruik maken van een externe microfoon.

Denk goed na over welke geluiden je wil opnemen. Als het maar één ding is, zet de microfoon dan zo dicht mogelijk bij het voorwerp. Als je ook nog wat omgevingsgeluid wil opnemen, zal je de microfoon wat terug moeten trekken.

Gebruik ook een hoofdtelefoon. Zo hoor je wat je aan het opnemen bent en ben je bereid om iets te zeggen als het fout loopt (de microfoon die niet goed werkt, batterijen die opraken, geluiden die het gesprek verstoren, etc.) Je kan veel tijd verspillen als je pas later ontdekt dat het geluid dat je hebt opgenomen totaal onbruikbaar blijkt te zijn.

6 Controleer de verlichting

Gebruik het licht zo goed mogelijk, of pas het voorwerp aan wanneer dat niet lukt. Het meeste van het licht wil je gebruiken om de voorgrond of het voorwerp dat je aan het filmen bent te verlichten, het liefst aan één zijde, de bovenkant (denk aan hoe de zon dingen verlicht wanneer het geen middag is). Als het licht zich bevindt achter het voorwerp dat je filmt, zoals wanneer je een persoon filmt met een raam achter hem, of als er een lichtbron vóór de persoon staat (zoals kaarsen en tafellampen op dezelfde hoogte), dan zal het te donker zijn. Verlichting gebruiken op de verkeerde plaatsen kan op vervelende plaatsen schaduwen veroorzaken.

Er zijn momenten dat het onmogelijk is om je aan het licht aan te passen (buitenshuis filmen). Op die momenten kun je het beste vanuit verschillende posities filmen, of gebruikmaken van reflectorborden om meer licht te creëren waar het nodig is.

Verschillende lichtbronnen mengen, is meestal een slecht idee. Daglicht is veel blauwer dan de meeste kunstmatige lichtbronnen. Studiolicht is over het algemeen rood-oranje vergeleken met daglicht. TL verlichting is vaak groenig, ondanks het bestaat uit een verscheidenheid van kleuren.

7 Gebruik een statief

Als je iets filmt dat een standvastig shot nodig heeft, gebruik dan een statief (of plaats de camera op een stabiel voorwerp). Het zorgt voor heel wat afleiding om naar een presentatie te kijken als de camera de hele tijd heen en weer gaat, alsof het tijdens een aardbeving gefilmd is.

Er bestaan kleine statieven die je gemakkelijk overal mee naartoe kan nemen, zelfs heel kleine statieven, ontworpen om op een tafel te plaatsen, zodat je een standvastig beeld hebt, maar je toch nog de camerahoek kan bepalen.

Gebruik een statief dat ontworpen is voor het gewicht van jouw camera. Het mag niet bewegen terwijl je de camera gebruikt, de sluiting moet sterk genoeg zijn om de camera op zijn plaats te houden. Sommige statieven laten je toe om subtiele pans en tilts te doen.

8 Bewerken en meedogenloos zijn tijdens het bewerken

Bewerken betekent het plaatsen van de beelden die je nodig hebt. Verwijder alles wat je niet nodig hebt (mislukte opnames, te lang wachten tot er iets gebeurt, saaie pauzes tussen twee dingen, etc.). Verwijder ook zaken die van geen belang zijn.

Let op: Je kan geen mislukkingen ongedaan maken, daar zit je aan vast. Slecht geluid is slecht geluid, een slecht beeld is een slecht beeld, etc. Wanneer je tijdens het filmen een fout maakt, doe die scene dan opnieuw.

9 Experimenteer en lees de handleiding

Gebruik je materiaal al op voorhand om daarmee te oefenen met iets wat niet belangrijk is. Zo moet je niet op het cruciale moment zitten uitdokteren hoe je materiaal werkt. Test ook de speciale functies en leer ook hoe je sommige van deze functies aan- en uitzet.

Stap 3: Laat de deelnemers de oefening opnieuw doen, maar nu met kennis van de filmtips. Laat ze hetzelfde verhaal filmen. Kijk op het einde naar de beide filmpjes die ze hebben gemaakt en laat ze de verschillen opschrijven.

4. Film geluid

Bron: Sven Spreutels voor çavaria 2012 - cursus audiovisuele vorming 4AVV -

Doelstellingen

Het verhogen van de alertheid van deelnemers ten aanzien van geluid/muziek in een film.

Het aanleren van de verschillende types geluid/muziek die gebruikt wordt in films.

Leren welke functie de verschillende geluiden/muziek hebben in een film.

Duur: 60 minuten

Materialen

De vijf verhalen van de oefening storyboard.

Flip-over en markeerstiften

Een film of aflevering van een serie waar de verschillende soorten geluid in voorkomen.

Instructies

Je kunt deze oefening rond de vorige oefeningen opbouwen. Als je dit doet, laat de deelnemers dan gebruik maken van het storyboard dat ze in de voorbije oefening hebben gemaakt. Ze kunnen ook gebruik maken van de filmpjes die ze reeds hebben opgenomen.

Wanneer je met deze oefening start, pak er dan de vijf verschillende verhalen uit de oefening "Storyboard" bij. Laat de deelnemers die verhalen lezen en laat ze bedenken welke soorten geluiden daarin zouden moeten voorkomen. Laat ze deze opschrijven en zoek de verschillen tussen de verschillende verhalen.

Stap1: Laat de deelnemers een verhaal kiezen en lezen. Laat ze een lijst maken van de verschillende soorten geluid/muziek die ze nodig achten om sfeer in dit verhaal te creëren. Laat ze ook nadenken over de functie van de gevonden geluiden. Draagt dit geluid iets tot de film bij?

Stap 2: Laat elke groep vertellen wat ze hebben gevonden en waar in het verhaal de verschillende geluiden/muziek te horen zijn. Merk je tussen de verschillende groepjes enige verschillen op?

Stap 3: Vertel de deelnemers dat in films verschillende types van geluid worden gebruikt . Leg hen de verschillende types uit en geef een voorbeeld. De verschillende soorten geluid vind je hieronder terug.

Stap 4: Laat de deelnemers de oefening opnieuw doen (stap 1 en 2) wanneer je merkt dat ze in hun eerste poging kritieke punten vergeten zijn.

Stap 5: Je kan de deelnemers ook de opdracht geven om aan hun filmpje het geluid toe te voegen (alleen als ze de oefening 'Film tips' hebben gedaan).

Informatie:

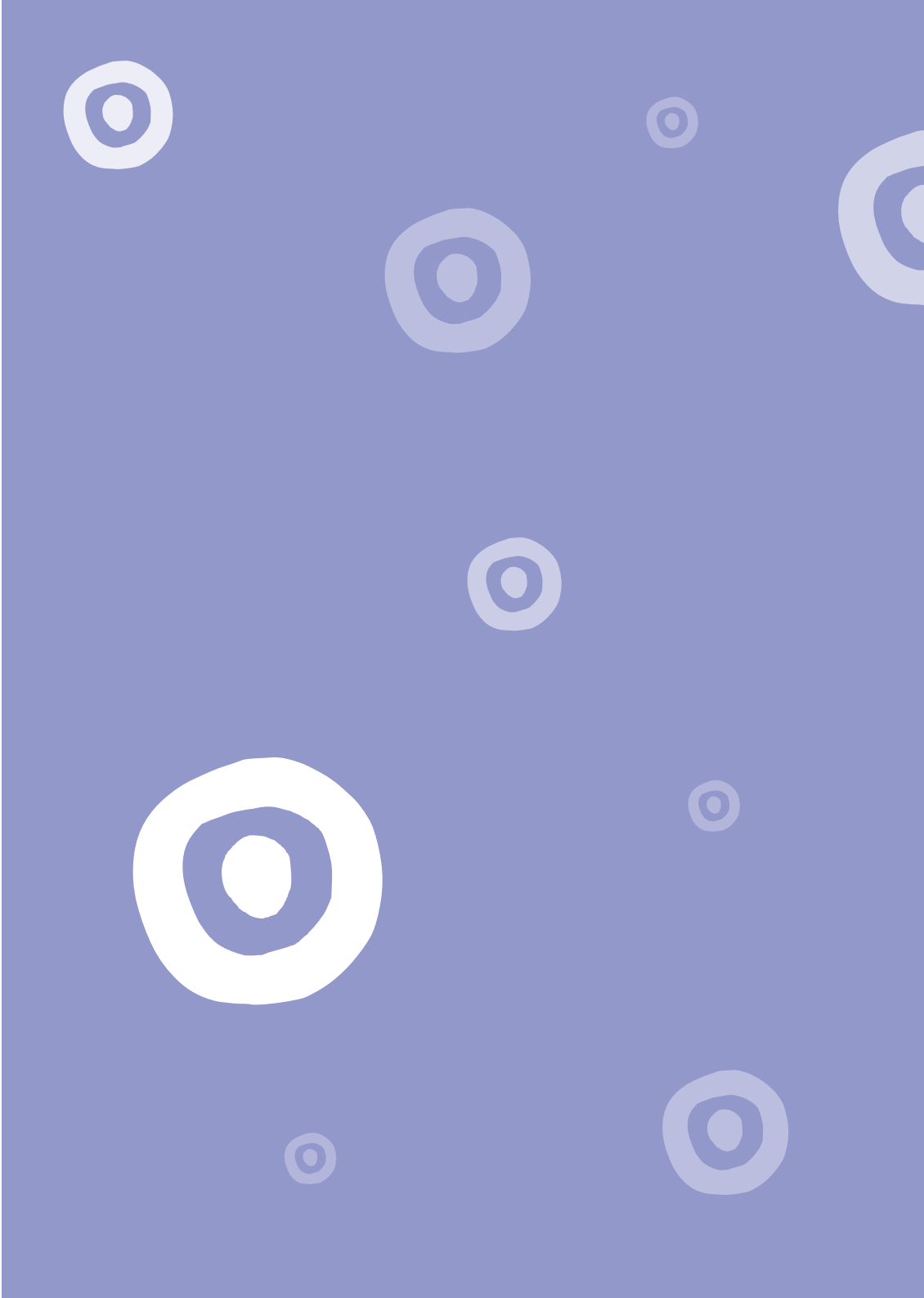
Functies van geluid en muziek in films

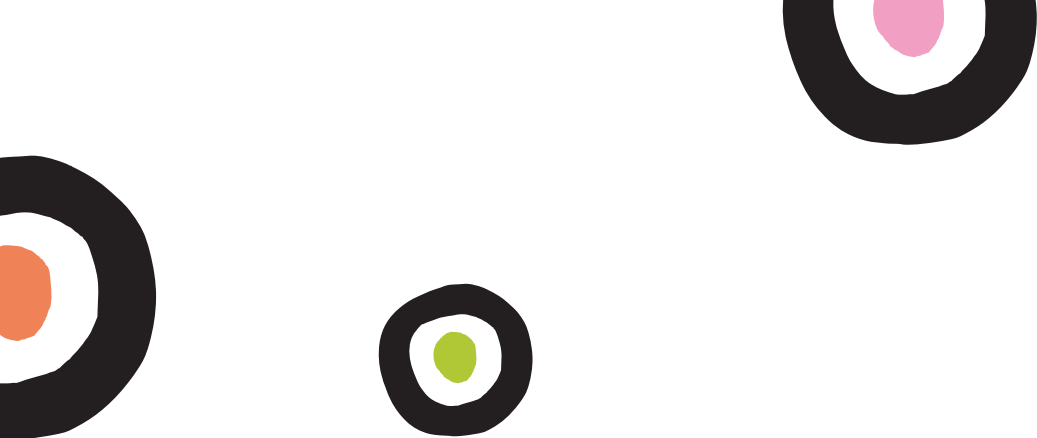
- Geluidsweergave: Dit is letterlijk het weergeven van het geluid in de scène. Bv: het dichtslaan van een autodeur.
- Emotionele suggestie: vooral muziek in de film gebruikt om een bepaalde emotie te onderstrepen. Het verschilt ook van het type van film. Bv: de douche scène uit "Psycho".
- Suggestie van gebeurtenissen buiten beeld: een geluid dat je niet ziet, maar dat wel iets suggereert (je verbeelding gaat werken). Bv: je hoort het geluid van een auto die aankomt en stopt, iemand stapt uit en slaat hard de deur dicht. Jij ziet alleen de reactie van de persoon die binnen is en door het raam kijkt.
- Continuïteitssuggestie: Wanneer je een reeks van meestal korte beelden met elkaar wil verbinden, breng ze dan met elkaar in verband. Hiervan wordt in clips veel gebruik gemaakt. Bv: een groep mensen bouwt samen aan een huis; dit wordt getoond in een reeks beelden die enkele minuten duren; deze beelden hangen samen met één muziekje.
- Sfeersuggestie: hiermee bepalen we de sfeer in de scene. Bv: een tikkende klok in een stille huiskamer. We noemen deze sfeergeluiden het geluidsdecor.
- Aandacht sturen: Je kan de aandacht van de kijker sturen door nadruk te leggen op het geluid in beeld. Bv: in een landschap zie je in de verte een vliegtuigje. Als je enkel de geluiden van de natuur laat horen, zal dit niet opvallen. Als je het geluid van het vliegtuigje laat horen en je versterkt dit naarmate het nadert, dan weet je dat het belangrijk gaat zijn voor de scène.

Soorten geluid

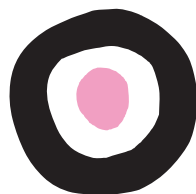
- Direct geluid: geluid dat direct met het beeld wordt opgenomen. Bv: een dialoog
- Sfeer- en locatiegeluid: de achtergrondgeluiden die mee de sfeer bepalen. Deze geluiden worden vaak later toegevoegd. Bv: vogeltjes die fluiten
- Effectgeluiden: Deze geluiden worden meestal apart opgenomen of achteraf toegevoegd. Dit omdat ze beter en heviger moeten klinken dan in de realiteit: geeft vaak een schrik- of schokeffect. Bv: het dichtslaan van een deur, voetstappen, een zweep of vuistslag.

- Muziek: Er zijn drie soorten muziek in een film:
 - o Filmmuziek: muziek over de film/scene heen, speciaal gemaakt voor de film. Dit kan dus emoties, sfeer en continuïteit onderstrepen
 - o Muziek in de scene: Je hoort en ziet de muziek. Bv: een orkest dat in de scene speelt, je ziet het orkest en je hoort de muziek verder in de scene
 - o Sfeermuziek die bij de scene hoort: bv: muziek in een disco, op een radio in een auto
- Voice-over: Dit is de vertelstem of innerlijke gedachtenstem die je tijdens een scene hoort.

Het NISO project richt zich erop om kennis en begrip van mensenrechten onder de leerlingen te bevorderen, met speciale aandacht voor seksuele oriëntatie. Hiervoor heeft het projectteam het Voice OUT spel ontwikkeld op basis van een interactieve en participatieve leermethode. Voice OUT helpt leerlingen om hun mening over mensenrechten onder woorden te brengen en homofobie op school en in de media tegen te gaan. In dit handboek vind je nuttige instrumenten en suggesties, die door het NISO consortium zijn getest en aan eigen behoeften kunnen worden aangepast.

www.nisoproject.eu

NISO Partners

